

TC
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO-TV SİNEMA ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEKSİKA VE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN SİNEMADAKİ
YANSIMALARI VE AMERİKAN SİNEMASINDA
MEKSİKALI STEREOTİPİNİN ANALİZİ

ESTEFANİA SIERRA ZANELLA

2501121120

TEZ DANIŞMANI
PROF.DR.BATTAL ODABAŞ

İSTANBUL-2015

Y Ü K S E K L İ S A N S
T E Z O N A Y I

ÖĞRENCİNİN

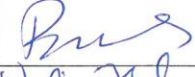
Adı ve Soyadı : ESTEFANIA SIERRA ZANELLA Numarası : 2501121120

Anabilim/Bilim Dalı : RADYO TV SİNEMA Tez Savunma Tarihi : 29.05.2015

Danışman : PROF. DR. BATTAL ODABAŞ Tez Savunma Saati : 11.30

Tez Başlığı : "MEKSİKA VE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN SİNEMADAKİ YANSIMALARI VE AMERİKAN SİNEMASINDA MEKSİKALI STEREOTİPİNİN ANALİZİ"

TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 35. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜ'NE** OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU		Kabul
2- PROF. DR. BATTAL ODABAŞ		Kabul
3-DOÇ. DR. VELİ POLAT		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-YRD. DOÇ. DR. İLKAY NİŞANCI		
2- YRD. DOÇ. DR. HALE TORUN		

ÖZ

MEKSİKA VE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN SİNEMADAKİ YANSIMALARI VE AMERİKAN SİNEMASINDA MEKSİKALI STEREOTİPİNİN ANALİZİ

ESTEFANİA SIERRA ZANELLA

Tarih boyunca Meksika ve ABD arasında olagelen siyasal, sosyal ve ekonomik koşulların film endüstrisi üzerinde önemli bir etkisi olmuştur. Araştırmam Meksika-ABD ilişkilerini, tarihte öne çıkan olayları konu alan filmler ışığında incelemektedir; iki ülke arasındaki karmaşık ilişkilerin sinemada nasıl karşılık bulunduğunu irdeleyip, Meksika'ya ilişkin stereotiplerin Amerikan sinemasında nasıl yaratıldıklarına açıklık getirmeyi amaçlar. Tezin vurgusu, Meksika kültürünün en değerli öğelerinin Amerikan sinemasında ve diğer medya türleri kapsamında yok edildiği yönündedir. Her şeyden önemlisi birçok toplumsal sorunun ve özellikle ayrımcılığın, Amerikan sinemasında sürekli olarak yeniden üretilen Meksikalı stereotipinin doğrudan sonuçları olduğudur.

Anahtar kelimeler:Stereotip, toplumsal etki, film endüstrisi, Amerika, Meksika sineması

ABSTRACT

MEKSİKA VE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN SİNEMADAKİ YANSIMALARI VE AMERİKAN SİNEMASINDA MEKSİKALI STEREOTİPİNİN ANALİZİ

ESTEFANİA SIERRA ZANELLA

Political, social and economic circumstances throughout history between Mexico and the United States of America have had a major impact on the film industry. Through an analysis of historical highlights and selected films, my research connotes that the complicated relations between the two nations are reflected in cinema, explaining how the stereotype of Mexico was created in American cinema. According to my view, the most valuable elements of Mexican culture are diminished under the negative image of Mexico in American cinema and other forms of media. Most importantly social problems and discrimination are direct consequences of the stereotype reproduced by cinema.

Keywords: Stereotype, social reflection, film industry, America, Mexican Cinema

ÖNSÖZ

Sinemanın ilk ortaya çıkışından beri Meksika ile Amerika Birleşik Devletleri arasında var olan çiftyönlü kültürel değiş tokuş, ekranlarda yansımaları bulmuştur. Tezim, iki ülkeyi doğrudan ilgilendiren üç önemli tarihsel olayı irdeler: sinemanın icadı, Meksika Devrimi ve Alamo Savaşı. Sinema bir toplumsal iletişim aracıdır ve kendine özgü bir dil geliştirmiştir. Bu iletişimin tesisiyle filmler, insanlara güçlü mesajlar iletebilir hale gelmiştir. Ne yazık ki Amerikan sinemasında Meksika'ya ilişkin göndermelerin çoğu olumsuzdur. Meksika'nın olumsuz yönünü sunma eğilimi, ABD'yi temsil eden kahramana karşı olarak kötü Meksikalı karakterinin oluşmasına neden olmuştur. Bundan dolayı birçok Amerikan filmde Meksikalılar hain tiplmesiyle ekranda belirir olmuştur.

Tezin ilk bölümünde Meksikalı stereotipinin kökenleri – nasıl ve nerede başladığı – üzerine duruluyor. İkinci bölüm, Meksika Devrimi'yle ilintili olarak stereotipin nasıl pekiştiğine odaklanıyor. Üçüncü bölüm ise Alamo Savaşı'nı analiziyle Western filmlerinde bulunan Meksikalı stereotiplerine temel teşkil eden öğeleri ve stereotipin farklı dönemlerde nasıl tesis edildiğini irdeliyor.

Tezimi yazarken hep yanımda olan eşim Engin Ağdoğan'a, yabancı bir ülkede tez bitirme sürecinde kader arkadaşım olan AllamSbhait'e

Tezin Türkçe'ye çevrilmesinde yardım ve yol gösterici desteğinden dolayı arkadaşım Müge Atala'ya, Tezimin hazırlanması sırasında bana her konuda destek olan tez danışmanım Prof.Dr. Battal Odabaş'a teşekkür ediyorum. Ayrıca beni bu tezi yazmam konusunda en büyük esin kaynağı olan yazarlara da teşekkürü bir borç bilirim:

EmilioGarcíaRiera (*Yabancı Sinema Gözüyle Meksika*)
Octavio Paz (*Yalnızlık Dolambacı*)
Margarita de Orellana (*Eğik Bakış*)
Aurelio de losReyes (*Meksika Sineması'nın Yarım Yüzyılı*)
Gary D. Keller (*Hispanikler ve Birleşik Devletler Filmleri*)

Ve bana Türkiye'de yüksek lisans yapma olanağını sağlamış olmasından ötürü Türkiye Bursları'na da teşekkür ederim. Tezimi yukarıda bahsi geçenlere adıyorum.

Estefania SIERRA ZANELLA
İSTANBUL - 2015

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	v
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
TERİMLER SÖZLÜĞÜ.....	ix
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

19. YÜZYILIN ÖNEMLİ GELİŞMELERİ

VESİNE MANININ İLK ZAMANLARI

1.1 Meksika, Bağımsız Bir Ulus, 1821	19
1.2 Monroe Doktrini ve “Açık Kader”	21
1.3 Medyanın Toplum Üzerindeki Etkileri	27
1.3.1 Kolektif Kültürel Bellek.....	27
1.3.2 Sansasyoncu Medya, Sarı Gazetecilik & Propaganda	29
1.3.3 Birleşik Devletler’deki Meksikalıların Sinemadaki İlk İmajı, 1984.....	34
1.3.4 Sinema Meksika’ya Geliyor.....	35

II. BÖLÜM

MEKSİKA DEVRİMİ VE AMERİKAN FİLM ENDÜSTRİSİ

2.1 Amerikan Sinemasında Meksikalı Stereotipinin Pekişmesi	42
2.2 Meksika Devrimi’ne İlişkin Kısa Açıklama	38
2.2.1 Medya ve Meksika Devrimi.....	43
2.3 Devrimin Liderleri ve Hollywood: Villa ve Zapata	56
2.3.1 Francisco Villa	57

2.3.2 Emiliano Zapata	63
2.4 Meksika Devrimi'nin Mirası.....	66

3. BÖLÜM.

YENİ SINIR, WESTERN TÜRÜ

3.1 Western Türünün Etkileri	68
3.1.2 Western Türü Türkiye'de.....	70
3.1.3 Western Türünün Yarattığı Meksikalı Karakter Arketi	72
3.2 Teksas'ın Kısa Tarihi	76
3.2.1 Alamo Savaşı, 1836	79
3.2.2 Teksas'ta Meksikalılara Karşı Irkçı Tutumlar	81
3.3 Alamo Savaşı'nın Hollywood Versiyonları	85
3.3.1 <i>Alamo Şehitleri / Teksas'ın Doğuşu</i> (1915)	86
3.3.2 <i>Alamo</i> (1960).....	91
3.3.3 <i>Alamo</i> (2004).....	96
3.4 Teksas'ın İlhakı	110
3.4.1 1846-1848 Tarihlerinde Meksika'yla Birleşik Devletler Arasında Geçen Savaşın Sonuçları.....	110
3.4.2 Batı Nasıl Kazanıldı	117

4. BÖLÜM

MEKSİKALI STEREOTİPİ

4.1. Meksikalı-Amerikalılar ve Kimlik Bunalımı	120
4.1.1 <i>Zoot Suit</i> (1981)	121
4.2 Günümüzde Meksikalı Stereotipinin Dayatılması	125
SONUÇ	128
KAYNAKÇA	130

EKLER

EK 1. Video

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
A.P:	Arthur Petite
D:	Director. Yönetmen.
F:	Fotoğraf.
FOX:	FoxFilms, Twentieth Century Fox.
G.R:	EmilioGarcíaRiera
G.K:	Gary Keller
MGM:	Metro GoldwynMayer.
Mex:	México.
P.	: Prodüksyon
S.	: Senaryo.
U.A:	United Artists
USSR:	Sovyetler Birliği
WB:	Warner Brothers

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

Tezde Geçen Bir Kısım Amerikan İngilizcesine, Çoğu Meksika İspanyolcasına Ait Kelimelerin Açıklamaları

arrabal	şehrin dışında yer alan yerleşim alanı, kenar mahalle, varoş. ¹
bandito/a	özellikle Meksikalı ya da Orta Amerikalı kanun kaçağına verilen ad. ²
barrio [baryo]	Meksikalıların yaşadığı mahalle.
beaner [bînır]	Latin Amerikalılara verilen ad; fasulye (“bean”) ile beslenmelerine gönderme yapıyor.
cabrón [kabroon]	herif.
cantina [kantina]	alkol servisi yapan, “hafifmeşrep” kadınların bulunduğu ve Latin kökenli müzik çalınan bar.
chicano/a [çikano/a]	anne babası ya da büyükanne ve babası Meksika’dan gelmiş olan Amerikalı. Amerikalı -Meksikalı için kısa sözcük. ³
criollo [krioyo (kreol)]	Karayipler’de ya da İspanyol Amerika’sında doğmuş olup Avrupa -çoğunlukla İspanya- kökenli olanlara verilen ad.
greaser [grîzır]	[<i>genelde aşağılayıcı</i>] Latin Amerika ya da bir Akdeniz ülkesi sakinine, özellikle de Meksikalılara verilen ad. ⁴
gringo	İspanya ya da Latin Amerika’da bulunan, çoğunlukla İngiliz ya da Birleşik Devletler kökenli yabancı; [<i>yaygın kullanım</i>]hispanik olmayan kişi. ⁵
hacienda [asiyenda]	büyük malikane ve çevresindeki çoğunlukla tarım ürünleri yetiştirilen, çiftçilik yapılan topraklık alan. ⁶ Mülk sahibinin çalışanları üzerinde mutlak ayrıcalıkları olduğu kırsal bölge mülk sahipliği sistemi olarak da tanımlanabilir. Meksika’da Porfirio Diaz döneminde <i>haciendalar</i> toplumsal kargaşanın başlangıç noktası olmuştur.

¹<http://lema.rae.es/drae/?val=arrabal> Erişim Tarihi: 12 Aralık 2013

²<http://dictionary.reference.com/browse/bandito?s=t> Erişim Tarihi: 12 Aralık 2013

³<http://www.merriam-webster.com/dictionary/chicano?show=0&t=1386854725> Erişim Tarihi: 12 Aralık 2013

⁴<http://www.merriam-webster.com/dictionary/greaser> Erişim Tarihi: 12 Aralık 2013

⁵<http://www.merriam-webster.com/dictionary/gringo> Erişim Tarihi: 12 Aralık 2013

⁶<http://thesaurus.com/browse/ranch> Erişim Tarihi: 12 Aralık 2013

hispanic [hispanik] / latino	ırk önemsizleşen tüm Latin Amerikalılara verilen ad. ⁷
Kolomb-öncesi	Kristof Kolomb'un Amerika kıtasına varışından önceki dönemait anlamında. ⁸
mamacita [mamasita]	"hafifmeşrep" Latin Amerikalı kadın.
mestizo	melez soylu kişi; özellikle Latin Amerika'da aynı anda hem Amerika yerlisi hem de Avrupalı kanı taşıyan kişi.
ranchero [rançero]	Meksikalı kovboy.
pachuco [paçuko]	genellikle Meksika kökenli Amerikalı gençlerin oluşturduğu çetelere verilen ad. ⁹ Parlak kıyafetler giymeleri, İspanyolca-İngilizce karışımı bir dil kullanmaları, asi tavırları nedeniyle toplumun dışarısında durmalarıyla ünlenmişlerdir.
papoose [papûz]	Kuzey Amerika kıızılderilisi kökenli bebek; ¹⁰ Meksikalı bebek.ve çocuklara verilebilen ad.
wetback/ mojado[mohado]	kaçak Meksikalı göçmen; kelimelerin "sırtı ıslak", "ıslanmış" şeklindeki anlamları, Meksika'yla ABD'yi ayıran nehri yüzerek geçtiklerine gönderme yapıyor.
Zapatista	Emiliano Zapata'nın ideolojisini benimseyen ve Zapata'nın ölümünden sonra da devrimci hareketini sürdürme ve ülkelerini hayata geçirme davasındaki gruba verilen ad.
ZootSuit [ZûtSyut]	Meksikalı-Amerikalıların protesto için giydikleri gösterişli kıyafetler

⁷<http://www.census.gov/econ/sbo/definitions.html> Erişim Tarihi: 12 Aralık 2013

⁸<http://www.merriam-webster.com/dictionary/pre-columbian> Erişim Tarihi: 12 Aralık 2013

⁹<http://www.merriam-webster.com/dictionary/pachuco> Erişim Tarihi: 12 Aralık 2013

¹⁰<http://dictionary.reference.com/browse/papoose> Erişim Tarihi: 12 Aralık 2013

GİRİŞ

“Kolomb’un adamlarıyla, diğer kan ve fikirlerle gelişile; ırkı kaynaştıran pota trajik bir biçimde devrildi ve ulusun oluştuğu, yurdun billurlaştığı kalıp paramparça oldu.”¹¹ - Manuel Gamio

*Bu tezde “Amerika” kelimesi, Kristof Kolomb’un izlemiş olduğu güzergâhların yanısıra kıtayı keşfeden ve Amerigo Vespucci’nin şerefine adını vermeye karar veren ilk kâşiflerin 1507’de tasarladığı üzere, Kuzey ve Güney Amerika’yı kapsamak suretiyle tüm kıtayı ifade ediyor.*¹²

Amerika’nın keşfiyle iki kıtanın birbiriyle çarpışması, farklı kültürlerin kaynaşmasına zemin hazırladı. Avrupa’yla Amerika arasındaki köprünün kurulmasıyla birçok ırk birbiriyle harmanlandı; yeni toplumlar ve kültürler oluştu.

İspanya’nın boyunduruğundan kurtulup bağımsızlığını ilan etmesiyle Meksika halkı doğdu. İspanyol egemenliğinin ardından Meksika’ya topluluklar arası ekonomik eşitsizlik ve ayrımcı bir kast sistemi miras kaldı. Ulusal kimlik mücadelesi bu koşullarda başladı ve Meksika’nın çok dilli ve etnik kökenli toplulukları, ırkın birleşimi konusunda zorluklarla karşı karşıya geldi. Meksika’da halk, iki kültürün kaynaşmasıyla oluştu: Kızılderililer ve Avrupalılar.

Avrupa’dan kalan mirasın halen sürdürülüyor olmasına karşın, Meksika’da yerli mirası günlük yaşamın içkin bir parçasını teşkil eder; bu olguyu Meksika halkının kültüründe, geleneklerinde ve dillerinde gözlemlemek mümkündür. Meksika’da İspanyolca’nın yanında seksen altı yerli dil konuşulur (veriler, Meksika Ulusal

¹¹ Gamio, Manuel. “Forging a Fatherland” [Bir Yurdu Yaratmak]. **Cunill & Escobar.Porrúa**.México, D.F.. 1916, pp.4.

¹²Kıtaya -Amerika’ya, Amerikalara- atıfta bulunma konusunda anlaşmazlık olduğu iyi bilinen bir gerçektir. “Latin Amerika” terimi kullanılarak ABD ile aradaki fark inşa ediliyor. Öte yandan ABD’ye ithafen “Amerika” terimi kullanıldığında, Latin Amerika ve Kanada kıtanın dışında kalmış oluyor. Bu yanlış anlaşılma, ABD’yle *latinolar* arasındaki ideolojik karşıtlığı gözler önüne seriyor.

İstatistik ve Coğrafya Enstitüsü'nün (INEGI) 2010'da yaptığı son araştırmaya dayanıyor).¹³ Meksika'da konuşulan İspanyolca, birçok yerli kelime ve deyimle harmanlanmıştır. Yerli ritüelleri ve gelenekleri günümüzde hâlâ kutlanır. Ölüler günü, yerli kökenli kutlamalara bir örnek teşkil eder. Bu kutlama, yerli ve İspanyol tanrılarını bir arada anarak Meksika'nın kültürel kimliğini yaşatır. Meksika halkı, yerliler ve *mestizolardan* oluşan melez bir halktır.¹⁴ Dahası çeşitli ülkelerden Meksika'ya yapılan göçler, ırklararası yeni nesil Meksikalıları bir araya getirmiştir.

Meksika hakkında 1963 yılında yayımladığı *Yalnızlık Dolambacı* adlı makale benzeri nesir eserinde Octavio Paz, Almanca "Völkerpsychologie"¹⁵ kavramına dayanarak toplumumuzun psikolojisini araştırmış, tarihsel ve toplumsal bir incelemenin ışığında Meksika kimliğini anlamaya çalışmıştır:

*"Meksikalı, tüm bir yüzyıl boyunca kökenlerini ve yazgısını kaybetmiştir. Halkın beslediği değer ve kişisel anlam, psişik katmanların en derinlerine itilmiştir: Meksikalı, derin tabiatının çağrısını yaptığı o şeye henüz erişememiştir."*¹⁶

Meksika ve ABD arasındaki farkların izleri, Amerika'nın keşfinden öncesine dahi sürülebilir. Octavio Paz'ın da doğruladığı gibi, Kuzey Amerika'nın yerli kültürleri, Orta ve Güney Amerika'nınkilerin tersiydi. Kuzeyde avlanmaya dayalı göçebe yaşam sürdürülürken, güneyde tarıma dayalı yerleşik yaşam sürdürülüyordu. Avrupa'nın Amerika topraklarını işgalinden sonra, Yeni İngiltere ve Yeni İspanya kolonilerinin ideolojileri de birbirlerine tamamen ters düştü. Bu noktalar göz önünde bulundurulduğunda, Latin Amerika ülkelerinin; bir yanda Kolomb-öncesi kültürleri,

¹³ "Native Languages in Mexico".

INEGI, http://cuentame.inegi.org.mx/hipertexto/todas_lenguas.htm Erişim Tarihi: 28 Haziran 2013.

¹⁴ Gamio, Manuel. "Mexican Immigration to the United States; A Study of Human Migration and Adjustment" [Birleşik Devletler'e Meksikalı Göçü: İnsan Göçü ve Uyum Üzerine bir Çalışma]. **University of Chicago Press**. USA. 1930, pp.14.

¹⁵ A.g.e. Gamio, Manuel. Pp.13.

¹⁶ Paz, Octavio. "El Laberinto de la Soledad" [Yalnızlık Dolambacı]. **Ediciones Cátedra**. Madrid, España. 1993, pp.23.

diğer yanda İspanya ve Portekiz'in işgalini bir arada barındırdıkları söylenebilir. Ancak Meksika, bu benzerlikleri Birleşik Devletler'le paylaşmaz. Bu tür olgular, Amerika'da yer alan ülkeler arasındaki siyasi ilişkileri anlamada önemlidir; bunlar anlaşıldığında Birleşik Devletler'in yayılmacılığı ve Amerikan sinemasında *latin*ların nasıl resmedildiği gibi konular da açıklık kazanacaktır.

Octavio Paz'ın görüşüne dayanarak Meksika'yla Birleşik Devletler'in kaçınılmaz olarak farklı dünya görüşlerine sahip olduklarını görürüz: *"Bizler [Meksikalılar] iki medeniyet ve iki geçmiş arasında duran bir halkız. Birleşik Devletler'de Kızılderili boyutu mevcut değildir. Kanımca bu, iki ülke arasındaki en büyük farktır. [ABD'deki] [y]ok edilmemiş olan Kızılderililer rezervasyonlara hapsedilmiştir."*¹⁷

Günümüzde Meksika'yla Birleşik Devletler'i ayıran hat, hayali, coğrafi bir hattın ibaret değildir; bu iki halk, kolayca belirlenebilen ruh ve karakter farklarıyla da birbirlerinden uzaktadırlar. Aralarındaki hayali hat, tel örgüye dönüşmüştür ve bugün bu hat, aralarındaki mesafeyi belirten silahlı ablukayı teşkil eder.

Meksika ile Birleşik Devletler arasında, komşu halklar olmamızın yanısıra göçün yan etkilerinden dolayı kaçınılmaz şekilde iki yönlü bir etkileşim vardır. Amerikan nüfus sayım idaresinin 2012 yılı istatistikleri, Los Angeles şehrinde nüfusun 9,962,789¹⁸ olduğunu; nüfusun %48.2'sinin *hispanik*ler ya da *latin*lardan oluştuğunu ortaya koymaktadır. Los Angeles, Mexico City'den sonra dünya çapında en yoğun Meksikalı nüfusuna sahip ikinci şehirdir; yalnızca Kaliforniya eyaletinde yaklaşık on bir milyon Meksikalı bulunmaktadır. Dahası Şikago, New York ve Boston gibi şehirlerde Meksikalıların varlığına rastlanır. "Nüfus idaresinin Amerikan topluluklar yoklamasına göre 2011 yılında Birleşik Devletler'de tahmini olarak 33,5 milyon

¹⁷A.g.e. Paz, Octavio. Pp. 452.

¹⁸ "United States Census Bureau. State and County Quick facts. Los Angeles, California"
<http://quickfacts.census.gov/qfd/states/06/06037.html> Erişim Tarihi: 16 Ekim 2013.

Meksika kökenli *hispanik* ikamet etmektedir.”¹⁹ Meksika’da Birleşik Devletler’in varlığı en fazla turizm sektöründe kendini gösterir; bunu iş ve emeklilik takip eder. En yeni istatistikler, Meksika’da bir milyon civarında Amerikan vatandaşının varlığına işaret etmektedir.²⁰ 2000 yılında yapılan bir istatistik, Meksika’nın yalnızca Baja California (Baha [Aşağı] Kaliforniya) eyaletinde 62,374²¹ Amerikan vatandaşının yaşadığını göstermektedir. Tüm bunlarla birlikte Meksika’daki ABD vatandaşlarına dair demografi ve göç politikalarını temel alan çalışmalar sayıca azdır.

İki kültür arasındaki mübadeleye zemin hazırlayan göç olgusu, Meksika’yla ABD arasındaki en önemli meselelerden biridir. Birleşik Devletler’in Meksika kökenli nüfusun yoğun olduğu şehirlerinde, Meksikalı stereotipinin oturmuşluğu nüfusun yoğunluğuyla doğru orantılıdır. Göç farklı evrelerden oluşur; geçici ve kalıcı olmak üzere iki göç türünden bahsedilebilir. Birleşik Devletler’e yerleşen Meksikalı aileler, göç süreci boyunca farklı uyum biçimleri sergilemektedirler (ırksal, sosyal ve kültürel). 1930’larda *pachucolar*, 1960larda ise *Chicano* hareketi, Birleşik Devletler’de baskılanmış Meksika kimliğinin mücadelesini ortaya koyan tarihsel olgulardır.

Dr. Manuel Gamio’nun, Birleşik Devletler’de ikamet eden Meksika kökenli ailelerin sosyal durumlarını anlamak üzere Vaşington’da araştırma yaparken yazdığı büyüleyici bir kitabı vardır: *Birleşik Devletler’e Meksikalı Göçü: İnsan Göçü ve Uyum Üzerine bir Çalışma* (1930). Gamio makalede şöyle der:

¹⁹Brown, Anna. Patten, Eileen. “Hispanics of Mexican Origin in the United States”.

PewHispanic.2011. <http://www.pewhispanic.org/2013/06/19/hispanics-of-mexican-origin-in-the-united-states-2011/16> Erişim Tarihi: 16 Ekim 2013.

²⁰ “U.S. Department of State. U.S. Relations with Mexico”

<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/35749.htm>Erişim Tarihi: 16/10/2013

²¹ Dixon, David. Murray, Julie. Gelatt, Julia. “America's Emigrants: US Retirement Migration to Mexico and Panama”**Migration Policy Institute**September 2006.

<http://www.migrationinformation.org/feature/display.cfm?ID=416>Erişim Tarihi: 16 Ekim 2013

“Vatandaşlığa kabul edilen Avrupalılar, büyük Amerikan ailesine otomatikman kabul edilmiş; ırksal, sosyal, kültürel ve ulusal düzeylerde aileye katılmıştır. Vatandaşlığa kabul edilen Meksikalılar ise daha öncesinde sahip olduğu düşük pozisyona aynen itilmiştir ve bu süreçte anayasal hakları; önyargıları, münafereti ve engelleri ortadan kaldırmada yetersiz kalmıştır.”²²

Dr. Manuel Gamio, çalışmasında Meksika’yla Birleşik Devletler arasındaki ırksal farklılıklardan iki muhtemel sonuç çıkarır. Birincisi, Meksika’ya Avrupalı göçü, bir gün o denli yüksek bir noktaya tırmanacaktır ki, sonunda beyaz ırk baskın olmayı başaracaktır. Bu durumda Birleşik Devletler’in vatandaşları Meksikalıları kabul edecektir çünkü “her iki ülke de beyaz olacaktır.”

İkincisi, Avrupalı göç oranı, kayda değer bir seviyeye ulaşmayacaktır ve yerli ırkı baskın kalacaktır. Bu durumda ise ırksal önyargılar yok olmayacaktır. “İrksal önyargılar, kesin bir Amerikan işgaline karşı en büyük savunma duvarı olmuştur ve olmaya devam edecektir.”²³

Meksika’yla Birleşik Devletler’in sürekli değişen tarihi, iki ülke arasındaki ilişkilerinin karmaşıklığını ortaya koyar. Örnek verilecek olursa: Ondokuzuncu yüzyılda Birleşik Devletler’in emperyalizmiyle, bağımsızlık sonrası yeni bir halk olarak sahneye çıkan Meksika’nın siyasi istikrarsızlığı; Meksika’da devrim sonrası hareketler, yerli miras arayışı ve yirminci yüzyıl başında Meksika’dan Birleşik Devletler’e büyük oranlarda göçle eşzamanlı olarak Birleşik Devletler’de iktisadi büyüme; Meksika sinemasının altın çağı ve İkinci Dünya Savaşı; *Zoot Suit* isyanları ve ABD ordusuna Meksikalı-Amerikalıların katılımı; ve yakın geçmişte uyuşturucu kaçakçılığıyla yasadışı göç olgularını beraberinde getiren sınır meselesi. Tüm bu

²²Gamio, Manuel. “Mexican Immigration to the United States; A Study of Human Migration and Adjustment” [Birleşik Devletler’e Meksikalı Göçü: İnsan Göçü ve Uyum Üzerine bir Çalışma]. **University of Chicago Press**. USA. 1930, pp.468.

²³ A.g.e. Gamio, Manuel. Pp. 470.

tarihsel olgular, Birleşik Devletler'in bakış açısına göre bir Meksika imajının oluşumunda önemli rol oynadılar; bu imaj hâlâ sinemada yansımasını bulmaktadır.

PROBLEM

Birleşik Devletler yapımı olan birçok filmde Meksika'ya dair ırksal önyargılara zemin hazırlayan olumsuz bir imaj -bir stereotip- bulunur. Bu olumsuz imajın oluşumu sürecinde Amerikan filmleri, Meksika'da meydana gelen olayları fazla dramatik bir biçimde sunmuş ya da Meksika kültürünü yanlış yorumlamıştır; bu şekilde çarpıtılmış bir imaj yansıtmıştır. Bu filmlerde Meksika'ya gönderme yapan bilgilerin önemli bir çoğunluğu hatalıdır. Uluslararası kamuoyu, Birleşik Devletler sinemasındaki bu imajları benimsedikçe Meksika hakkındaki görüşleri olumsuz olmakla kalmayacak, aynı zamanda çarpıtılmış olacaktır. Daha önce belirtilen olgular, Amerikan filmlerinde Meksikalı stereotipinin yaratılmasına sebebiyet vermiştir. Sinemada stereotip, Meksika ve Birleşik Devletler arasındaki sosyopolitik ilişkileri ve çatışmaları yansıtır.

Amerikan sinemasında Meksikalı stereotipine sebebiyet veren sorunların kökenleri beş madde halinde sıralanabilir:

- 1) Tarihsel farklarımız dolayısıyla genel olarak Meksika ve Birleşik Devletler toplumları arasındaki yabancılaşma.
- 2) Birleşik Devletler'in emperyalist ideolojilerinin baskısı altında Meksika ile ilişkilerinin toplumsal, siyasi ve ekonomik anlaşmazlıklara yol açmış olması.
- 3) Meksikalı göçmenlere yaklaşım, stereotip oluşumunun sebeplerinden biridir; önyargı, taraflı medya aracılığıyla yansıtılıp yayılmaktadır. Tamamen tesadüfe dayalı birinci dereceden sosyal karşılaşma durumunda bile (Amerikan vatandaşıyla Meksikalı göçmen, Meksika'da belirli bir sosyal

gruba ait Amerikalı turist vb.) Meksika'nın imajı bir bütün halinde ortaya çıkmakta; bir başka deyişle stereotip oluşmaktadır.

- 4) Meksika'daki çeşitlilik, homojen bir kimlik tanımını zorlaştırmaktadır. Kimlik bunalımı, Meksikalıların stereotipe müsamaha göstermelerinin ve Meksika'nın küresel çapta yanlış temsiliyetinin sebeplerinden biridir.
- 5) Amerikan film endüstrisi, gelişim ve büyüme sürecinde, sinema yapımında Meksika'dan büyük bir ilgi alanı olarak yararlandı. Son dönemlerde Amerikan film endüstrisinin küreselleşmesi, gişe rekorları kıran filmlerin (Western türü gibi) standartlarını belirledi ve Meksika filmleri de dahil olmak üzere sinemada Meksikalı stereotipinin kullanımını küresel bir eğilim haline getirdi.

Beş madde halinde açıklanan sorunların yol açtığı sonuçlar, Birleşik Devletler'de, özellikle de Meksika kökenli vatandaş nüfusunun en yoğun olduğu ve aynı zamanda Amerikan film endüstrisinin Mekke'si olan Hollywood'un bulunduğu Kaliforniya eyaletinde yakından incelenebilir.

Los Angeles şehrindeki Güney Kaliforniya Üniversitesi'nde bulunduğum süre boyunca öncelikle Meksika'ya dair olumsuz ve/veya hatalı fikirleri düzeltmenin ne kadar önemli olduğunun farkına vardım. Medyanın kitlesel kültürü beslemesinin bir sonucu olarak Meksikalı stereotipleri, Kaliforniya'da günlük yaşamın bir parçası haline gelmiş bulunuyor.

Arizona Üniversitesi'nden profesör William Beezley, *Karşılıklı İmgeler: Meksika – ABD İlişkilerinde Eğitim* adlı kitaptaki makalesinde, Amerikan toplumundaki Meksika stereotipine birkaç örnek tanımlar:

“Bir Meksikalı, Birleşik Devletler’e turist ya da göçmen olarak gelip İngilizce öğrenmeye başladığında, popüler kültüre göre öğreneceği ilk kelimeler şunlar olacaktır: ‘Dikkat, K-Mart müşterileri!’

“Birleşik Devletler’de petrol hortumlamak için kullanılan sifon borusuna ‘Meksika kredi kartı’ denilebiliyorken, aynı zamanda petrol harcamamak adına motoru durdurup arabayı tepeden aşağıya bırakmaya “Meksika usulü aşırı hız’ denilebiliyor. Ve stereotipler, küçük düşürücü hikâyeler halinde daha karmaşık biçimlerde ortaya çıkabiliyor.”²⁴

İlk örnek, ekonomik durumları nedeniyle genellikle Latin kökenli göçmenler tarafından yapılan düşük ücretli işlere yöneliktir ve *latin*ların İngilizce öğrenme süreciyle dalga geçer. *Latin*ların İngilizce konuşurkenki aksanı sıklıkla stereotipin bir özelliği olarak belirir.²⁵ İkinci örnek ise Birleşik Devletler’de bulunan Meksikalı çetelerin yüksek hırsızlık oranlarına ve sınırlı ekonomik kaynaklarına yapılan bir göndermedir. Profesör William Beezley ABD’de Meksikalıların sosyal algılanımını şu sözlerle açıklar:

“... Birleşik Devletler toplumunda (okulda öğrenilen ve yüksek öğrenimde standart haline getirilen) yüksek kültür; (kâr amaçlı olarak tüketiciler için üretilen) kitlesel kültür; ve (folklor terimiyle yakın anlamlı olan) popüler kültür olmak üzere üç kademeli bir bölünme mevcuttur. Bu kültürlerin her biri Meksika ve Meksikalılara dair yargılar taşır.”²⁶

²⁴ Beezley, William H. “Sons and Daughters of the Cisco Kid: Images of Mexicans in American Popular Culture”. Reciprocal Images: The Education in the Relations Mexico-USA [Karşılıklı İmgeler: Meksika – ABD İlişkilerinde Eğitim]. **Mexico City: Series of Anuies-Profmx.** 1991.Pp.281.

²⁵ Ironik bir biçimde Meksika’da ikamet eden ABD vatandaşlarının çoğu İspanyolca konuşmuyor. “10 myths about Migration” <http://www.tolerance.org/immigration-myths> Erişim Tarihi: 25 Kasım 2013.

²⁶ Beezley, William H. “Sons and Daughters of the Cisco Kid: Images of Mexicans in American Popular Culture”. Reciprocal Images: The Education in the Relations Mexico-USA [Karşılıklı İmgeler: Meksika – ABD İlişkilerinde Eğitim]. **Mexico City: Series of Anuies-Profmx.** 1991.Pp.277.

Sosyal stereotipleme ve medya, birbirini etkilemekte; stereotipin unsurlarını tamamlamaktadırlar. Buna göre her bir sosyal grup, sosyalleşme ilkesindeki birkaç faktöre dayanarak Meksika'yla ilgili bir yargı oluşturacaktır.

Amerikan sineması, Meksika'ya dair kendi yargısını iletir. Sinema, kitlesel medyada diğer kültürleri öğrenmeye yönelik bilgi kaynaklarından biridir. Amerikan sineması, arz ve talep bakımından yüksek rakamlara sahip bir film endüstrisidir; bu nedenle uluslararası seyirci kitlesinin Meksika'ya dair edineceği yargının, Amerika'nın Meksika'ya dair yargısını büyük ölçüde barındırdığı çıkarılabilir. Bu yargı yanıltıcı olduğunda ne olur? Yargı, hatalı biçimde otantik olarak düşünüldüğünde ne olur?

Meksika'yı tanımlamada Amerikan öznelliğine değinen Octavio Paz şunları söyler: “Genel olarak Kuzey Amerikalılar Meksika'yı Meksika'da aramamışlardır; kendi tutkularını, kendi heyecanlarını, kendi korkularını, kendi umutlarını, kendi ilgilerini aramışlardır ve buldukları şey tam da budur.”²⁷ Paz'ın sözleri, Meksika stereotipinin nasıl yaratıldığını anlamak açısından kilit sözlerdir adeta. ABD'nin Meksika Devrimi'ne bakışı hakkında De Orellana'nın sözleri de anlamlıdır: “Kuzey Amerika sinemasının anlattığı haliyle devrimin hikâyesi, hem kurmaca hem de beyandır; Meksika'ya ilişkin kendi imaj ve değişikliklerinden ibarettir – eğik bir bakışın hikâyesidir.”²⁸

Meksikalı yazar Carlos Monsivais, Latin Amerika sineması ve Hollywood üzerine yazdığı makalede sinemanın Amerikanlaşmayı nasıl desteklediğini çözümler:

²⁷Paz, Octavio. “El Laberinto de la Soledad.”(Çev). 447.

²⁸ De Orellano, Margarita. “The oblique regard.” Pp.173. Orjinal Metin: “La historia de esta Revolución a través del cine norteamericano, tanto en la ficción cómo en el reportaje, no es sino la historia de su propia imagen y sus transformaciones frente a México. La historia de una Mirada circular.”

“Sinema – örneklerin yüzde sekseninde olmak üzere Kuzey Amerika sineması – seyyar vicdan ve hayalleri ve doğruluğundan şüphe duyulmayan çeşitli seviyelerde bilgileri uygulamaya koymaktadır. Her hafta sonu, hatta daha bile sık olmak üzere seyirci uluslararasılaştırılmakta, ancak aynı zamanda derinlerde bir yerde ulusallaştırılmaktadır. İki uçtan da ‘Amerikanlaşma’ adını verdiğimiz modernleşme süreci neredeyse güç yoluyla hayata geçirilmektedir.”²⁹

Kanaatimce tezin başlangıcında bakımından yukarıda belirtilen Meksikalı yazarların fikirlerini hesaba katmak gereklidir; bu yazarların Meksika kimliği ve Birleşik Devletler üzerine düşünceleri, sinemada Meksika stereotipini anlamak açısından elzemdirler.

Birleşik Devletler’deki kitlesel üretiminin etkisi “Amerikanlaşma” kelimesiyle tanımlanır. Araştırmamda modern Amerikan kültürünün küresel çaptaki etkisi hakkında son dönemlerde yazılmış analitik yazılara rastladım; örnek olarak *Amerika Birleşik Devletleri’nin Kısa Tarihi* adlı kitabında S.M. Grant şöyle yazar:

*“[Amerikan kültürü] televizyon, film, popüler kültür, internet yoluyla hayatlarımıza sokulmuyor mu? ... Küresel bir köyde yaşıyoruz ve köşedeki mağaza bir 7/11 oluvermiş. Amerika giydiğimiz elbiselerde, yediğimiz yemekte, dinlediğimiz müzikte ve sörf yaptığımız ağda mevcut bulunmuyor mu? Amerika’nın tarihi halihazırda uluslararası çapta tescil edilmiştir... Hollywood denen eğlence endüstrisi yoluyla sıklıkla çarpıtılmış bir tarihtir.”*³⁰

Marshall McLuhan’ın terimi kullanılacak olursa, bugün içinde yaşadığımız “küresel köyde” Amerikan film endüstrisi baskındır ve stereotiplerin reklamını yapmada muktedirdir; bu şekilde Birleşik Devletler’in resmettiği Meksikalıların olumsuz imajı küresel düzeyde iletilmektedir.

²⁹ Monsivais, Carlos. “South of the Border, Down Mexico’s Way: Latin American Cinema and Hollywood” [Sınırın Güneyi, Meksika’nın Yolu: Latin Amerika Sineması ve Hollywood]. Barcelona. **De Aires de familia. Anagrama**, 2000. Pp.2.

³⁰ Grant, Susan Mary. “A Concise History of the United States of America” [Amerika Birleşik Devletleri’nin Kısa Tarihi]. **Cambridge University Press**. USA, 2012. Pp. 1.

Araştırmam sırasında rastladığım “Using Media Literacy to Explore Stereotypes of Mexican Immigrants [Meksikalı Göçmen Stereotiplerini Araştırmada Medya Okuryazarlığını Kullanmak]” başlıklı makalenin yazarları Lucila Vargas ve Bruce de Pyssler’in şu sözlerini epey anlamlı buluyorum: “[G]enel piyasa medyasının Meksikalı göçmenleri olumsuz tasvir etme eğilimlerini inceledik. Medyanın inşaları, göçmen olmayanların Meksikalı göçüne bakışlarını şekillendirmektedir; hem Meksikalı göçmenlerin, hem de ABD’li *latino* kökenli öğrencilerin benlik saygısını zedelemeleri epey olasıdır.”³¹ Makalenin yazarları, Meksika göçü ve genel olarak göç gibi konular üzerine yeni nesilleri eğitmek amacıyla medya okuryazarlığını öneriyorlar, zira belirttikleri gibi medya, toplumsal düzeyde olumsuz etkiye neden olabilecek hatalı fikirler yayabiliyor. Tezin amacı doğrultusunda Arizona Üniversitesi Film Çalışmaları Bölüm Başkanı, aynı zamanda *Hispanikler ve Birleşik Devletler Filmleri* adlı kitabın yazarı Profesör Keller’a, günümüzde Meksikalı stereotiplerinin ne tür toplumsal sonuçları olduğu sorusunu yönelttiğimde yanıtı şu oldu: “Gerek sinema filmlerinde gerek televizyonda olsun, sorunlu stereotiplere popüler kültürde sık rastlanıyor. 1000 hispanik kadınla yapılan bir ankette kadınların %90 oranında temizlikçi, bakıcı ya da fahişe olarak çalıştıkları sonucuna ulaşırsa, o zaman stereotipler de anaakım popüler kültürün *hispaniklere* ilişkin yaygın görüşüne hizmet ederler.”

Meksikalı stereotipi, hiç şüphesiz kitle kültürünün bir parçasıdır ve bu stereotipin tarih boyunca izi sürülebilir. Film yorumcusu Emilio García Riera, sinemada Meksika’ya dair yabancı bakış açısını anlamak amacıyla binlerce film üzerine bilgi topladığında, çoğunun Birleşik Devletler’den geldiğini gözlemlemiştir. García Riera, kitaplarında Meksika’nın sinemada üretilen olumsuz atıflarını açıklar. Kapsamlı araştırması, **Barbar Meksika** (*Barbarous Mexico*, 1913), **Meksika’nın Petrolleri** (*Mexico and its oils*, 1921), **Atın Sırtındaki Şeytan** (*The devil on horseback*, 1936), **Kötü Adamın Oğlu** (*Son of a bad man*, 1949), **Haydutun Kızı** (*The outlaw’s*

³¹Vargas, Lucila; dePyssler, Bruce. “Using Media Literacy to Explore Stereotypes of Mexican Immigrants”. *Social Education*, (v62 n7 p407).12 Nov-Dec. 1998. Pp.1.

daughter, 1954) ve **Bir Ayağı Cehennemde** (*One foot in hell*, 1960) gibi Amerikan filmlerinde Meksika'nın ve Meksikalıların imajını inceler (örnek filmlerin adlarına EK 1'den bakılabilir).

*“Kuzey Amerika sineması Meksikalılara inanılmaz sıklıkla atıfta bulunmuştur; o kadar ki yabancı sinemada Meksika kadar atıfta bulunulan bir ikinci ülke olmadığı kanısına varmama sebep olmuştur.”*³²– *Emilio García Riera*

Bu yorumlardan, Meksikalı stereotipinin Amerikan sinemasının arz ve talebi doğrultusunda iletildiği sonucuna varmak hatalı olmayacaktır.

ÖNEM

Kanımca Meksika kültürünün tarih, sanat ve kimliklik gibi en değerli unsurları; Amerikan sinema ve medyasındaki Meksikalı stereotipleri ve olumsuz imajının gölgesinde önemlerini yitirmektedir.

*“Çoğu Kuzey Amerikalının ve Avrupalının Meksika Devrimi konusundaki fikirleri ne tarih üzerine yapılmış akademik çalışmalara, ne de devrimden doğmuş büyük sanat eserlerine dayanır; bu fikirler, devrime dair müthiş bir edebiyatın yaratılışından bir hayli uzaktadırlar. Yirminci yüzyılın en büyük toplumsal başkaldırısını teşkil eden Meksika Devrimi'yle ilgili genel bilgileri, her şeyden önce Hollywood filmlerine dayanır.”*³³ – *Friederich Katz*

Buna ek olarak ırksal stereotipin çok zorlu sonuçları olabilmektedir. Irk ve kültürel kimlik konusunda uluslararası kamuoyunda görülen en önemli hatalardan biri -kendi

³²García Riera, Emilio. “México visto por el cine extranjero Volumen 1.” [Yabancı Sinema Gözüyle Meksika]. **Universidad de Guadalajara. Ediciones Era.** México, D.F. 1987. Pp.12.

³³ De Orellano, Margarita. “The Oblique Regard, The North American Cinema of the Mexican Revolution 1911-1917” [Eğik Bakış: Meksika Devrimi'ni Konu Alan Kuzey Amerika Sineması, 1911-1917]. **Artes de México, D.F.** 1999. Pp.7.

deneyimlerimden de biliyorum- Meksikalıların yalnızca tek bir deri rengine sahip olduğu yönündeki yanlış bilgidir; bu bilginin kaynağında Birleşik Devletler filmlerinde ve televizyonundaki dış görünüş yatar. Ulusal Hispanik Medya Koalisyonu (NHMC), medyada Latin stereotipine -popüler kültürün bir parçası haline gelmiş ve toplumsal tavır temelinde yankı uyandırmış olan stereotipe- karşı durmaktadır.

“Bu nokta önemli; çünkü latinolara karşı medya taraflı olmaya devam ettikçe şimdiki nesil Amerikalı latino gençliği kendilerine dair, yalnızca düşük özsaygı ve tutkulara sebep olmaya yarayacak, çoğunlukla olumsuz olan imajlarını izleyerek büyüyecekler. Amerikalı latinoların ABD nüfusunun yüzde on altısından fazlasını oluşturmalarına ve ülkede hiç tereddütsüz en büyük azınlık olmalarına rağmen medyanın taraflı oluşu; olumsuz stereotiplerin ötesinde, ana akım medyada latino görünürlüğünün yokluğuna kadar uzanır.”³⁴

AMAÇ

Bu tezin temel amacı, Amerikan sinemasında Meksikalı stereotipinin kökenini incelemektir. Tezde tarihsel bağlamda Meksikalı stereotipini incelemek amacıyla çeşitli Amerikan filmleri seçilmiştir.

Teze ilham veren yazarların kendi amaçları vardı. Ben de onların amaçlarını edinerek kendi amacım haline getirdim. Octavio Paz’ın *Yalnızlık Dolambacı* (1963) adlı kitabında söyledikleri, Meksika kimliğinin karmaşıklığı ve Meksika’yla Birleşik Devletler arasındaki ilişkiler üzerine fikir yormamı sağladı. Bunun yanı sıra yurtdışında bulunuyor olmak, daha küresel bir bakış açısı edinmede ve kendimize dışarıdan bakabilme olanağını sağlayabilir.

³⁴The National Hispanic Media Coalition (NHMC). About Us. Opening Doors for Latinos in the Media <http://www.nhmc.org/about-us/>Erişim Tarihi: 20 Haziran 2013.

Octavio Paz şöyle der:

“Hepimiz, birer Meksikalı olarak, kendimizi bilme düzeyine ulaşabiliriz. Bu amaçla, sınırın öte yanına [ABD’ye] geçmek yeter... Doğrusu, bu kitaptaki görüşlerimden pek çoğunu, Birleşik Devletler’de – yani, Meksika dışında – geçirdiğim iki yıl boyunca edindiğimi açığa vurmalyım. Kuzey Amerika’nın dünyasını ne zaman incelemeye ya da anlamaya giriştiysem, bana sorular yağdıran kendi öz benliğimle karşı karşıya kaldım. Birleşik Devletler ülkesinde ortaya çıkan benlik tasarımı, komşu ülkenin sorularına verdiği ilk ve en köklü yanıt oldu. Bu yüzden, çağdaş Meksika’nın bazı özelliklerini açıklamaya çalışırken, Meksikalı olmayı, yaşamak ya da ölmek kadar önemli tutan bir kesim insanla başlamak isterim işime.”³⁵

Emilio García Riera’nın *Yabancı Sinema Gözüyle Meksika* kitabının ciltlerinde yer alan araştırması, tezin oluşumunda yeri doldurulmaz bir öneme sahiptir.

“Çalışmamın; üstünlük, oburluk, önyargı, paranoya, bilgisizlik, kişisel çıkarlar, az çok yardımsever bir tepeden bakma ve turistik yavanlık karışımının, yüzyılımızda kendisinden çok daha güçlü olanlar için bir ülkenin tasavvurunu ne denli özelleştirdiği hakkında bir fikir verebilme yönünde katkısı olacağını umuyorum.”³⁶

Dr. William Beezley ve Dr. Gary D. Keller’ın Kuzey Amerikalıların gözünde Meksikalı stereotipine dair görüşleri kayda değer ve anlamlıdır:

³⁵Paz, Octavio. “El Laberinto de la Soledad” [Yalnızlık Dolambacı]. **Ediciones Cátedra**. Madrid, España. 1993. s.147; *Yalnızlık Dolambacı*. Çev. Bozkurt Güvenç. Cem Yayınevi. Üçüncü Baskı. İstanbul. 1990. s. 4-5. Güvenç, “Çevirmen’in Önsözü”nde kitabın İngilizce’sini Türkçeleştirdiğini belirtir (Pp. ix).

³⁶A.g.e. García Riera, Emilio.Pp. 13.

“Raza (ırk) meselesine gelince, uzun bir hikâye bu, siz farkına varasınız ve bizler göğüs gerebilelim diye.”³⁷ [Gary D. Keller’ın *Hispanikler ve Birleşik Devletler Filmleri üzerine kitabında yazılı.*]

SINIRLILIKLAR

Tezin tarihsel yaklaşımı; ondokuzuncu ve yirminci yüzyılın öne çıkan olaylarını, özellikle Meksika-ABD ilişkilerini şekillendiren ve Amerikan sinemasındaki Meksika imajıyla doğrudan ilişkisi bulunan siyasal ve toplumsal olayları kapsıyor. Bunun amacı, bahsi geçen tarihsel olayların selüloit üzerindeki izdüşümlerini incelemektir. Sonuçlara varabilmek için yakın zamanda meydana gelen olaylar, güncel haberler ve son dönemlerde yapılmış filmlere atıfta bulunmak gerekiyor.

Tezde yer alan film incelemeleri; ABD yapımı bir filmde ilk kez Meksika’ya atıfta bulunulduğu 1894 yılını başlangıç noktası olarak alıyor. Film yapım tarihlerinin sınırlarını analiz etmek zor olduğundan, tez içerisinde derinlemesine incelenmiş filmleri listelemenin uygun olacağı düşünüldü:

- *Carmencita*(1894) The Edison Kinetoscope. ABD.
- Meksika Düellosu *Mexican Duel*(1894) The Edison Kinetoscope. ABD.
- Ulusların Kavgası *Fight of Nations* (1907) American Mutoscope & Biograph. ABD
- Devlerin Aşkı *Giant* (1956) Yönetmen: George Stevens. ABD
- Alamo Şehitleri / Teksas’ın Doğuşu *Martyrs of the Alamo or the Birth of Texas* (1915) Yönetmen: Christy Cabanne. ABD
- *Alamo* (1960) Yönetmen: John Wayne. ABD
- *Alamo* (2004) Yönetmen: John Lee Hancock. ABD

³⁷Keller, D. Gary. “Hispanics and United States Films” [Hispanikler ve Birleşik Devletler Filmleri]. **Bilingual Press**. Arizona, USA. 1994. Pp.25.

- Batı Nasıl Kazanıldı *How the West Was Won* (1962) Yönetmenler: John Ford, Henry Hathaway and George Marshall. ABD
- Komutan Villa'nın Hayatı *The Life of General Villa* (1914) Yönetmen: D.W Griffith. ABD.
- Pancho Villa'yla Birlikte Gidelim *Let's go with Pancho Villa* (1935) Yönetmen: Fernando de Fuentes. Meksika.
- *Viva Zapata* (1952) Yönetmen: Elia Kazan. ABD.
- Ve Pancho Villa Bizzat Başrolde *And starring Pancho Villa as himself* (2003) Yönetmen: Bruce Beresford. ABD.
- *Zoot Suit* (1981) Luis Valdéz. ABD.

Tez için seçilen filmler, Birleşik Devletler'de bulunan film şirketleri tarafından yapılmış ve Meksika'ya bir konu yahut filmin ana temasının bir kısmı olacak şekilde atıfta bulunan filmlerden oluşuyor.

Tez için seçilen Meksika filmleri ise Meksika'da bulunan film şirketleri tarafından yapılmış ve Meksika tarihine ve/veya ABD ile Meksika arasındaki ilişkilere, filmin temasının bir kısmı olacak şekilde atıfta bulunan filmlerden oluşuyor. (Birleşik Devletler'de yapılmamış yabancı filmlerden yalnızca iki tanesi, Meksika'ya atıfta bulunan yabancı filmler olarak tez kapsamında inceleniyor.)

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma; sosyal analiz, tarih, siyaset ve sinema analizini temel alıyor. Octavio Paz'ın *Yalnızlık Dolambacı* adlı eseri, Meksika üzerine olması ve Birleşik

Devletler’de bulunduğu süre içerisindeki gözlemlerine dayanmasından dolayı bu çalışmanın temel kaynaklarından birini teşkil ediyor.

Meksikalı sinema tarihçileri Margarita de Orellano ve Aurelio de los Reyes’in çalışmaları tez açısından oldukça değerlidir. Tez için yapılan araştırma sırasında Emilio García Riera’nın *Yabancı Sinema Gözüyle Meksika* adlı eserinden epey faydalanılmıştır.

Sinema analizinde, iletişim kuramları ve medyanın temel düzeyde anlaşılması üzerinden gidiliyor. Amaç, filmlerdeki hikâye anlatımını, filmin topluma nasıl, ne zaman, hangi amaçla ve ne tür bir etkiyle tanıtıldığını incelemektir. Bu inceleme, Harold Lasswell’in, sinemada propagandayı anlamada kilit rol oynayan, kitlesel medyaya yönelik iletişim modelini temel alıyor. Kim? Ne diyor? Hangi kanalda? Kime? Ne tür bir etkiyle?³⁸Lasswell’in çalışmalarının yanısıra George Gerbner’in *Kitle İletişim Araçları ve İnsanlararası İletişim Kuramı* adlı eseri; kitlesel medyanın toplumdaki etkileri üzerine yirminci yüzyılın en kapsamlı araştırmalarından birini teşkil etmesi sebebiyle, iletişim çalışmaları ve sinema alanıyla ilgili olarak tezin yöntemi açısından önemli bir yere sahiptir.

“Tavırlarımızın çoğu, doğrudan ‘deneyim’lemediğimiz şeylere karşı oluyor. Paris’te, Moskova’da, Tokyo’da, Havana’da... neler oluyorsa çok çok uzaklarda yaşayan hikâye anlatıcıları, her saat yeni masalları kitlesel olarak üretiyor ve aynı zamanda milyonlarca çocuk, baba ve dedeye anlatıyor.”³⁹

EVREN ÖRNEKLEM

Bu araştırmada yer alan filmleri seçerken dikkate aldığım ölçütler şunlar oldu:

³⁸ Lasswell, H.D. “The Structure and Function of Communication in Society” [1948:37] **Bryson, L (ed.)** *The Communication of Ideas, Institute for Religious and Social Studies*. NY, 1964. s.201.

³⁹Gerbner, George. “Mass Media and Human Communication Theory” [Kitlesel Medya ve İnsanlararası İletişim Kuramı]. **Frank E.X. Dance, Holt, Rinehart And Winston Publications**. New York, USA 1967. Pp.42.

- 1) Filmin içeriğinin, filmin üretim ve/veya sürüm tarihi nemseneksizin, tezde incelenen tarihsel dönemle ilintilisi.
- 2) Filmin retim ve/veya sürüm tarihinin tezde incelenen tarihsel dönemle ilintilisi.

Tez kapsamında Meksika'yla Birleşik Devletler arasındaki toplumsal, siyasi ve ekonomik yüzleşme üzerine yaptığım araştırmayı, aynı tarihsel olaylardan esinlenmiş filmlerin incelemesiyle birlikte sunuyorum. Sinemanın henüz var olmadığı dönemler için (1836 tarihli Alamo Savaşı gibi) ise kaynaklar, olaydan sonraki bir zamanda tarihi ölümsüzleştirmek ya da birçok durumda yeniden yazmak amacıyla yapılmış filmleri teşkil ediyor. Öte yandan Meksika Devrimi filmleri gibi, belirli bir tarihsel olay sırasında çekilen filmlerin incelenmesi de büyük önem taşıyor.

I. BÖLÜM İlkler: 19 Yüzyılda Tarih ve Sinema Sahnesinde Öne Çıkanlar

1.1 Meksika, Bağımsız Bir Ulus, 1821

İspanya'nın “Yeni İspanya Genel Valiliği” olarak da bilinen Kuzey Amerika'daki sömürgesi, 1810 yılında bağımsızlık savaşını ilan etti.

Bağımsızlığın kurucuları *mestizolar* ve *kreoller*di; Meksika, bir yandan yerli kültürlerin benimsenişi, bir yandan da bu kültürlerin İspanyol mirasıyla karışması anlamına geliyordu. Burada Peder Miguel Hidalgo'nun yalnızca Guadalajara eyaletinde olmak kaydıyla köleliği kaldırdığını belirtmek önemlidir (köleliğin kaldırılması konusu, Teksas'ın ilhakını doğrudan ilgilendirir).

Kongre ilk kez 1813'te bir araya geldi ve bir yıl sonrasında Apatzingán Anayasası yazıldı. Bağımsızlık mücadelesi boyunca, mücadeleyi verenler arasında çıkarlar çatışması meydana geldi ve bir yanda “isyancılar”, diğer yanda “gerçekçiler” olmak üzere iki karşıt grup oluştu. Sosyal bölünme, Meksika toplumunun süregelen çatışmalarından biri olmuştur ve Meksika'nın bağımsız bir ulus haline gelmesinden sonraki ilk on yıl içerisindeki sosyopolitik istikrarsızlığını anlamada kilit rol oynar. Meksika'nın politik istikrarsızlığının, sonraki dönemlerde Birleşik Devletler'le ilişkilerinde belirleyici bir etkisi bulunur.

Nihayet Cordoba Antlaşması'nın 1821 yılında imzalanmasıyla İspanya, Yeni İspanya'nın bağımsızlığını tanıdı ve Yeni İspanya, Meksika oldu. ABD'nin, Yeni İspanya (Meksika)'nın bağımsızlık mücadelesini özellikle kuzey bölgelerinde desteklediğini belirtmek önemlidir.

1822’de Meksika, Agustín Iturbide yönetiminde yeni bir imparatorluk olarak yükseldi. Meksika İmparatorluğu’nun sınırları, Oregon’dan Orta Amerika’ya kadar uzanıyordu.⁴⁰

Iturbide yönetimindeki imparatorluk döneminde çıkar çatışması, bu sefer “merkeziyetçiler” ve “federalistler” arasında olmak suretiyle tekrar yoğunlaştı. Sonuç olarak Iturbide istifa etti, sonrasında idam edildi ve 1823’te Orta Amerika, Meksika İmparatorluğu’ndan ayrıldı. 1824’te Guadalupe Victoria, Meksika’nın ilk devlet başkanı olarak seçildi. 1824’te yürürlüğe giren yeni yasayla Meksika on dokuz eyalet ve dört bölgeye bölündü. Austin kentinde bulunan Teksas Üniversitesi’nin web sayfasındaki harita⁴¹, İspanya’dan bağımsız hale gelmiş bulunan Meksika’nın sahip olduğu toprakları gösterir.

Resim 1.1: Meksika İmparatorluğu haritası,1821.



Kaynak:es.wikipedia.org Mexican Empire 1821.

⁴⁰es.wikipedia.org Mexican Empire 1821.
1821.[https://es.wikipedia.org/wiki/Archivo:Mapa_de_Mexico_\(Imperio_Mexicano\)_1821.PNG](https://es.wikipedia.org/wiki/Archivo:Mapa_de_Mexico_(Imperio_Mexicano)_1821.PNG)
Erişim Tarihi: 12 Aralık 2013

⁴¹http://www.lib.utexas.edu/maps/atlas_mexico/political_div_1824.jpgErişim Tarihi: 12 Aralık 2013

1.2 Monroe Doktrini ve “Açık Kader”

19. yüzyıl boyunca Birleşik Devletler, Amerika kıtasında bölgesel ve sosyopolitik anlamda genişlemeye başlamıştır; bu konu, tezde Meksika-ABD arasındaki politik ilişkiler bağlamında ele alınacaktır.

Louisiana: Avrupa’da süregelen savaşların bedelinin Fransız ekonomisini etkilemesiyle, Louisiana eyaletinin Birleşik Devletlere satılması olanağı 1803 yılında resmiyete döküldü. “Louisiana’nın Alınması” antlaşmasına göre, Yeni İspanya’yla Birleşik Devletler arasındaki sınır Sabine Nehri olarak belirlendi. Birleşik Devletler, Teksas eyaletini de “Louisiana Eyalet Sınırları”⁴² antlaşmasına dahil etme konusunda ısrarcıydı; ancak Teksas, Fransa’nın yetkisinde değildi.

Kuzey Amerika toprakları: 1812 yılında Birleşik Devletler, Birleşik Krallık’a karşı savaş ilan etti; söz konusu anlaşmazlığın esas olarak Kuzey Amerika’daki Kızılderili kabileleri ilgilendirmesine rağmen birçok tarihçi, savaşın sebeplerini Kanada’nın ilhakına dayandırır. Yazar Robert J. Miller, “Açık Kader”le Birleşik Devletler Başkanı Thomas Jefferson arasındaki ilişkiyi bir alıntıyla tanımlar: “1809’da [Jefferson] Başkan James Madison’a ABD Anayasası’na ilişkin olarak şunu söylüyordu: ‘Bugüne kadar büyük bir imparatorluk için bizimki kadar iyi hesaplanmış bir anayasa yazılmadı.’ 1813’te James Monroe’ya yazdığı bir mektupta Kanada’nın kuşatılmasını savunuyordu ve dört yıl sonrasında Teksas’a gözünü dikti.”⁴³ (Teksas’ın ilhakı, Birleşik Devletler’in yayılmacı hareketlerinin bir parçası olarak tartışılmaktadır.)

Florida: Birleşik Devletler nihayet Florida’yı İspanya’dan satın aldığı anda, Teksas toprakları anlaşmanın bir parçası olarak tekrardan gündeme geldi; ancak Teksas dahil

⁴² Miller, Robert J. “Native America, Discovered and Conquered: Thomas Jefferson, Lewis & Clark, and Manifest Destiny” [Keşfedilen ve Kuşatılan Amerika: Thomas Jefferson, Lewis & Clark ve Açık Kader]. **Praeger Publishers**. USA, 2006. Pp.82.

⁴³ A.g.e. Miller, Robert J. Pp.8.

değildi ve 1819'da imzalanan Adam-Onis Antlaşması'nda, Birleşik Devletler'le Yeni İspanya arasındaki sınırlar oldukça net bir şekilde belirtiliyordu.

Monroe Doktrini: 1823 yılının Aralık ayında Başkan James Monroe, Monroe Doktrini'ni ilan etti. Florida'nın alınması karara bağlandıktan sonra ABD, Amerika'da Avrupa'nın sömürgeleştirme hareketine bir son verilmesi gerektiği kanısına vardı. Basit bir ifadeyle *Amerika Amerikalılar için* olmalıydı. Monroe Doktrini Avrupa'nın sömürgeleştirme hareketine karşıydı, ancak Birleşik Devletler'in daha zayıf ulusları sömürgeleştirme bu ideolojinin bir parçasıydı. Güçlü bir ulus inşa etme sürecinde Birleşik Devletler; Monroe Doktrini'ndeki fikirleri, Amerika kıtasındaki bir grup ülkenin kaynaklarından kendi çıkarı doğrultusunda yararlanmak için kullandı.

Bu zayıf uluslardan bir tanesi de Meksika'ydı. Meksika istikrarsızdı ve sürekli olarak değişim halindeydi; buna karşılık ABD genişliyor ve büyüyordu. Söz konusu durum, 19. yüzyılda Meksika topraklarının ABD'ye katılmasına temel bir açıklama teşkil eder. O dönem Meksika'nın iç sorunları; ekonomik orantısızlık, politikada kilisenin dayatmacı rolü, kastlar arasındaki güç ayrımı ve *mestizolarla* yerliler arasındaki sosyal çatışmalar olarak özetlenebilir.

Birleşik Devletler, Meksika'yı zayıf bir ulus olarak görüyordu. Tarihçi Reignald Horsman, Birleşik Devletler'in Meksika'ya ilişkin fikrini şöyle tanımlıyor: "Meksika hükümetinin gösterdiği istikrarsızlığın ve tesirsizliğin, aşağı bir milletin yetersizliklerinden kaynaklandığı iddia ediliyordu."⁴⁴

Açık Kader: Meksika-Amerika savaşı öncesinde Birleşik Devletler'in politik ideolojilerini tanımlayan bir terim belirdi: Açık Kader. Ancak bu fikirler, Açık Kader teriminin açıktan dile getirilmesinden önce, ABD'nin Tanrı tarafından seçilmiş ulus

⁴⁴Horsman, Reignald. "Race and Manifest Destiny: The Origins of American Racial Anglo-Saxonism" [İrk ve Açık Kader: Amerikan Irksal Anglo-Saksonizmin Kökenleri]. **Harvard University Press**. 1981. Pp.220.

olduğu ölküsüyle yabancı topraklar üzerinde hak iddia ediyorlardı.Araştırmamda Açık Kader'e ilişkin farklı yaklaşımlara rastladım. Kanımca konuyla ilgili en değerli çalışma, tarihçi Reignald Horsman'ınki: *Irk ve Açık Kader: Amerikan Anglo-Saksonizminin Kökenleri*. Aşağıdaki alıntı, Açık Kader'in anlamını ve kökenini açıklar:

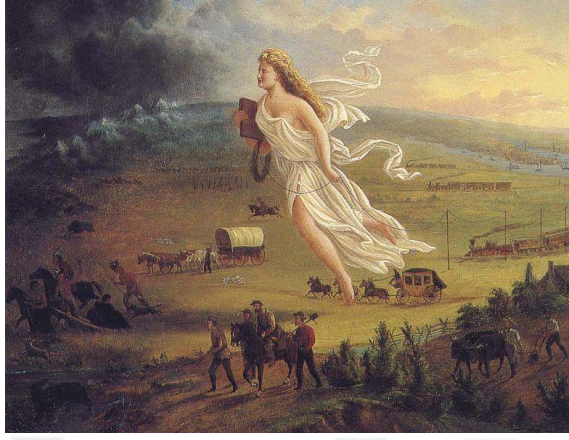
“Demokrat politikacı ve politika yazarı John L. O’Sullivan, *Açık Kader* ibaresini, Teksas’ın ilhakına ilişkin yorumunda Birleşik Devletler’in yayılma sürecini tanımlamak amacıyla dile getiriyordu. 1840’ların başlarında *Democratic Review* dergisinin editörlüğünü yapan O’Sullivan [...] ilk defa Açık Kader ibaresini, doğal bir sürece müdahale etme girişiminde bulunmalarından dolayı diğer ulusları eleştirme suretiyle kullanmıştı: Diğer ulusların ‘bariz bir şekilde politikamızı engelleme ve gücümüzü aksatma, büyüklüğümüzü sınırlama ve kıtada yayılmak olan açık kaderimizin yerine gelmesini denetleme amacıyla’ haksız müdahalede bulunduklarını söylüyordu.”⁴⁵

Söz konusu ideolojiyle Birleşik Devletler, emperyalizme kaderleri olarak atıfta bulunuyordu. ABD dış politikası bu ölküler üzerine kurulmuştu. Bakersfield kentinde bulunan Kaliforniya Eyalet Üniversitesi’nin web sayfasında da dikkat çekildiği üzere, Açık Kader’in özü, John Gast’in 1872 yılında tamamladığı “Amerika’nın İlerleyişi” adlı resimde tasvir edilmiştir. Resimdeki melek ABD’yi temsil ediyor; melek Batı’ya ilerledikçe, geçtiği yerlerde ilerlemeyi mümkün kılıyor.⁴⁶

⁴⁵A.g.e. Horsman, Reignald. Pp.219.

⁴⁶ California State University Bakersfield <https://www.csub.edu/~gsantos/img0061.html> Erişim Tarihi:12 Ocak 2014.

Resim 1.2:"Manifest Destiny," ressam, John Gast, 1872.



Kaynak:Library of Congress of the United States.

Sonuç olarak 19. yüzyıl boyunca ABD, bağımsızlığını ilan ettiği sırada sahip olduğu on üç eyaletin dışında yeni topraklar edinerek boyutlarını genişletmiştir. Aşağıdaki liste, edinilmiş toprakların kısa bir dökümüdür:

- Louisiana'nın Alınması – 1803
- Kuzey Amerika/Kanada toprakları (Britanya'yla yapılan 1818 tarihli Anglo-Amerikan sözleşmesinin bir parçası olarak)
- Florida'nın Alınması – 1819
- Teksas'ın İlhakı – 1845
- Kaliforniya, New Mexico, Arizona, Nevada, Utah, Oregon'un İlhakı – 1846-1848
- Alaska'nın Alınması – 1867⁴⁷
- Hawaii'nin İlhakı – 1898

⁴⁷“U.S. Department of State. Office of the Historian” <http://history.state.gov/milestones/1866-1898/alaska-purchase>Erişim Tarihi: 17 Aralık 2013.

Aşağıdaki liste, ABD'nin Monroe Doktrini ve Açık Kader'e dayandığı politikasıyla ilişkili olarak Latin Amerika'daki askeri müdahalelerinin kısa bir dökümüdür:

- Haiti – 1891⁴⁸
- Nikaragua – 1894/1896/1898 (İspanyol Savaşı)
- Küba – 1898-1902 (İspanyol Savaşı)
- Honduras – 1903
- Dominik Cumhuriyeti – 1903-1904
- Küba – 1906-1909
- Nikaragua – 1907/1911
- Honduras: 1907/ 1911-1912
- Küba – 1912
- Nikaragua – 1912-1933
- Dominik Cumhuriyeti – 1914
- Haiti – 1914-1934
- Dominik Cumhuriyeti – 1916-1924
- Honduras – 1919/1924-1925

Hawaii'nin alınmasından sonra ABD, İspanya-Amerika savaşına son vermek amacıyla Paris Antlaşması'nı imzaladı. İspanya teslim oldu; ABD de Küba, Porto Riko, Batı Hint Adaları, Filipinler ve Guam Adası'nı kendi topraklarına kattı. 20. yüzyılın ilk yıllarında Latin Amerika ve ABD arasında süren anlaşmazlıklar, aynı zamanda dönemin Birleşik Devletler Başkanı Theodore Roosevelt'in uygulamaya koyduğu “Büyük Sopa” ideolojisiyle de meşrulaştırıldı. Temelde Birleşik

⁴⁸ Meksika'dan sonra ABD emperyalizminden muzdarip ilk ülkelerden biri olan Haiti, aynı zamanda Avrupa emperyalizminden bağımsız hale gelen ilk ülke olma özelliğini taşır.

Devletler’in askeri güçlerini diğer ülkelerde kullanması, “yasayı ve düzeni muhafaza etmek” adına meşru görüldü. “Büyük Sopa” karikatür⁴⁹

Resim 1.3:“Speak softly and carry a big stick” Caricature of Theodore Roosevelt and the Big Stick diplomacy. By Herbert Block



Kaynay:Agefotostock.com , Everett Collection Inc.

Bu ideoloji ve doktrinlerin önemi, toprakların ilhakına ilişkin olarak Birleşik Devletler’in attığı adımları tanımlıyor olmalarında yatar. Western türü filmler ve Hollywood, bu anlaşmazlıkların birçoğunu ABD’den yana olmak kaydıyla yanlış yorumlamıştır, bunu da kurmaca hikâyelerle sinematografik versiyonlar yaratarak yapmıştır; ancak tarihsel gerçekler, filmlerde bulunan olay dizilerinin yanlış olduğunu kanıtlamaktadır.

⁴⁹<http://tomasveraziccardi.blogspot.com.tr/2010/08/la-influencia-de-estados-unidos-en.html> Erişim Tarihi:14 Şubat 2014.

Bu tezin amacı göz önünde bulundurulduğunda Amerikan yayılmacılığı ve Latin Amerika'yla yapılan savaşlar; ABD'nin politikalarını ve medyanın manipülasyonunu açığa çıkarmaları bakımından önem taşırlar.

1.3 Medyanın Toplum Üzerindeki Etkileri

1.3.1 Kolektif Kültürel Bellek

“Tarihin o anında [20. yüzyılın başlarında] Kuzey Amerika sinemasının öncüleri arasında hemen hiç kimsenin ne azınlığa, ne de sanatsal inceliğe yönelik bir bilinci vardı; ancak kullandıkları aracın etnik portreler yaratmadaki gücüne dair gerekli bilgilere daha bile az sahiptiler.”⁵⁰

Medya, dünyanın paylaşılan görünüşünü yaratır; bir “global köy”⁵¹ üretmek suretiyle dünyaya yayını yapılan bir kolektif bellektir.

Toplum, kolektif bellek üretir; yeni iletişim teknolojileriyle bu belleği muhafaza etmek daha kolay hale gelmiştir. Kağıdın icadından sinemanın icadına kadar toplum, belleği yeniden üretmenin ve tarih yapmanın araçlarını bulmuştur. Toplum ve sinema birbirine içkin olarak ilintilidir; sinemadaki toplumsal portreler belirli bir fikri tanımlar ve bu fikri kolektivite içerisinde ifade eder.

19. yüzyılın sonlarına doğru sosyolog Emile Durkheim, *İş Bölümü* (1893) adlı çalışmasında “kolektif bilinç” terimini “kendi yaşayışına sahip belirlenimli bir sistem

⁵⁰ Keller, Gary D. “Chicano Cinema [Chicano Sineması].” *Bilingual Review/Press*. “Image of the Chicano [Chicano İmgesi]” adlı makalesinde Lester D. Friedman’ı alıntılarmıştır. Binghamton, NY. 1985. Pp.97.

⁵¹ *Gutenberg Galaksisi: Tipografik İnsanın Oluşumu* (1962) adlı kitabında Marshall McLuhan’ın belirlediği terim.

oluşturan tek bir toplumun ortalama üyeleri arasında paylaşılan inançlar ve hisler (ahlakî ve dinî) bütünü”⁵² şeklinde tanımlar.

Kitlesel medya aynı zamanda insanlara homojen bir “inançlar ve hisler bütünü” iletir ve kolektif kültürel bellek yaratma gücüne sahiptir. Toplum ve medyanın dönüşümlü bir ilişkisi vardır, medya toplumu yansıtır ve toplum medyada olanı yansıtır. Yapılmış ilk filmlerin çoğu, üretildiği ülkenin milliyetçi özelliklerini barındırır. Beyaz perde yeni bir sunum şekli, statüyü yansıtmanın bir yolu olmuştur. Ve bir ifade biçimi olan sinema, kültürel özellikleri de toplar; fikir ve kavramların, sanatların birliğinin nihaî üretimi olan film yoluyla iletilmesine olanak verir. Senaryo, müzik, oyunculuk, görüntü ve yönetmenlik yoluyla film, seyirciyi etkisi altına alır. Bu fikirle ilişkili olarak medya kuramcısı Neil Postman, kültür ve medyanın çift yönlü etkilerini, *Kendimizi Ölümüne Eğlendirmek: Eğlence Sektörü Çağında Kamusal Söylem* adlı çalışmasında şu sözlerle açıklamıştır:

“Zira kültür, sözün eseri olmakla birlikte, resimden hiyeroglif, alfabeden televizyona kadar her iletişim aracıyla yeni baştan yaratılmaktadır. Dilin kendisi gibi her araç da (medium) düşünceye, ifadeye ve duyarlılığa yeni bir yönelim kazandırarak benzersiz bir söylem tarzının ortaya çıkmasını sağlar. McLuhan’ın “araç, mesajdır” demekle kasettiği kuşkusuz budur.”⁵³

Matbaanın icadından sonra, sinema ve radyo da kitlesel medya üretiminin dönüm noktaları sayılırlar. 20. yüzyılın ilk filmleri, seyircilerin uzak diyarlar hakkında öğrenebilmelerini sağlayan bir araçtı ve kurmacayla gerçeklik arasındaki farkın çok ince bir çizgiyle belirlenişi bu zamanda oldu. İlk filmlerin yapım süreci, kamerayı yerleştirip önünde olan biteni belgelemekten ibaretti. Lumière kardeşlerin filmleri de böyle bir sürecin ürünleridir: *Lumière Fabrikasından Çıkan İşçiler*(*La Sortie de*

⁵²<http://durkheim.uchicago.edu/Summaries/dl.html> 01/01/2014. Tez yazımı sırasında İngilizce’den Türkçe’ye çevrildi. Erişim Tarihi: 1 Ocak 2014.

⁵³Postman, Neil. “Televizyon: Öldüren Eğlence – Gösteri Çağında Kamusal Söylem”. **İstanbul. Ayrıntı Yayınları**. 1985.s.19.

l'Usine Lumière à Lyon) ve meşhur **Trenin Gara Girişi**(*L'Arrivée d'un Train en Gare de la Ciotat*). [Bergan; 2011, 12]

Amerikan sinemasının erken film yapım teknikleri, öncelikle ticarî kâr amaçlı eğlence niteliğindeydi; sessiz filmler, abartılı hareketler içeren güldürüler (*slapstick comedy*) ya da egzotik diyarları anlatan günlükler (gezi belgeselleri) yüksek gişe hasılatı yapıyordu. (Bu gezi belgesellerinin birçoğu da Kızılderililerle Meksikalılar hakkındaydı. Bkz. 1.3.4 Sinema Meksika'ya Geliyor.)

“Ancak film sektöründe kullanılan teknoloji o kadar güçlüydü ki Amerikan sinemasının yan etkilerinden biri de sıklıkla öteki ırk ve kültürlerin ezici ölçüde insanlık dışı tasvirleri oluyordu – Birleşik Devletler’in, hatta dünyanın dört bir yanındaki, gelmiş geçmiş en fazla sayıda seyirciye ulaşan tasvirlerdi bunlar.”⁵⁴

Arizona Üniversitesi öğretim üyesi Dr. Gary Keller, *Hispanikler ve Birleşik Devletler Filmleri* adlı kitabında Amerikan sinemasında etnisite ve kültürlerin tasvirini irdeler. Keller’a göre ABD’ye gelen farklı uyruklardan göçmenlerin yüksek oranı, beyazperdeye sürekli olarak yansımıştır. Bazı Amerikan filmleri, azınlık olarak düşünülen göçmenlere yönelik ırkçı gönderimlerde bulunmuştur. Kaçınılmaz bir biçimde, Anglo kökenlilerle etkileşimlerinin bir parçası olarak Meksikalılara ve *hispaniklere* yönelik olumsuz gönderimler çokça mevcuttur. (Sinemanın ilk yarı yüzyılında cinsiyet de bir hayli tasvir edilmiştir.)

1.3.2 Sansasyonel Medya, Sarı Gazetecilik & Propaganda

Sinema, satışları ve popülerliğini arttırmak amacıyla gazeteciliğin destek yöntemlerini kopyalıyordu. Sansasyonellik ve sarı gazetecilik pazarlama teknikleri haline gelmişti. Çok geçmeden sinema da bu eğilimleri beyazperdeye uyarlayacaktı.

⁵⁴Keller, Gary. “Hispanics and the United States Films”. *Bilingual Review/Press*.USA.Pp.5.

Amerikan yayılması; Filipinler ve Küba’da (İspanya-Amerika Savaşı) olduğu üzere, silahlı çatışmaları kışkırtıyordu. Medyanın yeni teknolojileri ve savaş, tarihin bu anında kesişmişlerdir. Sinema, haberin hızlı ve uçsuz bucaksız yayılımını mümkün kılmıştır; insanlar, yeniden üretilen savaş sahnelerini izleyebilmişlerdir.

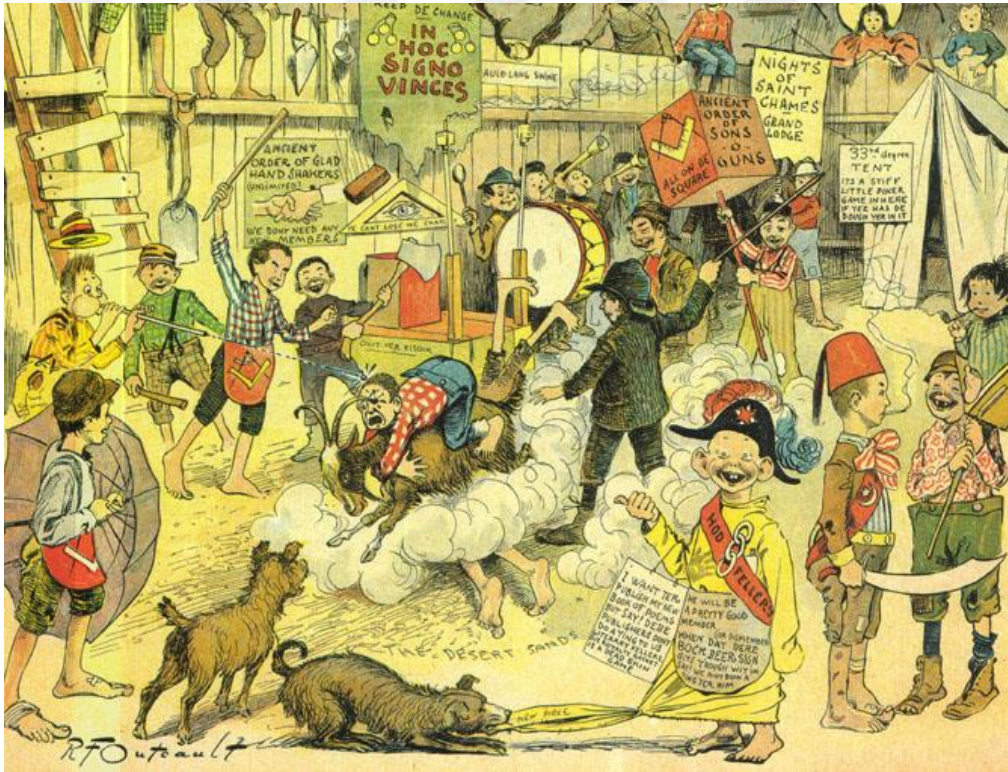
Sarı gazeteciliğin hikâyesi, bir karikatür çizeri üzerine Amerika’da en çok tanınmış iki yayımcının, William Randolph Hearst’le Joseph Pulitzer’in aralarında yürüttükleri rekabetle başlamıştır. Söz konusu karikatür çizeri, aynı zamanda müthiş bir ün kazanan ilk çizgi roman karakteri olan “Sarı Çocuk”un yaratıcısı Richard Felton Outcault’dur. Sarı Çocuk bir bakıma çizgi roman tarihinde bir dönüm noktası teşkil eder. Hearst’ü ilgilendiren, sahibi olduğu basım şirketinin satışlarının artmasıydı; o nedenle Outcault’yu Pulitzer’in şirketinden kendininkine çekti.

Hearst ve Outcault’nun basımları, temelde haberlere bir miktar espiyi katıyordu ve bu haliyle gerçek olayların kurmaca çizimleriydiler. Outcault, Sarı Çocuk aracılığıyla başkanla, Asyalılarla, İrlandalılarla ya da siyahlarla açıktan dalga geçebiliyordu. Outcault’nun çizimleri; simgeler, mecazî hitaplar ve gizli mesajlardan oluşan uygunsuz, ırkçı şakalardır; bunların bir kısmı farmasonluk simgeleridir. Sarı Çocuk’un entarisindeki mesajlar, yazım hataları ve argo kelimeler içerir. “Sarı Gazetecilik” terimi de bu karakterin sosyopolitik gündemle ilişkili olarak kullanımından doğmuştur. Gazetecilik, medyanın taraflılığı için araç teşkil eder hale gelmiştir. Medya kuramcısı Harold Lasswell, propagandayı “kolektif tavırların, kayda değer simgelerin manipülasyonu ile idaresi”⁵⁵ şeklinde tanımlar.

Aşağıdaki iki çizim, Hearst’ün, Outcault’nun Sarı Çocuk karakteriyle yaptığı basımlara örnek teşkil ederler:

⁵⁵ Lasswell, Harold. “The Theory of Political Propaganda [Siyasi Propaganda Kuramı]”. Alıntının alındığı kaynak: Gerbner. “Mass Media and Human Communication Theory.” **Frank E.X. Dance, Holt, Rinehart And Winston Publications**. New York, USA 1967. Pp.46

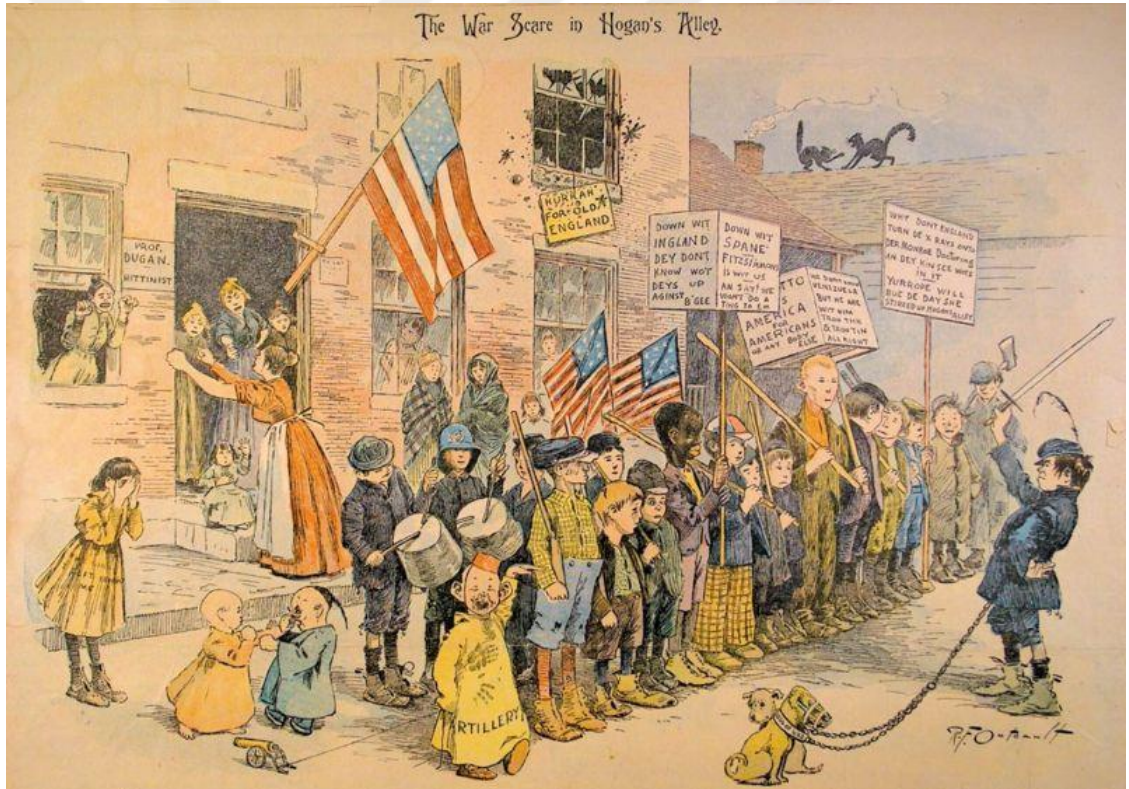
Başlık: “Hogan’nın Sokağı’nda bir gizli cemiyetin üyeliğe kabul töreni”, Richard F. Outcault. 1896 tarihinde basılmış olan bu çizimde⁵⁶ Yunan-Türk savaşı öncesindeki çatışmalara yönelik gönderimi gözlemlemek mümkündür: Fes giyen ve Doğu tarzında kılıç tutan bir çocuk vardır. Duvarda “takdir-i ilâhî gözü” bulunur ve bir adamın elindeki pankartta bir farmasonluk cemiyetinin ismi yazar: “Kadim Tüfekçioğulları Cemiyeti”. Duvarın üst kısmında ise Latince “işte bu işaret seni zafere ulaştıracak” anlamındaki “in hoc signo vinces” yazısı bulunur.



Kaynak:The Yellow Kid Gallery https://cartoons.osu.edu/digital_albums/yellowkid/1896/1896.htm

Başlık: “Hogan’s Sokağı’nda savaş sahnesi”⁵⁷. Sarı Çocuk’un entarisinde “TOPÇU BİRLİĞİ” yazmaktadır; başına Çinlilerin geleneksel şapkasını takmıştır. Arkasında iki küçük Asya kökenli oğlan kavga ederler. Oğlanların arkasında bir kız elleriyle yüzünü kapatır. Kılıcını havaya kaldırmış, ağız kafesi takılı yavru köpeklerin tasmalarından tutan genç bir erkek görürüz. Genç, eli sopalı genç oğlanları askeri hizaya sokmaktadır. İki çocuk askeri davul çalarlar. Üç adet Amerikan bayrağı asılı durmaktadır. Siyah bir oğlan, kötü bir İngilizceyle yazılmış “Lanet olsun İngilizler neye karşı geldiklerinin farkında değiller B GEE” ibaresi bulunan bir pankart taşır.

Resim 1.5:“ Yellow Kid. Hogan’s Alley war scene.” By Richard F. Outcault, 1896.



Kaynak:The Yellow Kid. Good Comics. Comic book resources.

⁵⁷<http://goodcomics.comicbookresources.com/wp-content/uploads/2007/08/Yellow%20Kid%202.jpg> Erişim Tarihi: 02 Şubat 2014.

Çizimde yer alan diğer bazı ibareler şunlardır:

- İngiltere neden Monroe Doktrini'ni röntgenlemiyor, böylece içinde ne olduğunu görebilirler
- Amerikalılar için Amerika
- Yaşasın Eski İngiltere

Hearst-Vitagraph Resimli Habercilik, toplumu siyaset konusunda tahrik etmek amacıyla sarı gazeteciliği kullanıyordu. Hearst, Devrim'in karar anında General Francisco Villa hakkında sarı notlar basmaya başlamıştı.

Hearst, Hearst-Vitagraph Resimli Habercilik'in sahibi olarak, kaynaklarını ve kişisel çıkarlarını korumak adına medyayı manipüle etmek yönünde kullanıyordu. Hearst'ün haberleri; Metro Goldwyn Mayer, Universal ve Pathé şirketleri tarafından sinemalara dağıtılıyordu.⁵⁸ Sinema, savaş ve sansasyonelcilik; Santiago Körfezi savaşları üzerine yapılan haberlerde kesişiyorlardı. 1898'de American Vitagraph Film Stüdyoları, İspanya-Amerika savaşından, Santiago Körfezi'ndeki çarpışma sırasında gerçek sahneler çekmeye niyetlendi; ancak savaşın gece meydana gelmesinden dolayı Edward H. Ahmet, savaş, gerçeği filme alıyormuşçasına, kırpıntılardan oluşan gemilerle yeniden canlandırmaya karar verdi. Bu film gösterildi ve savaştan gerçek görüntüler yakalamış olduğunun zannedilmesiyle epey takdir gördü. Ahmet, sahnelerin savaştan alındığı yönündeki iddiasına uzun bir süre sadık kaldı. "Ahmet her seferinde belgeselinin otantik olduğunu doğruladığından, USS Vesuvius gemisinden deneyimli bir yetkili olan Thomas adında biri şu sözleri dile getirmişti: 'Bu filmi nasıl yapabildinizi anlamış değilim çünkü çarpışma yalnızca gece yaşandı.'⁵⁹

⁵⁸ De Orellano, Margarita. "The Oblique Regard", pp. 36.

⁵⁹ A.g.e. De Orellano, Margarita. Pp.31. Orjinal metin: "Como Ahmet afirmó siempre que su documental era auténtico, un tal Thomas, experimentado oficial del U.S.S Vesuvius que había participado en el combate le señaló : No comprendo cómo pudo hacer esta película porque solamente combatimos de noche."

Söz konusu film, siyasi amaçlar doğrultusunda yapılmış ilk örneklerden biridir ve kasıtlı olarak seyircinin, filmin bir belgesel olduğuna ve sahnelerinin gerçek olduğuna inanması hedeflenmiştir. Bu yönüyle sinemada propagandanın başlangıcını teşkil eder. Kitlesel medyanın propagandaya alet oluşu, 20. yüzyılda meydana gelen dünya savaşlarıyla belirginleşmiştir. Sinema, görsel aşkınlık niteliğiyle, en fazla başvurulan propaganda araçlarından biri haline gelmiştir. Film yapımının bir endüstri olarak güçlenmesi bu yıllara rastlar; aynı zamanda sosyal yaşama da el atmış bir araç olmaya başlayacaktır. İnsanlık ve sinema adına tarihin bu döneminde kurmaca, belgesel, sansasyonelcilik, gerçeklik gibi kavramlar, toplum tarafından sahiplenilmek suretiyle birbirine karışmıştır. Bir filmin yapımında etik anlamda hangi öğelerin seçilmesi konusunun önemini anlamamanın anahtarı tam da burada yatar, zira filmin seyirci üzerinde etkisi olacaktır; izleyicilerden her birine bir mesaj iletecektir. Buradaki etik mesele, film yapımının toplumsal sonuçları üzerine düşündürmektir.

1.3.3 Birleşik Devletler'deki Meksikalıların Sinemadaki İlk İmajı,

1984

“Selüloit Meksikalı stereotipi, neredeyse film endüstrisinin kendisi kadar eskidir.”⁶⁰ —
Blaine Lamb

Araştırmamda Meksika'nın, sinemanın erken döneminde kamera ve yapım şirketleri açısından büyük bir ilgi konusu olduğunu buldum. En etkili film yapımcıları, kimi olumlu, kimi olumsuz bakış açılarına sahip olmak suretiyle Meksika hakkında filmler yapmışlardı.

⁶⁰Lamb, P. Blaine. “The convenient villain: the early cinema views of the Mexican-American[Münasip Hain: Meksikalı Amerikalıların Sinemanın İlk Zamanlarına Dair Görüşleri]”.*Journal of the West. October Edition. Volume 14, Issue 4.* Arizona. USA. 1975. Pp.75.

- ✓ Thomas Alva Edison: *Pedro Esquirel ve Dionecio Gonzales – Meksika Düellosu* (1894)
- ✓ LumièreKardeşler: *Cumhurbaşkanı Chapultepec’e Atlı Arabayla Dönerken* (1896)
- ✓ D.W Griffith: *Özgürlük Savaşı: Bir Çorak Güneybatı Hikâyesi* (1908)
- ✓ George Méliès: *Ölümsüz Alamo* (1911)

1894 yılında Meksikalıların ilk görüntülerinden biri Birleşik Devletler’de The Edison Kinetoscope (Edison Kinetoskopi) aracılığıyla perdeye yansıdı; yansıyan görüntüler, iki Meksikalı arasındaki bıçaklı kavgayı gösteren “Meksika Düellosu” adlı kısa filmi. Filmin orjinal adında, filmde oynayan Meksikalıların adları da bulunuyordu: *Pedro Esquirel ve Dionecio Gonzales – Meksika Düellosu*. Bu adlar yazım hataları içeriyordu; doğru yazılmış halleri Pedro Esquivel ve Dionecio González’di. Filmin adı, ABD’nin Meksika kültürü hakkındaki bitmek bilmeyen yanlış anlamalar zincirinin başlangıç halkası olacaktı. Sinema tarihçisi Emilio García Riera, adların yanlış yazılmasıyla ilgili detayın, sinemada Meksikalı stereotipini üsteleyen özelliklerden biri olarak altını çizer.

“Bu şekilde filmin adı, yani Pedro Esquirel ve Dionecio Gonzales – Meksika Düellosu, salt adların yazılışıyla bile Amerikan sinemasının neyin Meksikalı olduğuna yönelik anlayışını oluşturan ayırık ruhu açığa çıkarıyor.”⁶¹

1.3.4 Sinema Meksika’ya Geliyor

6 Ağustos 1896 tarihinde Lumière Kardeşler’in temsilcileri, Mexico City’de bulunan Chapultepec Kalesi’nde Lumière sinematoğrafının hareketli görüntülerini Başkan Porfirio Díaz ve arkadaşlarına sundular. Başarılı bir sunumdan sonra Plateros No.

⁶¹García Riera, Emilio. “México visto por el cine extranjero. Volúmen 1 [1894-1940].”Pp.15. Orjinal metin: “Así, el título de la cinta Pedro Esquirel and Dionecio Gonzales – Mexican Duel delataba, por la mera transcripción de unos nombres, el espíritu desaprensivo que guiaría en el cine de Estados Unidos la consideración de lo mexicano.”

9'un ikinci sokağında, Meksika'da bir ilk olarak sinema gösterimlerinin yapılmasına karar verildi.⁶²

Başkan Porfirio Díaz, Meksika'da yapılan ilk filmlerde oynadı; Avrupa'ya, özellikle de Fransa'ya olan hayranlığı, Lumière 'in sinematoğrafına düşkünlüğünü arttırıyordu. Meksika'da yapılan en eski filmler, gururlu ve ilerleyen bir ülkeyi yansıtıyordu. Sinematoğrafın icadıyla haber yayını, büyük perdelere yansımaya başladı. En önemli siyasi olaylar, özellikle de Başkan Porfirio Díaz'ın mevcut olduğu durumlar filme alınıyordu. Aşağıdaki resim, Meksika'da gösterilen ilk filmlerin reklam posteridir:

Lumière Sinematoğrafı. Kutsal Ruh Caddesi. Meksika'da 16 Eylül Bayramı. Günün Programı:

Resim 1.6:“Cinematography Lumiere. Holy Spirit Street. Feast of September 16 in Mexico. Program of the Day.”

CINEMATOGRAFO
LUMIERE
Calle del Espiritu Santo
- NÚM. 4 -
Fiestas del 16 de SEPTIEMBRE
en México.
- PROGRAMA DE HOY. -
1. El Presidente de la República, en carruaje regresando a Chapultepec.
2. El Presidente de la República y sus Ministros en el Castillo de Chapultepec.
3. El Presidente de la República, recorriendo la Plaza de la Constitución, el 16 de Septiembre.
4. Llegada de la Campana histórica.
5. Desfile de Rurales al galope.
6. Paseo del elefante en el jardín de aclimatación.
7. Steeple-chase.
8. El cuadro cómico.
- FUNCIONES TODOS LOS DIAS, DESDE LAS 8 p.m. HASTA LAS 10 p.m. -
Entrada 50 Centavos.
La Dirección se reserva el derecho en caso de fuerza mayor de modificar este programa.

1. Cumhurbaşkanı Chapultepec'e Atlı Arabayla Dönerken.
2. Cumhurbaşkanı ve Bakanları Chapultepec Kalesi'nde.
3. Cumhurbaşkanı 16 Eylül'de Anayasa Meydanı'ndan Geçerken.
4. Tarihî Çanın Dönüşü.
5. Kırdı Dörtmala Geçit.
6. İklim Alışma Bahçesi'nde Filin Adımı.
7. At Yarışı.
8. Komik Kadraj.

17:00 – 22:00 arası günlük gösterimler.

Giriş.....50 sent.”⁶³

Kaynak:De Los Reyes, Aurelio. “Medio siglo de cine mexicano 1896 – 1947.” Pp.18.

⁶²De Los Reyes, Aurelio. “Medio siglo de cine mexicano 1896 – 1947.” [Meksika Sineması'nın Yarım Yüzyılı 1896 – 1947]. **Editorial Trillas**. México, D.F. 1987. Pp. 8.

⁶³ A.g.e. De los Reyes, Aurelio. Pp.18.

Meksika’da çekilmiş ilk filmin, 1896 yılında Başkan Porfirio Díaz’ın Chapultepec Ormanı’nda atla dolaşırken görüntülediği film olduğu düşünülmektedir (adı da buradan gelir). Film, Lumi  r   sinematoğrafiyla yapılmıştır.

Aynı yılın Eylül ayında Edison kinetoskopu, Lumi  r   sinematoğrafinin önüne geçme girişiminde bulundu; ancak teknik farklılıklar, Lumi  r  ’in aygıtının film göstermede çok daha iyi olmasını sağlıyordu – daha hafif ve köşk olmasının yanı sıra kullanımı da kolaydı.

Ancak Edison, Lumi  r   Kardeşler’le rekabet halinde olmayı sürdürdü ve 1896’yla 1898 yılları arasında sahneler çekmeleri için adamlarını Meksika’ya yolladı. Bu filmler “traveloglar” (gezi belgeselleri) olarak biliniyordu. Filmlerin amacının, Meksika’da hayatı göstermek olduğu görülüyor: *Pazar Sahnesi*, *Meksika şehri*, *Meksika’da Balık Tutma Sahnesi*, *Meksika’da Sokakların Onarımı*, *Meksika’da Pazar Sabahı*, *Meksika’da Toplu Taşıma*, *Mexico City’de Durango* ve *Las Vegas Kanalı’nda Tren Saati*⁶⁴ gibi adlara sahipler. Sayılan son filmin adında bir yazım hatası bulunur ve yazım hatalı film adları listesine   ye teşkil eder: Doğrusu *La Viga Kanalı*’dır (*El canal de la Viga*).⁶⁵

Meksika Düellosu’na ek olarak bu örneklere baktığımızda en popüler ya da ilginç sahnelerin “Las Vegas” Kanalı ya da Mexico City’de bir Pazar günü değil de şiddet olduğunu anlayabiliriz. 1897 yılında Latham aile şirketi, bir dizi boğa güreşi filmi çekti ve görüntüler, 5th Avenue   zerindeki Saint James Oteli’nde bulunan New York’lu seyircileri büyüledi. Meksikalıların d  elloları, boğa güreşleri, hırsızlıkları ve diğer su  ları; ABD’nin Meksika   zerine yaptığı ilk filmlerin ana konularıydı. Bundan böyle Amerikan sineması, Meksika’da, beyaz perde için ilgi çekici bir konu bulmuş oldu. Haydutlarla k    khanımlar üzerine hikâyeler.

Edison Kinetoscope Company, American Mutoscope and Biograph Company, Kalem Company, American Vitagraph gibi Amerikan sinemasının   nc   şirketlerinin

⁶⁴Garc  a Riera, Emilio. “M  xico visto por el cine extranjero. Vol  men 1 [1894-1940].”Pp.18.

⁶⁵A.g.e. Garcia Riera, Emilio. Pp.18.

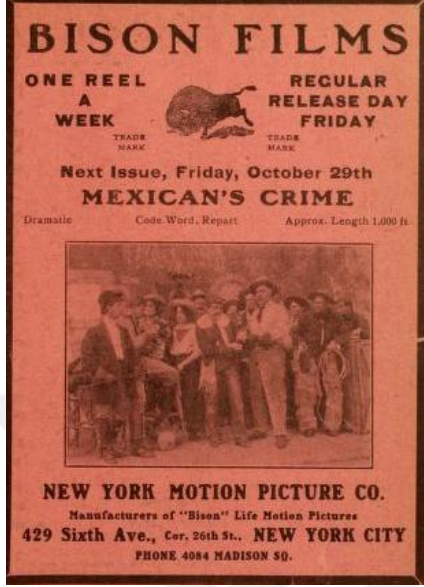
yanı sıra Pathe gibi ABD menşeli olmayanlar da dahil birçok şirket, Meksika'yı çekmeleri için kameramanlarını yolluyorlardı. Garcia Riera'nın kitabından alıntılanan listede⁶⁶ 1907-1912 yılları arasında Amerikan şirketleri tarafından yapılmış bir dizi filmin adı geçer. Film adları, Meksikalılar hakkında Amerikan kamuoyunun beyaz perdeye yansıtılmış halini akla getirir. (Tam liste için bkz. EK 1.)

- 1) *Ulusların Kavgası* (1907) American Mutoscope & Biograph. ABD.
- 2) *Meksika'nın İntikamı* (1907) Vitagraph Studios.
- 3) *Özgürlük Savaşımı: Bir Çorak Güneybatı Hikâyesi* (1908) Yön. D.W. Griffith & Wallace McCutcheon Jr. American Mutoscope & Biograph. ABD. [Western]
- 4) *Tavernacının Kızı* (1908) Yön. D.W. Griffith. American Mutoscope & Biograph. ABD. [Short Western]
- 5) *Yağlayıcının Eldiveni* (1908) Yön. D.W. Griffith. American Mutoscope & Biograph. ABD.
- 6) *Bir Meksikalının Gönül Borcu* (1909) Yön. G.M Anderson [Broncho Billy]
- 7) *Meksikalının Suçu* (1909) Yön. Fred J.Balshofer. Bison Motion Pictures. ABD. [Western]
- 8) *Kızılderili Gözcünün İntikamı* (1910) Kalem Company.
- 9) *Meksikalının Haseti* (1910) Bison Motion Pictures.
- 10) *İnsanın Altına Düşkünlüğü* (1912) Yön: D.W. Griffith. Biograph. ABD.

⁶⁶A.g.e. García Riera, Emilio. "México visto por el cine extranjero. Volúmen 1 [1894-1940]."Pp. 13-26.

Meksikalının Suçu (1909) filmi poster

Resim 1.7:“Mexican’s Crime”, 1909. Dir: Fred J. Balshofer



Kaynak: Cine Silente Mexicano. The Moving Picture World, 20/10/1909

Meksika'dan üç kardeş, Salvador, Guillermo, Eduardo y Carlos Alva Meksika'da hayatı kayda almaya, Meksika'nın filmini çekmeye, yönetmeye ve fotoğraflarını çekmeye başladılar. Alva Kardeşler; Diaz'ın, dönemin Birleşik Devletler Başkanı William Taft'le görüşmek üzere kuzeye yolculuğunu filme aldılar. Aynı dönem içerisinde Meksika'nın, ABD menşeli yapım şirketlerinin filmlerine yansısııyla, Alva Kardeşler'in filmlerine yansısını karşılaştıracak olursak, birbirine tamamıyla ters düşen bir bakış açısı görürüz. Alva Kardeşler'in filmlerinde Meksika ulusu ilerleme halindedir ve Avrupa medeniyetini model alır; Meksika hükümeti yollar ve binalar inşa eder (burada Fransız mimarîsi model alınır); toplum, İspanya'dan bağımsız oluşundan yaklaşık yüz yıl sonra Meksikalı olmayı kutlamaktadır. Milliyetçi olmakla birlikte bu filmler, Amerikan film şirketlerininkinden çok daha olumlu bir Meksika imajı resmederler. Alva Kardeşler'in yaptığı filmlerin adları (Meksika sineması arşivleri⁶⁷), 20. yüzyılın ilk yıllarında Meksika sinemasında

⁶⁷<https://cinesilentemexicano.wordpress.com/category/peliculas-silentes-extranjeras-con-tematica-mexicana/mexicans-crime-1909/>Erişim Tarihi: 01 Ocak 2014.

irdelenen konuları açıklarlar. Bu adlar, o dönemde Meksika'nın kendisini beyaz perdeye nasıl yansıttığına dair imalarda bulunurlar.

1. *Reformda Kolomb Anıtı (1907) Estatua de Colón en la Reforma*
2. *Tehuantepec'te Uluslararası Trafiğin Açılış Töreni (1907) Inauguración del tráfico internacional de Tehuantepec*
3. *Santa María Gezi Yolunda Kermes (1907) Kermesse en la alameda de Santa María*
4. *Anayasa Meydanı (1907) Plaza de la Constitución*
5. *Carmen Kermesi (1906) Kermesse del Carmen*
6. *Çiçek Savaşı (1909) Combate de Flores*
7. *Meksika Derbisi (1910) El derby mexicano*
8. *Bağımsızlığın Yüzyüncü Yıldönümünde Kutlamalar (1910) Fiestas del centenario de la independencia*
9. *Askeri Manevralar (1910) Maniobras militares*
10. *Devrimin Başı Don Francisco I. Madero'nun Zafer Dolu Dönüşü (1911) Triunfal arribo del jefe de la revolución don Francisco I. Madero*

[Bu filmlerin bir kısmına UNAM'ın film arşivinden ve Cineteca Meksika Ulusal Film Kütüphanesi'nden erişilebilir.]

II. BÖLÜM. Meksika Devrimi & Amerikan Film Endüstrisi

2.1. Amerikan sinemasında Meksikalı stereotipinin pekişmesi

“Kuzey Amerika sinemasının Batı’nın fethi, iç savaş ya da Meksika Devrimi gibi tarihî ve siyasi konuları ele alışı, ekonomik çıkarlarla ve filmlerin hangi seyirci kitlesini hedef aldığı fikriyle ilişkiliydi.”⁶⁸ – Emilio García Riera

Yirminci yüzyılın başlarında Avrupa’da haber film tiyatrosu ya da haber sinemaları adı verilen mekânlar yoluyla günlük haber iletimi popüler hale gelmişti. Bu mekânlar, seyirciye yeni ve heyecan verici bir kanal yoluyla haber iletme şeklindeki belirli amaca hizmet edecek biçimde tasarlanmışlardı. Amerikan sinemalarında film gösterimi öncesine haber koymak olağanlaşmıştı. ABD’de devrim zamanlarında Meksika (1913-1917⁶⁹) ile ilgili haber filmleri sunan bazı şirketler şunlardı: “Pathé Weekly ve Pathé News, Universal Animated Weekly, Hearst – Selig News Pictorial, Hearst Vitagraph & International News Pictorial, Mutual Weekly ve Selig Tribune.”⁷⁰

Meksika Devrimi, Amerikan basınında ön sayfa haberi yapılıyordu; haber başlıkları, devrimi “Meksika Savaşı” olarak adlandırıyordu. Tezin ilk bölümünde Amerikan ve uluslararası film endüstrilerinin, film yapımında konu olarak Meksika’ya büyük ilgi gösterdiklerinden bahsedilmişti. Meksika Devrimi patlak verince savaşın konusu Amerikan film şirketleri için bir öncelik haline geldi çünkü ilk defa bir savaş, en son teknolojiyle -film kamerasıyla- çekebilecek kadar yakından deneyimliyordular. “Meksika Savaşı”nı ekranda izlemeye duyulacak ilginin yanı sıra Amerikalılar, birçok Amerikalı işadammının Meksika topraklarında, özellikle de Meksika’nın kuzeyinde mülk ve yatırımlarının bulunması, dolayısıyla da devrimin onları

⁶⁸García Riera, Emilio. “México visto por el cine extranjero Vol 1”, pp. 26.

⁶⁹ De Orellano, Margarita. “The Oblique Regard”, pp. 257.

⁷⁰ A.g.e. De Orellano, Margarita. Pp. 257-284.

doğrudan etkileyeceği gerçeği nedeniyle Meksika Devrimi'ne epey merak duyuyorlardı.

2.2. Meksika Devrimi'ne ilişkin kısa açıklama

Bir dizi politik ve ekonomik zorluklar, ondokuzuncu yüzyıl sonlarında Meksika toplumunda büyük sıkıntıların gelişimine yol açmıştı. Bu dönemde Başkan Porfirio Díaz, Meksika tarihinin en tartışmalı ve önemli kişilerinden biri olarak sahne alıyordu. "Porfiriato" adıyla da bilinen yaklaşık 35 yıllık dönem boyunca iktidarda bulunan Díaz, sanayileşmeye ağırlık vererek Meksika'nın ilerlemesine çalıştı, ABD'ye olan borçları kapattı ve kilisenin refah fazlasını sınırladı. Bununla birlikte ilerleme politikası sonucunda işçi sınıfı topraksız kaldı, gittikçe yoksullaştı ve Meksikalıların yanı sıra yabancıları da hedef alan refah ve iktidar hırsı istikrarsızlığa ve sosyal kaosa neden oldu. Tüm bunlar, Meksika Devrimi'ne yol açan krizlerdi.

Friedrich Katz'ın *Meksika'yla Gizli Savaş: Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri ve Meksika Devrimi* adlı çalışması, Meksika tarihinin bu dönemi boyunca yabancı tarafların ilgi ve çıkarlarının analizi bakımından büyük değer taşıyor. Katz, çalışmasında şu tespitte bulunuyor: "Tüm güçlü ülkeler arasında Birleşik Devletler, Meksika Devrimi'yle ilgili olarak en çelişkili siyaseti izlemişe benziyordu."⁷¹ Birleşik Devletler'in Meksika Devrimi'ne müdahalesinin yalnızca kendi çıkarlarıyla ilgili olduğuna ilişkin en gözle görülür kanıt, bu dönemde Meksika'ya yönelik dış siyasetinde çok sayıda tereddütlü değişikliklere gitmiş olmasıdır.

Friedrich Katz'ın çalışmasına dayanan aşağıdaki tablo, Meksika ve Birleşik Devletler arasındaki neden-sonuç zincirine ve Amerikan hükümetinin takındığı şaşkın siyasi duruşlara ilişkin kısa açıklamalar içeriyor:

⁷¹Katz, Friederich. "The Secret War in Mexico: Europe, the United States, and the Mexican Revolution Vol. 2" [Meksika'da Gizli Savaş: Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri ve Meksika Devrimi Cilt 2]. Chicago: University of Chicago Press. 1981, pp 659.

Tablo 1.1: Amerika Birleşik Devletleri ve Meksika Devrimi.

MEKSİKA 1910. Yirminci yüzyılın ilk zamanlarında (Porfirio Díaz hükümeti iktidardayken) sosyal adaletsizlik Meksika toplumu içerisinde çatışmaları kışkırttı. Madero, Díaz’a rakip çıktı. Başarısız olunca ABD’ye kaçtı ve devrimi planladı. Devrim 20 Kasım 1910’da başladı. Devrim liderleri şu şekilde ayrıştıyordu: Zapata, Orta ve Güney Meksika halkının yanındaydı. Kuzeyde ise Villa vardı. Madero siyasetçiydi; Díaz hükümetine karşı San Luis Planı’nı önerdi. Planın basitçe vurguladığı sav, toprak bölüşüm yasalarının özellikle yerliler açısından adil olmadığı ve alınan toprakların geri verilmesi gerektiği idi.	ABD 1910. Meksika ve ABD arasındaki ilişkiler geliyordu. Meksika topraklarına, demiryollarına, petrolüne ve madenlerine büyük miktarlar yatırmış bulunan Amerikalılar, devrimin kendi işlerini kötü etkileyeceğinden korkmaya başlamışlardı. Meksikalı devrimciler, Meksikalılara ait -yani Amerikalı işadamlarına satılmış bulunan- toprakları geri alıyorlardı. ABD hükümeti, Amerikalıların çıkar ve güvenliği adına gerekirse devrime müdahale edeceğini açıkça beyan ediyordu. Devrim nedeniyle ABD’ye (özellikle sınır eyaletlerine) Meksikalı göçü hızla arttı. Birçok Meksikalı, hayatta kalabilmek için demiryollarında çalıştı.
MEKSİKA 1911. Madero bir askeri tesise saldırdı (Casas Grandes Savaşı). Díaz Mayıs’ta başkanlıktan istifa etti (Ciudad Juarez Antlaşması) ve Madera Ekim’de başkan seçildi. Kasım’da Zapata, Ayala Planı’nı beyan etti. <i>Zapatistaların</i> hedeflerini içeren plan	ABD 1911. Başkan Taft, ABD-Meksika sınırına büyük bir grup Amerikalı asker; olası bir saldırıya karşılık vermesi için Kaliforniya sahillerine savaş gemileri yolladı. (Not: Meksika-ABD tarihindeki gergin dönemlerde “sınırı askerileştirme”, Amerikan başkanlarının, günümüze

şunları talep ediyordu: - <i>Hacienda</i> yapmak amacıyla köylülerin ve işçilerin ellerinden alınan toprakların geri verilmesi, - Özellikle köylüler için toprağın adil bölüşümü, - Hürriyet ve belediyelerin bağımsızlığı. Planını beyan etmesiyle Zapata, Madero'ya sırtını döndü çünkü Zapata'ya göre Madero, 1910 tarihli San Luis Planı'nı gereğince yerine getirmemişti.	kadar dahi yinelediği bir eylem olmuştur; hatta Bush ve Obama'nın her ikisi de sınır savunmasının güçlendirilmesi için askerler yollamışlar ve milyon dolarlık bütçeler ayırmışlardır.⁷²⁾
MEKSİKA 1912. Siyasetçi Pascual Orozco Madero'ya karşı çıktı (Rellano Savaşı). Meksika hükümeti istikrarsızdı ve isyancı ordusu yeni hükümetle anlaşmaya yanaşmıyordu; bu da Meksika toplumunda daha fazla ayaklanmaya ve bölünmeye neden oluyordu. (Not: Meksika'da siyasi istikrarsızlığı anlayabilmek için bahsi geçen liderlerin	ABD 1912. ABD Başkanı Taft Madero'yu destekliyor, ABD yatırım ve topraklarının korunması için sınıra daha fazla Amerikan askeri yollanmasını öneriyordu. Amerikan medyası Villa ve Zapata'nın savaşımına yakınlık duyuyordu; basın, onları "halk kahramanları" olarak adlandırıyor ve "Robin Hood"a

⁷²⁾http://www.nbcnews.com/id/37340747/ns/us_news-security/t/obama-orders-guard-troops-border/#.U-fEmZXok5h Erişim Tarihi: 12 Aralık 2013.

yanı sıra bu dönem boyunca başkanlık yapmış beş ismi de anmakta fayda var: González, De la Barra, Lascuráin, de la Huerta ve Carvajal.)	göndermede bulunuyordu. Díaz'a ise "diktatör" diye hitap ediliyordu. Devrim liderleri, sinema ve basın açısından sevilesi karakterlerdi.
MEKSİKA 1913. Başkan Yardımcısı Huerta Madero'ya ihanet etti ve öldürttü ("On trajik gün"). Huerta başkan oldu. Zapata ve Villa, Huerta'ya karşı savaşılmaya başladılar. Carranza, Madero'yu öldürttüğü için Huerta'ya karşı savaştı ve meşruiyet hareketini başlatmak adına Guadalupe Planı'nı öne sürdü.	ABD 1913. ABD Büyükelçisi Henry Lane Wilson, Huerta'nın başkanlığını sağlama almak adına Madero'nun katline dahil oldu. ABD Huerta'yı destekliyor, Villa ve Zapata'ya karşı duruyordu. Villa'yı engellemek amacıyla Wilson silah ambargosunu yürürlüğe koydu. Amerikan basını, Villa ve Zapata'ya sırtını döndü; onlara "katiller" ve "haydutlar" diye hitap etmeye başladı.
ABD 1914. Huerta, Meksika'da Amerikalı askerleri tutuklattı. Başkan Wilson Huerta'dan sesteğini çekti, Carranza'yı desteklemeye başladı ve iyi niyet işareti olarak silah ambargosunu kaldırdı. Bu hareketi, Villa ve Zapata'ya yaradı. ABD, sessiz sedasız Veracruz Limanı'nı işgal etti. O dönemde Huerta ve Almanya	MEKSİKA 1914. ABD işgali, Meksika'yı ABD karşıtı his çerçevesinde bir araya getirdi. Huerta istifa etti. Carranza başkan oldu. Villa, Carranza hükümetine karşı savaş ilan etti. Devrimciler silah bırakmaya yanaşmadılar. Meksika'da iki karşıt grup

arasında bir anlaşmaya varıldığı ve ABD'nin müdahaleye gerek duyduğu ileri sürülmektedir. 21-22 Nisan'da ABD ve Meksika askerleri çatışmaya girdiler.	ortaya çıktı: <i>Görenekçiler ve Meşrutiyetçiler</i> (Villa& Zapata x Carranza & Obregón). Villa ve Zapata Obregón'un ordusunu yendi; Meksiko Şehri'nde buluştular (generaller yalnızca bir defa buluştu).
ABD 1915. ABD hükümeti Carranza'yı Meksika Devlet Başkanı olarak tanıdı. ABD; Pan-Amerikan barışı adı altında Meksika'ya müdahale edebilmek için Arjantin, Brezilya ve Şili'yle ABC Antlaşması'nı imzaladı.	MEKSİKA 1915. Meksika'da Görenekçilerle Meşrutiyetçiler arasında çok sayıda savaş oldu; birçok Meksikalı bu savaşlarda can verdi. Savaşlar için sınırda silah kaçakçılığı yapılıyordu.

MEKSİKA 1916. Villa Colombus'a saldırdı ve ordusuyla birlikte bir Amerikan petrol şirketinin Meksika topraklarındaki mülklerine -Hearst'ün yatırımlarına- ciddi zarar verdi.	ABD 1916. Medya, Villa'ya sırtını döndü. ABD hükümeti de Villa'ya düşman oldu ve Başkan Wilson, Villa'nın canlı ya da ölü ele geçirilmesi gerektiğini bildirdi. Wilson'un beyanıyla birlikte yaklaşık beş bin ABD askeri Villa'yı aramak için yeniden Meksika'ya girdi.
MEKSİKA 1917. Silahlı çatışmalar, cephane yetersizliği nedeniyle son buldu.	ABD 1917. Villa'yı arayış sürüyordu ama bir sonuç alınamıyordu. ABD'nin dikkati Birinci Dünya Savaşı'na çevrildi.

1917 Anayasası ilan edildi.	Amerikan askerleri Meksika'dan çekildi.
-----------------------------	---

Kaynak:Katz, Friederich. “The Secret War in Mexico: Europe, the United States, and the Mexican RevolutionVol. 2”[Meksika’da Gizli Savaş: Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri ve Meksika Devrimi Cilt 2].**Chicago: University of Chicago Press.**1981, pp 659.

Devrimin son yılları, ihanetle nitelenebilecek bir dönemdi ve kanımca aynı zamanda bir umutsuzluk dönemi idi. Zapata pusuya düşürülmüş, Carranza’nın emrindeki düzinelerce asker tarafından kurşunlanarak ölmüştü. Sonrasında Carranza ve Obregon iktidar savaşında birbirlerine düşman kesilmişlerdi; Carranza Obregon’u hapse attırmaya çalışmış, Obregon da Carranza’yı öldürmesi için adam göndermişti. 1920’de Alvaro Obregon, Meksika Devlet Başkanı oldu ve Villa ve takipçileriyle ateşkes antlaşması yapma girişiminde bulundu. Villa ateşkesi kabul etti ve sonrasında silahlı çatışmadan kaçındı. 1924’te Görenekçilerle Meşrutiyetçiler arasında ateşkes imzalanınca Obregon, bu sefer Villa’yı öldürmeleri için adamlarını görevlendirdi. Cinayet, Meksika’ya sonunda barışı getirmişti (!). Bir Meksikalı olarak devrimin, bize Meksika’nın siyasette hiçbir zaman gerçek bir lidere sahip olmadığını hatırlatan bir tarihsel olgu olduğunu düşünüyorum; ne zaman gerçek bir lidere sahip olma umudu doğsa o kişi öldürülüyordu (aynı sorun, Meksika’da 90’lı yıllara kadar devam etti).

Siyasi bir yorumda bulunmak gerekirse devrimin geride bıraktığı en değerli miraslardan birinin, devrime neden olan sorunların maddelerinde ele alındığı 1917 Anayasası olduğu söylenebilir. Madde No. 123, istihdam yasasını içerir ve işçi-işveren ilişkisinde işçinin haklarını tesis eder. Madde No. 27 de toprağın kontrolü ve düzenlenişini kapsayan tarım reformunu tesis eder.

2.3 Medya ve Meksika Devrimi

Medyanın toplumda adeta baskın yaparcasına yayılışı ve tam da o sıralarda meydana gelen devrimin, zamanlama bakımından birbirlerini önemi ölçüde etkilediği açıktır. Toplum, basın tarafından oldukça etkileniyordu. Devrimin liderleri, iletişim

açısından medyanın gücünün farkına varmışlardı ve medyayı kendilerini ifade etmek için kullanıyorlardı. Aşağıdaki metin, General Emiliano Zapata'nın devrim savaşı verdiğı sıralar bir kampta yazdığı, basım tarihi 13 Aralık 1911 olan manifestosundan alınmıştır (Birkaç gün sonra da Ayala Planı'nı beyan etmiştir):

“GENEL OLARAK TÜM İNSANLARA... Telaş yaratmayı seven, bize haydut diye hitap eden basına ve cesur askerlerimi hedef alacak herhangi bir saldırıya karşı; güçlü tarafından malından olmuş zayıf ve malüle haydut diyemezsiniz ve bugün zayıf ve malül, artık tahammülü kalmadığında kendisine ait olanı geri alabilmek için insanüstü bir çaba gösteriyor. Mahrum bırakana haydut denir, mahrum bırakılana değil! Meksika Cumhuriyeti'nin tüm köy ve halklarına, sınıf farkı ya da kategori gözetmeksizin, yağcı basın ve düşmanlarımızın benim ve cesur askerlerimin onurunu kirletmek adına yarattığı tüm korkuları zihinlerinizden atmak amacıyla sesleniyorum.”⁷³

Meksika Devrimi ve medya, birbirleriyle sıkı sıkıya ilişki halindeydi. Basının; siyasetçilere, hatta bazı olayların nasıl olduğuna ilişkin kamuoyunu değiştirme gücü vardı.

Sinema, film yaratma yönünde basından ilham alıyordu. ABD'nin siyasi duruşundaki değişiklikler, filmler yoluyla açıklanabilir. Meksika Devrimi'ne ilişkin (silah kaçakçılığı gibi) bazı gerçekler, film yapımcılarının duruşuna göre doğruyla yanlış arasında gidip geliyordu. 1912'de Meksika-ABD sınırında silah kaçakçılığıyla ilintili birçok olay meydana gelmişti. Meksikalılar, devrim için çoğunlukla ABD'den silah temin ediyordu. Bu savı desteklemek adına Kaliforniya'nın San Francisco şehrinde basılan “The Call” adlı gazetenin Mart 1912 sayısından bir alıntı yapmak yerinde olacaktır: “Salı günü 200 adet tüfek ve 36,000 adet yumuşak burunlu mermi nakliyatı

⁷³<http://www.bibliotecas.tv/zapata/1911/z31dic11.html> Ulusal Arşiv. Isidro Fabela Arşivi F9-110-7. Devrim ve Madero Rejimi Dizisi. Erişim Tarihi: 02 Şubat 2014.

gerçekleştirildi. Nakliyat, belirtildiği kadarıyla Washington'ın talimatı üzerine harekete geçen gümrük memurları tarafından beyan edildi ve uygulandı.”⁷⁴

Aynı yıl (1912) Kalem Company, silah kaçakçılığını konu edinen iki film çekti: *Silah Kaçakçıları (The Gun Smugglers)* ve *Albayın Firarı (The Colonel's Escape)*. De Orellana, tarihsel gerçekler ve sinema arasındaki bağlantıyı şu şekilde kuruyor: “1912’de Başkan Madero hükümeti, Meksika’nın resmi ordusu dışında herhangi bir örgüte silah satışını yasaklama konusunda ABD Başkanı Taft’ı ikna etmeyi başardı; bu konu, siyasi tartışmalar içerisinde en fazla ilgi odağı olan konuydu. Aynı yılın ortalarında Kalem Company, serüvenin merkezindeki savın kaçakçılık konusu olduğu iki film yaptı.”⁷⁵

Her iki film de Amerikalıların silah kaçakçılığı yapmasını haklı gösteriyordu. *Albayın Firarı* (1912, Kalem Co.) filminde silah kaçakçılığı, bir Amerikalının bunu özgürlük adına yapması yoluyla aklanır; bununla birlikte konu, silahın yasadışı kullanımı ya da Meksikalıların kaçakçılığa bulaşması olduğunda işler tersine döner ve silah kaçakçılığı suç olur. Görenekçiler ve Meşrutiyetçiler arasındaki silahlı çatışmadan dolayı 1915 yılında da sınır bölgesinde birçok kaçakçılık olayı yaşandı. 1914-1916 yılları arasında ABD işgaliyle birlikte (siyaset ve medya bağlamında) Meksika-ABD ilişkileri gerginleşti. Bu gerginlik sinemada da yansımaları buldu; Amerikan yapımı bazı filmler, bu gerginliği ve haberleri, Meksikalıların silah kaçakçılığı yapan suçlular ve hainler olarak göstermek suretiyle ekrana yansıttı. *Meksikalılara Tutsak Düşünce (Captured by Mexicans)*, 1914, Kalem Co.), *Ödleklik Damgası (The Brand of Cowardice)*, 1916, Metro), *Silahşör (The Gun Fighter)*, 1916, New York Motion Picture) bu filmlerden bazılarıdır. Gündemdeki haberler, Meksika Devrimi boyunca filmler için ilham kaynağı teşkil etti; dolayısıyla medya ve devrimin analizinde, bu dönemde sinema ve siyaset arasındaki etkileşimin oldukça görünür olmasından dolayı filmlerin yapım yılı ve tarihsel olaylar büyük önem taşır.

⁷⁴ <http://cdnc.ucr.edu/cgi-bin/cdnc?a=d&d=SFC19120308.2.3> California Newspaper koleksiyonu. San Francisco Call gazetesi, Cilt 111, Sayı 99, 8 Mart 1912. Erişim Tarihi: 02 Şubat 2014.

⁷⁵ De Orellano, Margrita. “The Oblique Regard”, pp. 27;147.

Yükselmekte olan Amerikan film endüstrisi, gerçek silahlı çatışmaları olabildiğince yakalamaya çalışıyordu; şirketler de bunu filme alabilmek için büyük miktarlarda yatırımlar yapıyordu. “1911-1921 yılları arasında Amerikalı kameramanlar, Meksika’yı konu edinen toplamda yaklaşık 60 röportaj ve 500 haber filmi yapmışlardı.”⁷⁶Gary D. Keller, 1914-1916 yılları arasındaki yapım sayısını da not ederek olayın boyutuna ilişkin daha net bir fikir verir: “... 1914’ten 1916’ya kadar hafta başına Meksika’yı ya da sınır bölgesini işleyen ortalama iki ya da üç film bobini kadar malzeme üretiliyordu; bu sayı, sessiz sinema dönemindeki tüm yılları kapsamak suretiyle en yüksek sayıydı.”⁷⁷

Öte yandan film içeriklerinin gerçeğe uygunluğu, şirketlerin siyasi duruşuna ve “Meksika Savaşı” ile ilgili filmlerin getirebileceği kâra dayanıyordu. Sinemada sansasyonelcilik konusunun altını bir kez daha çizmek önemlidir; film yapımında sahneleri kırmak ve yalnızca gösterilmesi istenen şeyi sunmak, hatta sahnelemek mümkündür. Nihayetinde hedef, en temel anlamıyla haberleri iletmek değil; daha büyük bir seyirci kitlesini çekebilmektir çünkü işin içinde para vardır. Bu noktaya daha fazla açıklık getirmek için Meksikalıları resmeden ABD yapımı bir dizi basılı medya örneklerine ve film posterlerine bakmak yararlı olacaktır:

“Barbar Meksika’da Yolculuk” (“A trip thru Barbarous Mexico”) (Film Posterleri, 1913) Resim 1⁷⁸, Resim 2⁷⁹.

⁷⁶ De Los Reyes, Aurelio. “With Villa in Mexico. Testimonies of American Cameramen During the Revolution” [Villa’yla Meksika’da: Devrim Sırasında Amerikalı Kameramanların Tanıklıkları], **UNAM Publications**, México, 1985. Pp. 278-372. Orjinal metin: “En el intervalo que corre de 1911 a 1921 los camarógrafos estadounidenses rodaron en total unos 60 reportajes —véase el apéndice 2— y unas 500 *noticias filmadas* acerca de Mexico.”

⁷⁷Keller, Gary. “Hispanics and United States Films”, pp. 97.

⁷⁸ De Orellano, Margarita. “The Oblique Regard”, pp. 20.

⁷⁹<http://cinesilentemexicano.wordpress.com/category/revistas-cinematograficas/moving-picture-world-the/page/10/> “Mexican Silent Cinema [Meksika Sessiz Sineması]” Erişim Tarihi: 23 Mayıs 2014.

Resim 1.8:“A trip thru barbarous Mexico” 1913.



Kaynak:The Moving Picture

World Archives. Schiller, Chicago. De Orellano, Margarita. “The Oblique Regard”, pp. 20.

“İsyanın sonlarında kardeş cumhuriyetimize yapılan bir yolculuk. Ne bir aşk öyküsü, ne de hayalden ibaret bir kurmaca: Hareket Halindeki Resimler [Film] ile yeniden üretilen hakiki, dürüst gerçekler. 5 GERÇEK FİLM MAKARASI – HER BİR MAKARA SAĞLIK VE ENERJİ DOLU Amerikan seyircisinin koltuğunda dik oturmasına neden olan türden, ve biliriz ki bunu başarmak biraz Resim ister Madero Diaz’a Karşı Orada Olunuz BÜYÜK SİLAHLAR PATLADIĞINDA, DİNAMİTLİ BİNALAR YIKILDIĞINDA, MEKSİKA ŞEHİRİ HARAP OLDUĞUNDA”⁸⁰

⁸⁰ A.g.e. De Orellano, Margarita. “The Oblique Regard”, pp. 21.

Resim 1.9: “Barbarous Mexico”, Moving Pictures film poster.



Kaynak: Mexican Silent Cinema [Meksika

Sessiz Sineması]

<http://cinesilentemexicano.wordpress.com>

“SAVAŞ! Şimdilerin filmi, Devam eden SAVAŞtan çarpıcı anlar, MEKSİKA’DA meydana gelen gerçek görüntüleri izleyiniz, salonlarınızı tıklım tıklım dolduracak bir film.”

Resim 1.10: “Mexico”, Al Dia Feature Company.



La Revolución fue un acontecimiento seguido con interés en los Estados Unidos, a la vez que pretexto para proyectar en el mundo una imagen negativa de México y los mexicanos.

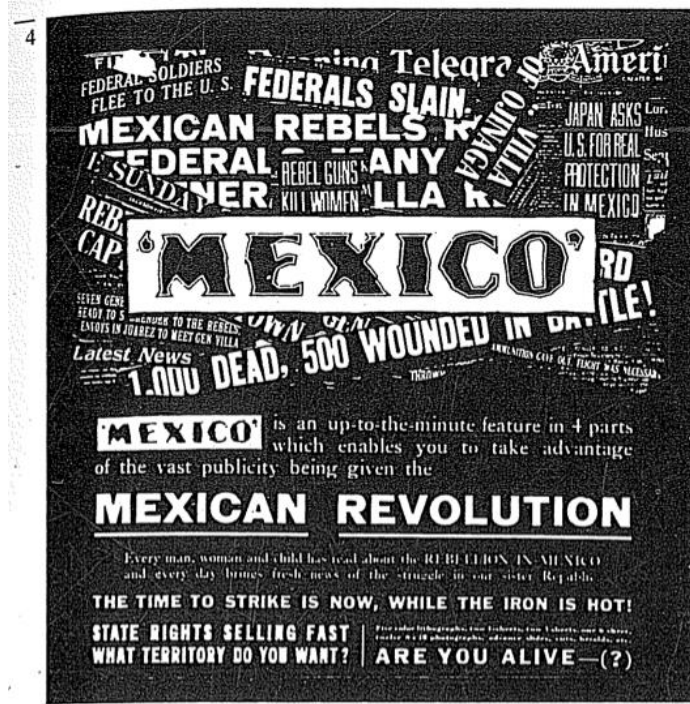
Kaynak: De Los Reyes, Aurelio “Medio

Siglo de Cine Mexicano [1896 – 1947]”. Pp.59.

Meksikalı film eleştirmeni Aurelio de los Reyes, yukarıdaki posterle ilgili olarak şu yorumu yapar: “Devrim, Birleşik Devletler tarafından yakından takip edilen bir olaydı, aynı zamanda dünyaya Meksika’ya ve Meksikalılara ilişkin olumsuz bir imaj yansıtmak için de bahaneydi.”⁸¹

“Federalciler Katlediliyor... Meksikalı İsyankarlar... İsyanın Silahları Kadınları Öldürüyor... SAVAŞTA 1000 ÖLÜ 500 YARALI!...MEKSİKA DEVRİMİ’ne bahsedilen muazzam tanıtımdan yararlanmanızı sağlayacak dört bölümlük, en güncel film. Her erkek, kadın ve çocuk...Demir hâlâ sıcakken vurma zamanı gelmiştir!”⁸²

Resim 1.11:“Mexican Revolution”, USA Propaganda.



Kaynak:De Orellano, Margarita.

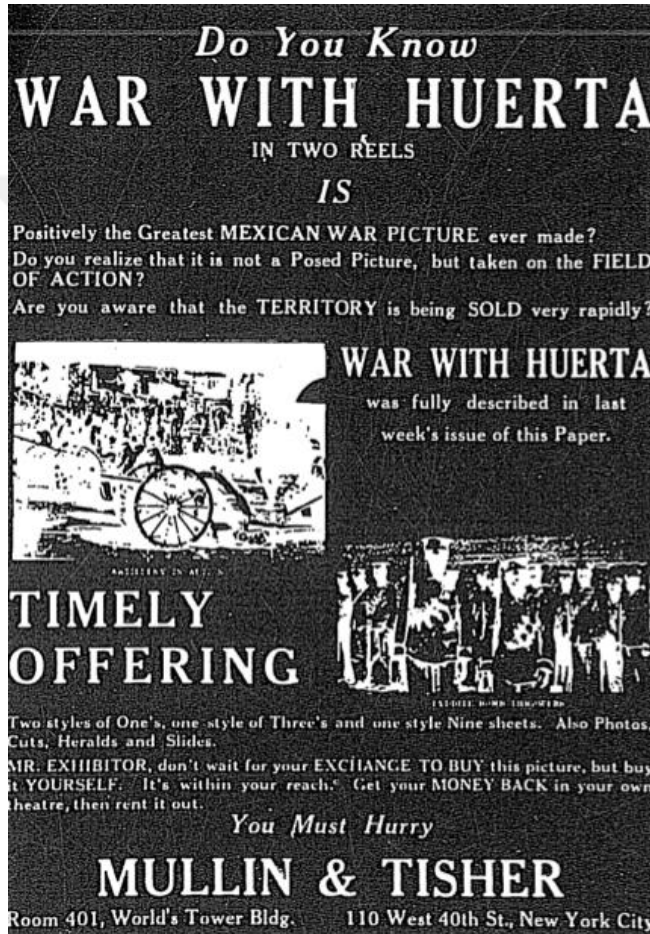
“The Oblique Regard,”Pp. 27.

⁸¹A.g.e. De Los Reyes, Aurelio “Medio Siglo de Cine Mexicano [1896 – 1947]”. Pp.59. Orjinal Metin: “La Revolución fue un acontecimiento seguido con interés en los Estados Unidos, a la vez que fue pretexto para proyectar en el mundo una imagen negativa de México y los mexicanos.”

⁸²A.g.e. De Orellano, Margarita. “The Oblique Regard,”Pp. 27.

“İki makaralı HUERTA’YLA SAVAŞ’ın şimdiye dek yapılmış gerçekten En Büyük Meksika Savaşı Filmi olduğunu biliyor musunuz? Filmin sahnelenmediğini, EYLEM SAHASINDA çekildiğini görebiliyor musunuz? Bölgenin hızla SATILIYOR olduğunu farkında mısınız?”

Resim 1.12: “War with Huerta”, Mullin & Tisher.



Kaynak: De Orellano, Margarita. “The Oblique Regard”, Pp. 219

Şahsen bu posterin ABD’nin Meksika Devrimi’ni yansıtmayla ilişkili çıkarlarını özetlediğini düşünüyorum: Kâr elde etmek ve Meksika topraklarını satın almayla Amerikan müdahalesini aklayan sansasyoncu medyayı işbaşı yaparken görüyoruz burada. Bu posterlerin amacı, abartılı slogan ve sözlerle seyircileri

kendisine çekmekti. Sinemanın ilk yıllarında, daha sinemaya yeni yeni alışmaya başlayan naif seyirciyi şaşırtmak ve yanıltmak kolaydı.

Meksika Devrimi'nin etkisi o kadar güçlü oldu ki sonuçları yurtdışına taşıdı. Birleşik Devletler'in Meksika'ya ilgisi vardı⁸³; bu nedenle Meksika Devrimi -hem Meksika'da hem de yurtdışında- birçok tarafın kendi amaçlarına hizmet eden bir anlaşmazlığı teşkil ediyordu.

Amerikan sinema merceğinden Meksikalı stereotipinin pekişmesi, yirminci yüzyılın başlarında gerçekleşti. "1907'den itibaren Amerikan film yapımlarında Meksikalıların nasıl oldukları bilinir hale geldi: sarhoş, hırsız, dolandırıcı, haydut, kıskanç... Devrim, bu bakış açısını kızıştırdı."⁸⁴

Öte yandan Meksika'da Victoriano Huerta döneminde halkta ABD karşıtı hisler yaratmak amacıyla *Amerikan İşgali: Veracruz Olayları (The American Invasion: The Events of Veracruz, 1914)* gibi propaganda belgeselleri çekildi. Aynı zamanda Zapata'nın takipçileri üzerine belgeseller de vardı; *Kardeş Kanı (Sister Blood, 1914)* ve *Zapatista Devrimi (The Zapatista Revolution, 1914)*. bunlardan ikisidir. Ne yazık ki Zapatista hareketiyle ilgili bu filmler kayıptır; geride kalan tek bilgi, 1914 yılında basılmış, filmin içeriğini tarif eden resimli dergi ve posterlerdir.⁸⁵

ABD'de de birçok belgesel yapılmıştır; bunlardan birkaçı şunlardır: *Meksika Ayaklanması Filmi (Mexican Insurrection Pictures, 1913, Universal Film Manufacturing Co.)*, *Meksika Savaşı Filmi Mexican War Pictures, 1914, Mutual Film Co.)*, *Huerta'yla Savaş (War With Huerta, 1914, Mullin and Tisher NY)*, *Veracruz Bombardmanı (The Shelling of Veracruz, 1914, Sawyer).*⁸⁶

⁸³Katz, Friederich. "The Secret War in Mexico."Pp.659.

⁸⁴ De Los Reyes, Aurelio. "Medio siglo de cine mexicano" [1896 – 1947]. Pp. 59-60. "Desde 1907 se sabe que en la producción norteamericana el mexicano era el borracho, el ladrón, el asaltante, el bandido, el celoso... La Revolución agudizó este punto de vista."

⁸⁵ A.g.e. De los Reyes, Aureliano.Pp. 52-55.

⁸⁶A.g.e. De Orellano, Margarita. "The Oblique Regard",Pp. 219-221.

Amerikan film endüstrisinin yükselişi ve Meksika Devrimi zamansal olarak çakışmıştır; sonucunda da Meksika'yla ilgili çok sayıda film yapılmıştır. Devrimle ilgili belgesellerin yanı sıra Meksika'yı konu olan Amerikan yapımı birçok kurmaca film de bulunuyordu. Dolayısıyla sinema, aslında kurmacayla gerçeklik arasındaki ince çizginin bir yanından diğer yanına geçip duran, bununla birlikte güvenilen bir bilgi kaynağı haline geldi.

Savaşla devrim arasındaki fark, anlaşmazlığın sebep ve sonuçlarına dayanır. Amerikan basını devrimi savaş diye adlandırmayı uygun buluyordu; ancak aslında var olan anlaşmazlık bir devrimdi çünkü değişimi halk talep ediyordu. Meksika Devrimi'ni tanımlamada çoğu Amerikalı yazarın ve beraberinde Amerikalı film yapımcısının yaklaşımı bir trajedi olduğu yönündeydi; meydana gelen ölüm ve şiddet olaylarına odaklanan bu yaklaşım, Meksikalı devrimcilerin mücadelesini verdikleri sonuçların önemini azaltıyordu. Nihayetinde devrimci bir modele işaret ediyordu mücadele: “Zafere ya da ölüme dek.”⁸⁷ Octavio Paz'ın deyişiyle “[y]eni bir nesil doğmuştu, huzursuz ve değişime hasret duyan.”⁸⁸

2.3. Devrimin Liderleri ve Hollywood: Villa ve Zapata

Tarihçi Katz'ın belirtmiş olduğu üzere Meksika Devrimi, çoğunlukla Hollywood filmlerinin hatalı algısıyla hatırlanmaktadır ve devrim sonucunda beliren gerçek sanat, star sistemi tarafından gölgelenmiştir.⁸⁹ Hollywood bir hain istemişse, onu Meksika'da, devrimin vahşeti arasından bulup çıkarmıştır Yönetmen D.W. Griffith, henüz genç bir endüstri olan Hollywood'da Meksikalıları stereotipleştirmede büyük rol oynamıştır. Griffith'in filmi *Bir Ulusun Doğuşu (Birth of a Nation, 1915 – Alamo Şehitleri'nin [Martyrs of the Alamo]* yapımıyla aynı yıla rastlar), yaratmış olduğu stereotipler dolayısıyla en ırkçı filmlerden biri olarak düşünülür.

⁸⁷ “Hasta vencer o morir”http://www.biblioteca.tv/artman2/publish/1919_206/Manifiesto_de_los_jefes_zapatistas_sobre_la_muerte_584.shtml Zapatista Manifestosu. Erişim Tarihi: 1 Mayıs 2014

⁸⁸ A.g.e. Paz, Octavio. “El Laberinto de la Soledad,” Pp. 281. Orjinal Metin: “Había surgido una nueva generación, inquieta y que deseaba un cambio.”

⁸⁹ Bkz. Giriş.

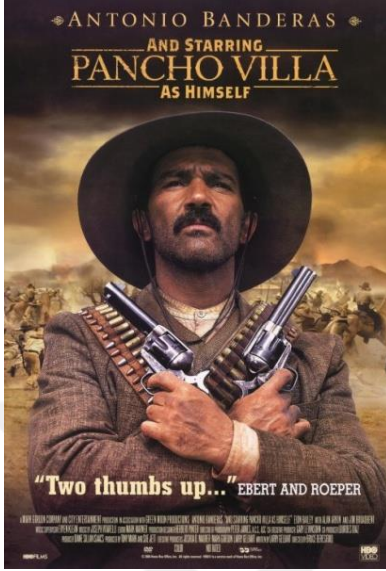
2.3.1. Francisco Villa

Griffith'ten esinlenen yönetmen Christy Cabanne, 1914'te *General Villa'nın Hayatı'nı* (***The life of General Villa***) çeker; başrolde Villa karakterini oynayan Raoul Walsh'un bulunduğu filmin yapımcılığını Mutual Film Şirketi üstlenmiştir. Film, Torr  on Savaşı'ndan belgesel görüntülerle, Raoul Walsh'un Villa'nın gençliğini oynadığı, *General Villa'nın Kariyerindeki Trajedi* (*The tragedy in the career of General Villa*) adlı sahneyi de içermek suretiyle kurgulanmış sahnelerin birleşiminden oluşur. Bu sahne, federalistlerin Villa'nın kızkardeşini kaçırıp tecavüz edişini, bu nedenle Villa'nın federalistlere ve ordularına düşman kesilişini hakkındadır. Villa isyancı ve devrimci olur, düşmanlarına karşı savaşı ve sonunda, filmin düğüm noktasında kızkardeşini kaçıran bir subaydan intikam alır. Villa federal orduyu yenilgiye uğratır ve Meksika Devlet Başıkanı olur.

Mutual Film Şirketi temsilcisi Frank Thayer'in Meksika'dan bulup getirdiğı malzeme faydasızdı        fazla "gerçekti". Sözgelimi savaşıta açığa çıkan duman, tüm görüntüyü bulanıklaştırıyordu.       m olarak stüdyolarda savaşın sahnelenmesi ve gerçek görüntülerle karıştırılmasına karar verildi; bu şekilde dramatik devrim etkisi yaratılabilecekti. Ne yazık ki film günümüze ulaşıamamıştır. Ancak bu filmin nasıl yapıldığının   yk  s  , Amerikan film endüstrisiyle Meksika Devrimi arasında benzersiz bir ba   teşkil eder. Amerikan film yapımcıları, savaşı sırasında Meksikalılarla omuz omuzalardı. Villa'nın Amerikan sinemasıyla ilintisi de kuşkusuz ilginç bir şekilde sonuçlandı.

2003'te HBO Films, *Ve Pancho Villa Bizzat Başırolde*(***And Starring Pancho Villa as Himself***)adlı bir televizyon filmi çekti. Margarita de Orellana ve Friederich Katz, filmin tarihsel danışmanlığını yaptılar.

Resim 1.13:Film Poster “And Starring Pancho Villa as himself”. HBO, 2006. Dir: Bruce Beresford.



- **Yönetmen:** Bruce Beresford
- **Oyuncular:** Antonio Banderas, Eion Bailey, Damián Alcázar
- **Yapım Şirketi:** City Enterteinment, HBO Films
- **Ülke:** ABD
- **Piyasaya Sürülme Tarihi:** 24 Mayıs 2006⁹⁰
- **Sinopsis:** Film, Pancho Villa ve Mutual Film Şirketi’nin nasıl temaslarda bulunduklarını anlatıyor.

Kaynak:Internet Movie Data Base (IMDB)

Filmde, Hollywood’un Villa’yı nasıl romantize etmeye çalıştığı ve bu süreç içerisinde devrim liderlerinin savaşma nedenleri ve gerçek ülkelerinin nasıl konudışı bırakıldığı anlatılır. Aynı zamanda iki tarafın tavırlarına açıklık getirir – bir yandan Villa’nın duruşuna, diğer yandan Amerikan basını ve seyircisinin tepkisine. Filmin medyaya yönelik en değerli eleştirilerinden biri, Hearst Publications’ın Villa’ya ilişkin tavrıdır (ayrıca bkz. 1.3.2 Sansasyoncu Medya, Sarı Gazetecilik ve Propaganda).

Meksikalı tarihçi Margarita de Orellana, Meksika Devrimi sırasında Hearst’ün Villa karşıtı yayınlarına açıklık getiren bilgiler toplamıştır. William Randolph Hearst, Meksika’nın kuzeyinde oldukça geniş bir arazinin (yaklaşık 38.585 km²⁹¹) sahibiydi; bu arazide petrol kuyularının kazılmasına, büyükbaş hayvancılığa, ormancılığa, madenciliğe ve ürün işletmelerine yatırım yapmıştı ve yatırımları milyonlarca dolar değerindeydi.

⁹⁰<http://www.imdb.com/title/tt0337824/> Internet Movie Data Base. Erişim Tarihi: 2 Mayıs 2014.

⁹¹ De Orellano, Margarita. “The Oblique Regard”. Pp.37.

Meksika Devrimi'nin en temel ülkülerinden biri, zengin asilzadelere ya da Hearst gibi yabancılara satılmış bununan toprağı meşru olarak köylülere geri vermektir. De Orellano'nun deyişiyile "1916 yılının Ocak ayında Pancho Villa'nın adamları, bu kodamanın (Hearst) Chihuahua'daki çiftliğini yağmaladılar ve köylüler arasında paylaşmak suretiyle 60,000 adet büyükbaş hayvanı alıkoydular. O andan itibaren Hearst, Meksika'ya Amerikan müdahalesinin savunuculuğunu yaptı."⁹²

Hearst Publications'ın yaptığı haberler, Amerikan sinema salonlarında film öncesinde gösteriliyordu. Buna *Ve Başrolde Pancho Villa Kendisini Oynuyor* filminde değinilmektedir.

Hearst Resimli Habercilik. HEARST BİLDİRİYOR: "Villa, Meksika'daki Amerikan Yatırımlarını Ele Geçirmekle Tehdit Ediyor!"⁹³

Resim 1.14:Film Screenshot 01 "And Starring Pancho Villa as himself".



Kaynak:"And Starring Pancho Villa as himself".

HBO, 2006. Dir: Bruce Beresford.

Film, Mutual Film Şirketi'nin General Villa'ya yaklaşımı ve aralarındaki ilişkişinin nasıl geliştiğı üzerine ilişkin fikirler verir. Bir Hollywood karakteri

⁹² A.g.e. De Orellano, Margarita.Pp.37. Orjinal metin: "En Enero de 1916 la banda de Pancho Villa saqueó el Rancho de este magnate (Hearst) en Chihuahua y se llevó 60,000 cabezas de ganado que fueron repartidas entre los peones. A partir de este momento Hearst abogó por la intervención norteamericana en México."

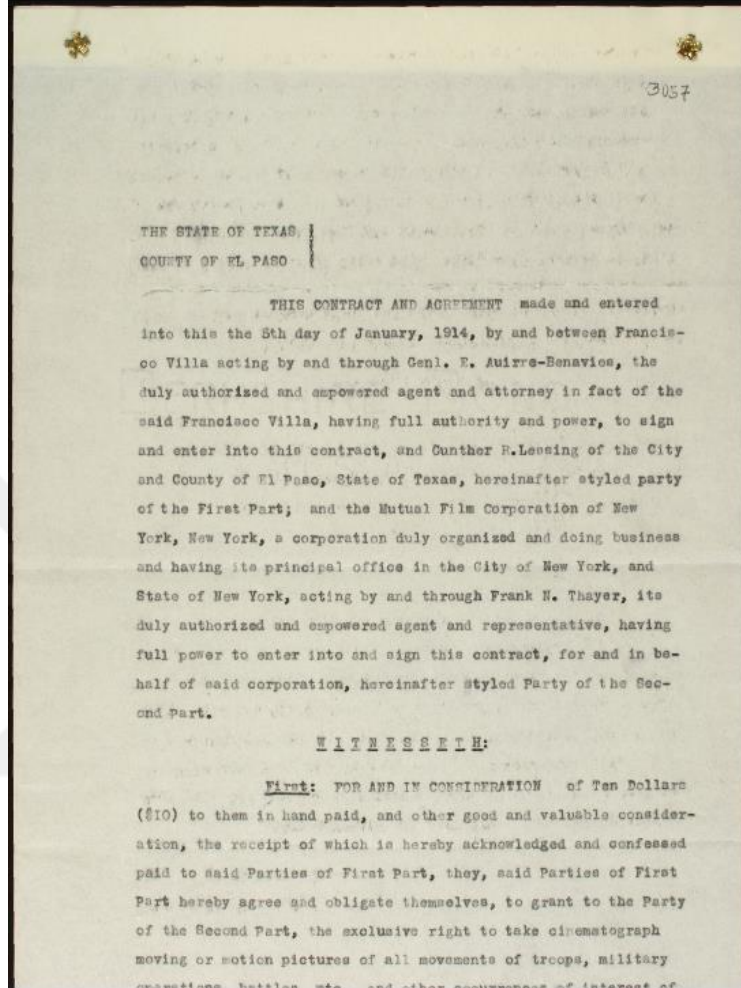
⁹³And starring Pancho Villa as himself (*Ve Pancho Villa Bizzat Başrolde*) adlı filmnden alınmış bir ekran resmi. Yön. Bruce Beresford. HBO FILMS.

yaratmak, şirket için o kadar önemliydi ki Mutual Film, Villa için bir askeri üniforma bile hazırladı; Villa gerçekten savaşırken sivil giyinirken bu kostümle Mutual Film'in isteğini yerine getirmiş oluyordu. Villa, film için ışık açısından günün en uygun saatlerinde çatışma dahi ayarlamıştı. Sinemayı kendi amaçları için kullanıyordu; devrimi finanse edebilmek için gişe satışlarından elde edilecek gelirin %20'sini sağlama almak üzere anlaşma imzaladı. Bugün General Francisco Villa ve Mutual Film Şirketi arasında imzalanan bu belge, Condumex México Vakfı'nda⁹⁴ bulunmaktadır. Anlaşmanın ilk paragrafının özeti aşağıdaki gibidir:

“TEKSAS eyaleti, El Paso İlçesi, BU ANLAŞMA, 5 Ocak 1914 tarihinde Francisco Villa adına tam yetkili taraf ve vekil Genl.E.Auirre-Benavios aracılığıyla yapılmıştır; Francisco Villa'nın, bundan böyle ilk kısma taraf olan Teksas Eyaleti El Paso İlçesi ve Şehri'nden Gunther R.Lessing ve New York Şehri'nde kurulmuş bulunan ve ana ofisinden işlerini yürüten Mutual Film Şirketi New York ile bu anlaşmayı imzalamada ve yapmada tam yetkisi vardır...”

⁹⁴González Garza, Federico. **Condumex México Vakfı**. Arşivi, Klasör No. 3057. Pp.60:Orjinal Metin: “The State of TEXAS, County of El Paso, THIS CONTRACT AND AGREEMENT made and entered into this the 5th day of January, 1914, by and between Francisco Villa acting by and through Genl.E.Auirre-Benavios, the duly authorized and empowered agenda and attorney in fact of the said Francisco Villa, having full authority and power, to sign and enter into this contract, and Gunther R.Lessing of the City and County of El Paso, State of Texas, hereinafter styled party of the First Part; and the Mutual Film Corporation of New York, New York, a Corporation duly organized and doing business of having its principal office in the City on New York...”

Resim 1.15:Contract and Agreement between the state of Texas and Francisco Villa.



Kaynak:Conдумex

México Vakfı. Arşivi, Klasör No. 3057. Pp.60.

General Francisco Villa üzerine yapılan Amerikan filmlerinin önemi, Amerikan Sineması'nın hegemonyasının tarihsel kanıtını teşkil etmeleridir. Amerikan filmleri, siyaset ve siyasi kişiliklerle ilgili kamuoyunu şekillendirmede büyük rol oynuyorlar. İnsanlar, gerçeklerin kaynağı olarak gördükleri medyayı takip ediyorlar. Sözgelimi Villa Columbus'a saldırdığında Hearst'ün Villa'yla ilgili taraflı yazılar yayımlaması, Villa'yı yakalayıp öldürmek amacıyla Meksika'ya asker yollama taraftarı haline gelmeleri bakımından Amerikan toplumuna doğrudan etkisi oldu. "Villa'nın

Columbus’a karşı düzenlediği baskın, Kuzey Amerika yapımlarında Meksikalıların istisna niteliğindeki olumlu imajlarını yok etti.”⁹⁵

Villa’yla ilgili birçok Amerikan filmi yapılmıştır; *Yaşasın Villa (Viva Villa)* 1934), Pancho Villa’nın Hazinesi (*The treasure of Pancho Villa* 1955), Villa Baskınları (*Villa raids* 1968) bunlardan birkaçıdır. Meksikalı yönetmenler de Villa karakteriyle sinemaya katkılarını sunmuşlardır. İki Meksika filmine değinmek manidar olacaktır: Ismael Rodriguez’in yönettiği *İşte OPancho Villa’ydı (That was Pancho Villa)* 1957), Villa’yla ilgili doğru yanlış hikâyeleri ve efsanenin nasıl yaratıldığını konu edinir. Fernando Fuentes’in yönettiği *Pancho Villa’yla BirlikteGidelim (Let’s go with Pancho Villa)* 1936) filme ilişkin bilgiler aşağıdadır:

Pancho Villa’yla Birlikte Gidelim (1935)

- **Yönetmen:** Fernando de Fuentes.
- **Oyuncular:** Domingo Soler, Antonio Frausto, Manuel Tames
- **Yapım Şirketi:** Clasa Films
- **Ülke:** Mexico.
- **Piyasaya Sürülüş Tarihi:** 31 Aralık 1936⁹⁶

Sinopsis: “Aziz Paul’ün Aslanları” diye bilinen bir grup köylü, devrim mücadelesi için General Villa’nın ordusuna katılmaya karar verir. Çatışmalar devam ettikçe grupta yalnızca iki kişi kalır. Devrimin büyüğü ise gitgide kaybolmuştur.

Kanımca Fuentes’in filmi, Villa’yı ne ilahlaştırmakta, ne de kınamaktadır; daha ziyade devrimin amacını sorgular. Aynı zamanda bu dönemde devrimciler arasında bile meydana gelen toplumsal bölünmeye dikkati çeker. En önemlisi de devrimin Meksika’nın gelecek nesillerine bıraktığı mirasın ne olduğunu irdeler. Devrimin Amerikan Sineması’ndaki versiyonları ise olayın yalnızca şiddet dolu bir

⁹⁵ De Los Reyes, “Medio siglo de cine mexicano [1896 – 1947]”, Pp.61. Orjinal Metin: “La incursión de Villa a Columbus eliminó las excepcionales imágenes positivas de los mexicanos en la producción argumental norteamericana.”

⁹⁶ <http://cinemexicano.mty.itesm.mx/peliculas/vamonos.html> The Films of Mexican Cinema, Top 100 Films [Meksika Sineması Filmleri, En İyi 100 Film]. Erişim Tarihi: 02 Haziran 2014.

anlaşmazlıktan ibaret olduğu yönündedir. Öte yandan Meksika Sineması'ndaki versiyonlar, şiddeti ikinci plana iter ve yeni nesiller için devrimin sonuçlarına odaklanır. Devrim konusu daha derine inerek işlenir. Amerikan film ve haberlerinden farklı olarak devrim konusunda en başarılı Meksika filmlerinden biri Carmen Toscano'nun yönettiği *Bir Meksikalının Anıları*'dır (***Memories of a Mexican*** 1950). Filmde, yirminci yüzyılın başlarında ve Meksika Devrimi sırasında Meksika'yı çeken Salvador Toscano'nun arşivleri kullanılmıştır. "Toscano Arşivleri: Meksika'nın Anısını Yaşatmak" ibaresi ve yapımda yer alanların adlarıyla *Bir Meksikalının Anıları* filmi başlar.

2.3.2 Emiliano Zapata

Hollywood'da Emiliano Zapata büyük ölçüde Marlon Brando'nun *Viva Zapata!* (***Viva Zapata!*** 1952) adlı filmde aldığı rolle hatırlanır olmuştur. Bu filmi tanıtmaya stratejisi, sansasyoncu yaklaşımın yanı sıra Amerikan film endüstrisinin Meksika Devrimi'ne atfettiği ticari değeri açığa vurmaktadır. Filmin tanıtım filminde şu sözler yer alır:

"Heyecanı Haykırın, Serüveni Çığırın, Hiddeti Çakın! 20th Century-Fox, John Steinbeck'in kaleminden çıkan Viva Zapata'da kaplan yüreğine sahip bir adamın ateşiyle fırtınasını ekranlara getiriyor. Yer yarıyor içinden Meksika'nın Robin Hood'u Zapata çıkıyor. Adının haleyile çevrelendiği bir adam, elinde palayla, kanında ateşle. Fırtınayla alıyor, hiddetle tutuyor."

- **Yönetmen:** Elia Kazan
- **Senaryo:** John Steinbeck
- **Oyuncular:** Marlon Brando, Anthony Quinn, Jean Peters
- **Yapım Şirketi:** Twentieth Century Fox Films
- **Ülke:** ABD

- **Piyasaya Sürülme Tarihi:** 7 Şubat 1952⁹⁷
- **Sinopsis:** “Yirminci yüzyılın başlarında Başkan Porfirio Diaz’ın yozlaşmış, baskıcı diktatörlüğüne karşı isyanı başlatan Meksikalı devrimci Emiliano Zapata’nın öyküsü.”⁹⁸

1952 yılında İstanbul doğumlu Elia Kazan’ın çektiği *Viva Zapata!*, popüler kültürde devrimci liderle ilgili en iyi bilinen filmlerden biridir. Çoğunlukla kurmaca içermesine karşın tarihsel gerçeklere de dayanır. Sorun, devrim sırasında meydana gelen gerçek olaylarla kurmaca öğeler arasında seyircinin ayırım yapamıyor oluşudur. Bu da seyirciyi yanlış yönlendirebilmekte, filmin Zapata’nın yaşamını anlatan bir özyaşamöyküsü olduğunu düşünmelerine yol açabilmektedir. Meksika Devrimi’yle ilgili hiçbir şey bilmeyenler, filmi izlediklerinde Zapata’nın Meksika’nın başkanı olduğunu düşünebilirler. *Viva Zapata!*, *General Villa’nın Hayatı*’ndan (1914) pek de farklı değildir; iki filmde de karakterleri romantize etme bağlamında devrimci generaller Meksika’nın başkanı olurlar.

Meksikalı aktör Anthony Quinn, filmdeki yardımcı rolüyle Oscar Ödülü’ne lâyık görülmüştür; Marlon Brando da Zapata rolüyle aday gösterilmiştir. Elia Kazan ise bu filmiyle 1953 yılında Amerikan Yönetmenler Sendikası Tarafından Sinemada Olağanüstü Yönetmen Başarı Ödülü’ne aday olmuştur.⁹⁹ BAFTA ödülleri, Cannes Film Festivali ve Amerikan Yönetmenler Sendikası tarafından ödüllere aday gösterilmesi, *Viva Zapata!*’nın ikonik bir film haline gelmesine katkıda bulunmuştur. 1950’lerde ABD’de komünizm karşıtı bir havanın estiği -bu dönem aynı zamanda “İkinci Kızıl Korku” dönemi olarak da bilinir- toplumsal ve tarihsel bağlamda filmi inceleyen García Riera, yönetmen Elia Kazan, McCarthy dönemini yaşamış, bilinen bir eski komünistti. Kazan, Zapata’nın ülkelerine oldukça ilgi duyuyordu çünkü sosyalist bir tona sahiptiler; ancak Amerikan film endüstrisi, o günlerde Kazan’ın

⁹⁷http://www.imdb.com/title/tt0045296/releaseinfo?ref_=tt_dt_dt Internet Movie Data Base. Erişim Tarihi: 5 Haziran 2014.

⁹⁸http://www.imdb.com/title/tt0045296/?ref_=nv_sr_1 Internet Movie Data Base. Erişim Tarihi: 5 Haziran 2014.

⁹⁹<http://www.dga.org> Erişim Tarihi: 22 Haziran 2014

komünizm taraftarı bir film çekmesine müsaade etmezdi. García Riera'ya göre “Kazan, aynı anda hem Kuzey Amerika liberalizmi, hem Troçkist bir kalıcı devrim anlayışı, hem görkemli Hollywood’un ihtiyaçları, hem kültürel nitelikte bir sinema izleme yolu... açısından tatmin edici sonuçlara götürecek bir Zapata icat etti. Filmin sözgelimi Ayala Planı’nın hedeflerine yönelik hiçbir göndermede bulunmaması tesadüf değildir.”¹⁰⁰

Yabancı Sinema Gözüyle Meksika’nın üçüncü cildinde Elia Kazan ve *Viva Zapata!* filmine karşı tavır alan Meksikalı görüntü yönetmeni Gabriel Figueroa arasında geçen bir röportaj da bulunur. Figueroa şöyle der: “Bir Meksika şirketinin Illinois’ye gidip Abraham Lincoln’un hayatı üzerine başrolde Meksikalı bir aktörün oynadığı bir film yaptığını farzedin. Ne düşündünüz?”¹⁰¹

Viva Zapata! gibi filmlerin Meksika Devrimi liderlerinin gerçek ülkelerini çarpıttığı, birçok tarihi gerçeğin gözardı edildiği ve genel olarak Meksika Devrimi’nin bir Hollywood ürünü haline getirildiği kanısındayım. Zapata imgesi sinemada o kadar güçlüydü ki iş, “Zapata Western” adı verilen bir alttürün oluşmasına kadar gitmiştir.¹⁰²

2.4. Meksika Devrimi’nin Mirası

Amerikan film endüstrisinin büyümesiyle Meksika Devrimi’nin çakışması sonucu Hollywood, Meksika Devrimi ve liderleri etrafında örülen mite katkıda bulunmuştur.

Devrimin Meksika ulusunu şekillendiren önemli sonuçları oldu; devrimcilerin kendilerini feda etmesi, 1917 Anayasası gibi olumlu gelişmelere yol açtı. Devrimin getirilerini anlayabilmek için Meksika toplumunun kültürel anlamda adeta zirve

¹⁰⁰García Riera, “México visto por el cine extranjero Vol. 3,” s.122. Orjinal Metin: “Lo que hizo Kazan fue inventar un Zapata que resultara satisfactorio a la vez para el liberalismo norteamericano, para una suerte de trotskismo (la “revolución permanente”), para las necesidades de glamour hollywoodense y para un modo culto de ver el cine....no es causal que la película , por ejemplo, omita toda referencia al sentido del plan de Ayala.”

¹⁰¹García Riera’dan alıntlandı, s. 118.

¹⁰² Daha fazla ayrıntı için bkz. Carlo Gaberscek, “Zapata Westerns: The Short Life of a Subgenre (1966-1972).” <http://noblebandits.asu.edu/Topics/Gaberscek.htm> Erişim Tarihi: 24 Haziran 2014.

yaşadığı devrim-sonrası dönemi (20'ler, 30'lar) incelemek yeterli olacaktır. Meksika, sanatın her anlamda -edebiyat, resim, müzik, şiir, fotoğraf- zenginleştiği zamanlarını yaşamıştır. Diego Rivera, David Alfaro Siqueiros, José Clemente Orozco, Xavier Villaurrutia, Salvador Novo, Frida Kahlo, María Izquierdo, Tina Modotti, Manuel ve Lola Álvarez Bravo gibi sanatçılar ağırlıklı olarak bu dönemde eser vermişlerdir.¹⁰³ Sinema da bu dalgaya kapıldı; Mimi Derba, Enrique Rosas, Salvador Toscano gibi yönetmenler Meksika sinema endüstrisine ivme kazandırdılar. Bu sanatçılar, devrimden doğan neslin temsilcileriydi ve özgün bir Meksika kimiliği iyice belirginleşiyordu. Her şeyden önemlisi Meksika Devrimi'nin mirası, bu mücadelenin bizi bir toplum, yerliler, *mestizolar*, Meksikalılar olarak tanımlaması ve tarihte ilk defa ulusalcı bir duygunun toplum içerisine yayılmasıdır.

Öte yandan aynı dönemde Amerikan film endüstrisi selüloit yardımıyla bir Meksika imajı yaratmış bulunuyordu; bu imaj, diğer ülkelerin Meksika'yı nasıl görselleştireceklerine yönelik bir rehber dahi teşkil etti. Amerikan filmlerindeki Meksikalı karakterler, Meksika'yla ilgili gelecekte bulunulacak göndermeler açısından standart örnekler haline geldi; Meksikalı imajı olumsuzdu. Meksika'ya yönelik olumsuz göndermeler, yıllar sonra Western türünde ortaya çıkacaktı. Bu eğilim yalnız Amerikan yapımlarıyla sınırlı kalmadı; Spaghetti Western'ler de bu eğilimden nasibini aldı.

Amerikan film endüstrisinin Meksikalı stereotipinden etkilenmemiş nadir film yapımcılarından biri Sergei Eisenstein'dır. Eisenstein, Meksika Devrimi'nden oldukça etkilenmiş ve 1930'da *Yaşasın Meksika! (¡Que Viva Mexico! - Da zdravstvuyet Meksika!)* filmini çekmek üzere Meksika'ya gelmiştir. Meksika gazetesi *Excelsior* ve (Meksika ulusalcı hareketine de katılmış bulunan) film

¹⁰³<http://cinemexicano.mty.itesm.mx/industria.html> The Beginning of an Industry [Bir Endüstrinin Başlangıcı]. Erişim Tarihi: 24 Haziran 2014.

yapımcısı Manuel de la Bandera 1917’de yapılan bir röportajda şu yorumu yapmıştır: “ALINTI.”¹⁰⁴

Yeni nesil Meksikalı film yapımcıları bu eğilime karşı koymuşlardır ve Meksika ulusalcılığından etkilenen yeni bir Meksika film endüstrisi doğmuştur. (Meksika Sinematografi Topluluğu, Rosas, Derba ve Ortakları olarak da bilinen) Aztec Film Şirketi 1917’de Mimi Derba ve Ernesto Rosas tarafından kurulmuştur. *Gri Araba* (***The Gray Automobile*** 1919), yeni bir anlatı ve tarza sahip olmasından dolayı şirketin yaptığı en göze çarpan filmlerden biridir. Manuel Gamio’nun çektiği Teotihuacan *Vadisinin Nüfusu* (*The Population of the Valley of Teotihuacan*, 1923), ulusalcı Meksika sinemasının bir diğer eşsiz örneklerindendir. Bu yapımcıların girişimi sayesinde 1930’larda Meksika sinemasının altın çağı yeni bir yapım düzeyine erişti ve dünya çapında popüler olmuştur. Altın çağın başlangıç sinyali, (*Pancho Villa’yla Birlikte Gidelim* filmini de çeken) Fernando Fuentes’in yönettiği ve uluslararası çapta üne kavuşan *Büyük Çiftliğin Orada* (***Over There in the Big Ranch*** 1936) adlı filmidir.

III. BÖLÜM. Yeni Sınır, Alamo Savaşı, Meksika-Amerika Savaşı ve Sinemada Western Türü

3.1 Western Türünün Etkileri

Western türü sinema tarihindeki ilk türlerden biridir; Meksikalı stereotipi bu tür içerisinde yaratılmış ve oldukça etkili hale gelmiştir. Western türü, 19. yüzyıl boyunca Amerika kıtasında meydana gelmiş hatırı sayılır değişiklikleri yansıtır, ancak bu tür içerisinde hikâyeler, yalnızca Anglo-Amerikan bakış açısıyla anlatılmıştır; bu da Western filmlerinde ABD’nin rolü hakkında bize fikir verir. Amerikan Film Enstitüsü’ne göre Western türü, “*Amerika’nın batısında meydana gelen ve yeni sınırın ruhunu, mücadelesini ve feragatini barındıran filmleri*” teşkil

¹⁰⁴ De Los Reyes, “Medio siglo de cine mexicano [1896 – 1947]”, pp.60.

eder.¹⁰⁵ Bahsi geçen yeni sınır, Kızılderililer ve Meksikalılara karşı kazanılan savaşlar yoluyla elde edilmiş bölgeleri ifade eder.

Western türünde en fazla rağbet gören konu, birbirine düşman karakterler üzerinedir: Anglo-Amerikan kökenli kahraman ve Kızılderili, Meksikalı ya da *hispanik* kötü adam. Bu sinema türü, tarih içerisinde Meksika'ya karşı Birleşik Devletler'in görüntüsel yargısını inşa etmiştir. Hollywood çok sayıda Western filmi çekmiştir ve en iyi bilinen yönetmenler, Western filmleri yapmaya meyilli olmuşlardır. Bugün bile Western filmleri hâlâ hem Amerikalı, hem de ABD dışındaki seyirciler tarafından büyük beğeniyle izlenmektedir. Bu tür, dünya çapında o kadar popüler hale gelmiştir ki İtalyan film şirketleri, 1960'lı yıllarda sinema tarihinde bir yapıtaşı teşkil edecek olan “Spaghetti Western” türünü yaratmışlardır. Emilio Garcia Riera'nın araştırmasına göre 1965 ilâ 1968 yıllarında Spagetti Western filmlerinin sayısı, Amerikan yapımlarını geçmiştir. Bu olgu, Birleşik Devletler'de aynı türde çekilen televizyon dizilerinde patlama yaşanmasıyla da bağlantılıdır.

Tablo 1.2:Spagetti Western filmlerinin sayısı

	1965	1966	1967	1968
Yıl içerisinde çekilen Spagetti Western film sayısı	25	51	62	68
Yıl içerisinde çekilen Amerikan yapımı Western film sayısı	24	20	20	19 ¹⁰⁶

Kaynak:Garcia Riera, Emilio. “México visto por el cine extranjero” Vol. 3. [Yabancı Sinema Gözüyle Meksika]. **Universidad de Guadalajara. Ediciones Era.** México, D.F. 1987.Pp.149.

Bu rakamlar, küresel film piyasasında Western türünün egemenliğine açıklık getirme anlamında önemlidir. Western türünde Meksika'nın tasviri birkaç ülke tarafından

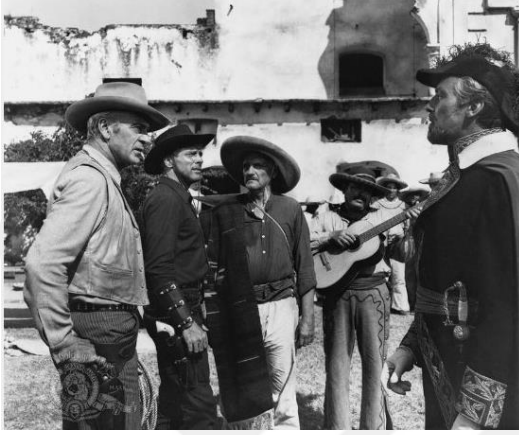
¹⁰⁵ “American Film Institute. America's 10 greatest films in 10 classic genres” [Amerikan Film Enstitüsü. Amerika'nın 10 klasik türde 10 en iyi filmi]<http://www.afi.com/10top10/> Erişim Tarihi: 28 Haziran 2014

¹⁰⁶García Riera, Emilio. Vol.3. Pp.149.

kopyalanmıştır. “Ve işte bu şekilde, tüm dünyada sinemanın ilk seyircilerine sunulan Meksikalı imgesi, neredeyse tüm diğer imgeleri dışarıda tutmak suretiyle Kuzey Amerika sinemasından geliyordu.”¹⁰⁷

Vera Cruz (1954)¹⁰⁸

Resim 1.17: Film screenshot 01, “Vera Cruz”.



Kaynak: Vera Cruz (1954) Dir. Robert Aldrich. MGM.

3.1.2 Western Türü Türkiye’de

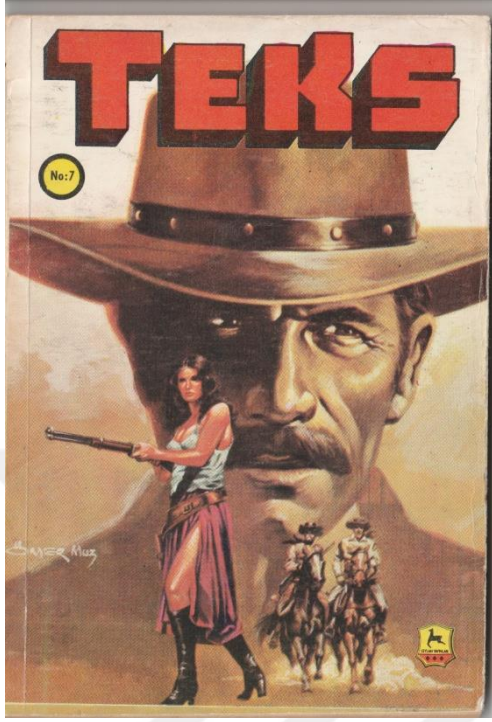
Meksikalı stereotipi; kitaplar, filmler ve televizyon yoluyla Türkiye’ye de ulaşmıştır. Bu duruma resimli kitap serilerinden bir örnek vermek istiyorum: TEKS. İtalya’dan ihraç edilmiş olan TEKS, 80’lerde Brezilya, Finlandiya, Hırvatistan, Hindistan ve ABD gibi birçok diğer ülkede olduğu gibi Türkiye’de de en popüler resimli kitap serilerinden biriydi. Bugün TEKS, İstanbul’da çeşitli kitapçılarda bulunabiliyor.

¹⁰⁷ A.g.e. García Riera, Emilio. Vol.3. Pp. 2.

¹⁰⁸ Copyright of Hecht-Lancaster Productions. VERA CRUZ (1954) Directed by Robert Aldrich. Distributed by United Artists.

http://www.imdb.com/media/rm1449048832/tt0047647?ref=ttmi_mi_all_sf_9 Erişim Tarihi: 28 Haziran 2014

Resim 1.18:TEKS Comic Book No.7 cover.



Kaynak:Teks No.7 (Son Baskı Tarihi: 18 Mart 1985) **Ceylan Yayınları.** Kurucusu: Erdoğan Egeli. İstanbul, Türkiye. Opera Mundi.

Ana karakterin bir İtalyan yazarla (Gian Luigi Bonelli) yine bir İtalyan çizer (Aurelio Gallepini) tarafından yaratılmış olmasına rağmen, TEKS serisinin konsepti, Amerikan Western hikâyelerine dayanır ve konusu aynıdır: Kahramanımız Tex adında Anglo kökenli Amerikalı bir kovboydur, Batı'yı dolaşır, Meksikalılar ve Kızılderililerle başı belaya girer. Aşağıdaki çizimler, 80'lerin ortalarında Türkiye'de dağıtımı yapılmış olan TEKS resimli kitap serisinden alınmıştır:

TEKS: Demek Meksikalılar sizi terketmişti...

PEDER: Yalnız terketmemiş, bu gizli geçtin kapağını da kapatıp beni korkunç bir sona terketmişlerdi...

TEKS: Uhm! Çok vicdansızmış bu kardeşler...

PEDER: Son saatleri gelmeden Tanrı yardım etse de, pişman olsalar...

TEKS: Uhm! Ben olsam onları kurşunlayarak çok çabuk pişman ederdim...”¹⁰⁹

Resim 1.19:TEKS Comic book No.7.



Kaynak:Teks No.7 (Son Baskı Tarihi: 18 Mart 1985) **Ceylan Yayınları**. Kurucusu: Erdoğan Egeli. İstanbul, Türkiye. Opera Mundi.Pp.7.

Çizimler, Meksikalıları kusurlu, karanlık hatlara ve çirkin özelliklere sahip kişiler olarak resmetmeye meyillidir. Bununla birlikte Anglo kökenli Amerikalılar; net, ayrıntılı hatlara ve çekici özelliklere sahipler. Western türünün, Türkiye gibi sinemanın sağlam bir endüstri ve eğlence biçimi haline geldiği birçok ülkede kültürel anlamda etkisi vardır.

¹⁰⁹Teks No.7 (Son Baskı Tarihi: 18 Mart 1985) **Ceylan Yayınları**. Kurucusu: Erdoğan Egeli. İstanbul, Türkiye. Opera Mundi. Pp.7.

3.1.3 Western Türünün Yarattığı Meksikalı Karakter Arketipleri

Amerikan filmlerinde Meksikalı stereotipinin kullanılması ve çektiği ilgiyi açıklamak anlamında “Münasip Hain: Meksikalı Amerikalıların Sinemanın İlk Zamanlarına Dair Görüşleri” adlı makalede oldukça ilginç bir açıklamaya rastladım:

“Filmlerde Meksikalı Amerikalıları takdim ederken ilk yapımcılar hem hayalgücünden, hem de mevcut edebî stereotiplerden yararlandılar. Filmlerinde İspanyol soyadına sahip karakterler için belirli roller ve nitelikler oluşturdular. Çoğu zaman Meksikalılar münasip hainler oluyordu. Konu bir kötü adam gerektirdiğinde eğilim, sombrero¹¹⁰ giyen bir adamı sahneye koyma yönündeydi.”¹¹¹

Bu yorumlardan Amerikan sinemasında, özellikle de Western türünde taraflılığın; Anglo kökenlileri kahraman, Meksikalıları da hain olarak resmedip, aralarındaki düşmanlığı tekrar vurguladığı, bu şekilde perdede pekiştirilen bir stereotip yarattığı sonucuna varabiliriz.

Arketipler; ABD yapımı çoğu filmde stereotip haline gelecek ve sonradan Meksika’ya atıfta bulunmak üzere diğer ülkelerin sinemalarınca kopyalanacak, tekrar tekrar karşımıza çıkan Meksikalı karakterleri teşkil ederler. Profesör Gary Keller, *Hispanikler ve Birleşik Devletler Filmleri* adlı çalışmasında bu karakterleri inceleyerek Anglo kökenli Amerikan karakteriyle ilişkili olarak Meksikalı karakterinin amacını saptamaya çalışır.

Aşağıdaki başlıklar, konuyla ilgili Amerikan film ve kitapları üzerine yapılan bir çalışmaya dayanan arketiplerin çözümlemesini içerir:

İYİ MEKSİKALI: İyi Meksikalının rolü, mütevazı bir adam olarak görülebilir; iyi bir Meksikalıdır çünkü Anglo-Amerikalıya yardım ve itaat eder. Bazı durumlarda bir

¹¹⁰ Meksikalıların giydiği geleneksel şapkaya verilen ad. (Çev.)

¹¹¹ Lamb, P. Blaine. “The Convenient Villain”.Pp.76

köylü ya da fakir bir kişi olabilir. *Bir Meksikalının Şükran Borcu* adlı 1909 yapımı Amerikan filminde Broncho Billy, bir Meksikalıyı asılmaktan kurtarır ve Meksikalı, şükran borcu olarak onun hayatını kurtarmak için geri döner. *Sierra Madre'nin Hazinesi* adlı 1948 yapımı filmde ise köylüler, Anglo-Amerikalı karakterlere hizmet ederler.

KÖTÜ MEKSİKALI: Anglo-Amerikalının düşmanı olan Kötü Meksikalı, Anglo kökenli erkeğin tam tersi özellik ve değerlerin tümüne sahiptir. Anglo-Amerikalı kahraman, hemen her seferinde Kötü Meksikalıyı yener. Dış görünüş bakımından Kötü Meksikalı kirlidir ve/veya koyu tenlidir. Ahlakî değerleri yoktur, para ve kadın elde etmek için yanıp tutuşan bir şehvet düşkünüdür. Bu arketipe örnek olarak gösterilebilecek karakterlerden biri, 1966 yapımı *İyi Kötü ve Çirkin* filminde vardır.

İYİ-KÖTÜ MEKSİKALI: Bu tip, öncesinde bahsedilen iki tipin kombinasyonudur, ancak Meksikalının Anglo kökenli erkeğin arkasından vurması ya da ona karşı hatalı davranmasıyla başarısızlığa uğradığı durumlarda oluşur. İhanetin ya da hatalı davranışın bazen asil sebepleri bulunabilir. İyi-Kötü Meksikalı karakterinin önemi, şu mesajı barındırmasında yatar: Meksikalıya güvenme. Bu mesaj, birçok Western filminde bulunur; Sam Peckinpah'nın yönettiği *Vahşi Belde* (1969) buna örnektir. 1936 yapımı *El Dorado'nun Robin Hood*'unda da bu karakterden bulunur.

YAĞLAYICI: Bu terim, Meksikalıları aşağılamak için kullanılır. ABD'nin güney eyaletlerinde Amerikalılarla Meksikalılar arasındaki etkileşimin sonuçlarından biri olarak Amerikan toplumunda ortaya çıkmış bir terimdir. “Yağlayıcılık, ilk olarak Meksikalılıkla bağdaştırıldı.” Bu toplumsal terim, sonrasında sinemada izdüşümünü buldu. Yağlayıcı, beter bir insan olması anlamında Kötü Meksikalıdan daha aşağı konumdadır. Birçok Amerikan filminin adında yağlayıcı sözcüğüne rastlanır: *Yağlayıcının Eldiveni* (1908), *Ah Sing ve Yağlayıcılar* (1910), *Yağlayıcı Tony* (1911), *Yağlayıcı ve Cılız* (1912) filmlerinde olduğu gibi. Bu karakteri diğerlerinden ayırt eden özellikler hakkında Arthur G. Petite şunları söyler: “Hepsi hırsızlık yapar,

saldırır, adam kaçıır ve öldürür... Ağgözlölük, erken dönem filmlerinde beliren yağlayıcının görevi kötüye kullanma özelliğinde birincil etkindir.”¹¹²

KAVAYE: Kavaye, yalnızca Meksikalılara değil, genel olarak *hispanik*lere gönderme yapar. Bu karaktere verilebilecek en iyi örnek, meşhur Zorro karakteridir.

HAYDUT: Haydut da genel olarak *hispanik*lere gönderme yapar. Meksikalıların haydut rolüne binlerce gönderme bulunur. 20. yüzyılın ilk yıllarında Amerikan şirketi Kalem, Meksika’yla ilgili çeşitli filmler yapmıştır. Bu karakterin ilk örneklerinden biri, 1921 yapımı *Silah Kaçakçıları* adlı filmde görünür.

LATİN ÂŞİK: Latin âşık da genel olarak *hispanik*lere gönderme yapar. Yakışıklıdır ve kendi çıkarları uğruna çekici Latino özelliklerini kullanır. Bu arketipin simgeleştği karakterlerden biri, 1921 yapımı *Kıyametin Dört Atlısı* adlı filmde Rudolph Valentino’nun canlandığı Julio Desnoyers’dır.

SARHOŞ: Meksika bağlamının bir parçası olarak yardımcı rolde sarhoş bir Meksikalıya yaygın olarak rastlanır. Birçok filmde bu karakter, barlarda ya da Meksika’nın sokaklarında görünür. D.W. Griffith’in yönettiği 1910 yapımı *Eski Kaliforniya’da* adlı filmde Pedro karakteri, günahkâr bir sarhoştur.

KANTİNA KIZI / DANS EDEN KIZ: Kantina kızının en erken örneği, Edison Kinetoscope şirketinin çektiği ve ABD’deki ilk Latin kadını imgesini barındıran 1894 yapımı *Carmencita* adlı filmidir. Bu tip egzotik ve şehvetlidir. Ancak bir filmde Anglo erkeği, bir kantin kızı / dans eden kızla karşılaştığında, bu tip genelde refakatçi kız ya da fahişedir. *Meksikalının Suçu* adlı 1909 yapımı Amerikan filminde, bir kantin kızına yönelik duyulan kıskançlık, hikâyedeki çatışmayı aydınlatır. Bu tip, Meksika’yı resmetmede genelde yardımcı rol olarak sahneye çıkar. Bu tipe bir diğer

¹¹² A.g.e. Lamb, P.Blaine.Pp.49.

örnek de John Wayne'in başrolü oynadığı 1960 yapımı *Alamo* filmindeki kantin kızlarıdır. 1912 yapımı *Chiquita* adlı Amerikan filminde de kantin kızına rastlanır.

İYİ MEKSİKALI KADIN: Bu tipi tanımlayan ana özelliklerden biri “iyi” olmasıdır. Anglo-Amerikalı karaktere aşık olur ve onu kendi ülkesinden daha fazla destekler. Bu tip, çoğunlukla sıkıntılarla boğuşan bir genç kızdır ve Anglo-Amerikalı erkek onun kurtarıcısıdır. *Alamo*'da (1960) bu tipe uyan bir karakter vardır.

KÖTÜ MEKSİKALI KADIN: Temelde Kötü Meksikalı özelliklerinin aynılarını taşımakla birlikte bir kadın olarak diğerlerinin arkalarından vurmak için şehveti kullanır. Her şeyi yapabilecek, güçlü bir karakterdir. D.W. Griffith'in yönettiği 1908 yapımı *Kırmızı Kız*'da bu tipe uyan bir karakter vardır.

İYİ-KÖTÜ MEKSİKALI KADIN: Bu kadın tipi hata yapmaya eğilimlidir, ancak hatası, aşk gibi asil sebeplerden kaynaklanabilir. *Broncho Billy'nin Meksikalı Karısı* adlı 1912 yapımı filmde bu tipte bir kadın vardır.

3.2. Teksas'ın Kısa Tarihi

Birleşik Devletler, birkaç kez Teksas'ı işgal etme girişiminde bulunmuştu. İlk girişimlerden biri, 1803 yılında Louisiana eyaletinin alınması sırasında meydana geldi; ABD, Teksas'ın da alıma dahil olması yönünde diretiyordu, ancak o dönemde Teksas, İspanya'ya aitti. Aradaki sınıra rağmen Anglo-Amerikalılar Teksas'a yerleştiler ve Bağımsızlık Savaşı sırasında Yeni İspanya'yı desteklediler. İspanyollara karşı düzenlenen isyanlara katıldılar. 1812 yılında bir grup Anglo-Amerikalı, *kreol*, *mestizo* ve yerli, İspanya'dan bağımsızlaşan Nacogdoches şehrinde Kuzey Cumhuriyeti'ni ilan etti. Aynı yıl Birleşik Devletler, Kuzey Amerika'daki bölgeler için Büyük Britanya'yla savaşa girdi. “[ABD'nin Büyük Britanya'yla yaptığı] 1812 Savaşı boyunca [Eski Başkan Jefferson'ın] saldırgan, yayılmacı fikirleri iyice su yüzüne çıktı. [Jefferson] ayrıca 1813'te Dışişleri Bakanı James

Monroe'ya Kanada'nın işgalini teşvik eden bir mektup yazdı. Dahası 1817'de Teksas'ı istedi.”¹¹³

Birleşik Devletler'de güneylilerin birçoğu, Meksika'yla ABD arasındaki sınırı çizen Adam-Onis Antlaşması'nı ihlal ederek, kanunsuz bir şekilde Teksas'a yerleşti. Teksas'ın ayrılmasının sağlanması adına birkaç “haydutluk” olayı da gerçekleşti. Teksas'ta Anglo-Amerikalıların İspanyol güçleriyle sorun yaşaması olağan bir durumdu; sözgelimi Teksas'ta kanunsuz işlerle uğraşan Philip Nolan, ayrılıkçı hareketi başlatan ilklerden biri oldu. Zaman içerisinde eyalete yerleşen Anglo-Amerikalı sayısında artış oldu ve yerleşme isteği güç kazandı. Teksas'ın nüfusu o dönemde çok azdı. 1820'de Moses Austin İspanyol güçlerine Teksas'ta Anglo-Amerikalılara ait bir koloni kurulması teklifini götürdü. Öncesinde sınırı yasadışı yollarla geçen Anglo-Amerikalılarla yaşanan sorunları, ayrılıkçıların isyanlarını ve haydutları göz önünde bulunduran İspanyollar, Austin'in planını reddetti. Bir baron ve onun nüfuzu sayesinde Moses Austin, sonunda İspanyol güçlerini ikna etti ve Teksas'ta Anglo-Amerikalılara ait bir koloninin kurulması yönünde izin alındı.

Yeni İspanya'nın bağımsızlaşmasıyla Meksika kurulunca, yeni hükümet, ekonominin yanı sıra Birleşik Devletler'le politik ilişkileri geliştirmek amacıyla Teksas'ta Anglo-Amerikan kolonisinin varlığını sürdürmesine karar verdi. 1821 yılına gelindiğinde koloninin nüfusu oldukça artmıştı. Aynı yıl Moses Austin hastalanıp ölünce oğlu Stephen Austin koloninin liderliğini üstlendi.

1825-29 yılları arasında ABD'nin Meksika'da bulunan bakanı Joel Roberts Pointsett, ABD hükümetinin yararına Teksas'ı Meksika'dan almaya çalıştı. 1826'da Fredonian İsyanı diye bilinen çatışma meydana geldi ve sonucunda Teksas'ta barınan Anglo-Amerikalılar esir alındı. Bu isyan, temelde Teksas'ta yaşayan Anglo-Amerikalılarla Meksikalılar arasında arazi üzerine yaşanan bir anlaşmazlıktı. Anglo-Amerikalıların

¹¹³Miller, Robert J. “Native America, Discovered and Conquered: Thomas Jefferson, Lewis & Clark, and Manifest Destiny” [Keşfedilen ve Kuşatılan Amerika: Thomas Jefferson, Lewis & Clark ve Açık Kader]. **Praeger Publishers**. USA, 2006. Pp. 83.

duruma verdiği tepki, Birleşik Devletler'in Teksas'ın ilhakına çalıştığı mesajını veriyordu. Geçen süre içerisinde Anglo-Amerikan kolonisinin nüfusu, Teksas'ta yaşayan Meksikalıların nüfusunu epey geçmişti. "1827 yılına gelindiğinde 12,000 Anglo-Amerikalı Meksika'ya girmiş bulunuyordu ve Coahuila ve Teksas eyaletlerinde ikamet ediyorlardı."¹¹⁴

1829 yılında Meksika hükümeti, tüm eyaletlerinde köleliğin kaldırılması hükmünü verdi. Bu gelişme büyük sürtüşmelere sebep oldu. Teksas'taki Anglo-Amerikalılar bu hükme karşı çıktılar; nüfusun büyük çoğunluğu, iş yaptırmak için siyahları köle olarak kullanan güneylilerdi ve Meksika'da çıkan yeni kanun, geleneklerini ve işlerini tehdit eder nitelikteydi. 25 Ağustos 1829 tarihinde ABD, Teksas'ın alınması için Meksika'ya 5 milyon dolar teklif etti ancak teklif kabul görmedi. Son dönemlerde yaşanan anlaşmazlıklar ve Anglo-Amerikan nüfusunun yüksek oranda artışı sebebiyle Meksika hükümeti koloniye sınırlamalar getiren hükümlere imza attı: 1830 yılından itibaren koloniye dışarıdan göçler duracaktı. Bunun yanı sıra Anglo kökenli kolonistlere kesilen vergi ve ticaret tarifeleri arttırıldı. Meksika hükümetinin yeni kararları, Teksas'ın alınmasına yönelik tekrardan müzakere girişimlerine yol açtı -ABD hükümeti temsilciliğini Anthony Butler üstlenmişti- ancak Meksika hükümeti bu talebi yine reddetti. Anglo kökenli kolonistler yeni hükümlerden memnun kalmamışlardı ve Meksika'nın Teksas'ı idare şeklini onaylamıyorlardı.

Anglo-Amerikalıların Teksas'a göçünün devamı ve anlaşmazlıkların ortadan kaldırılması yönünde kararlı olan Stephen Austin Meksika'ya geldi. Ancak geliş, durumu yalnızca kötüleştirdi; Austin'le, taleplerini reddeden Meksikalı yetkililer arasındaki tartışmalar bitmek bilmiyordu.

Stephen Austin'in San Antonio'ya yazıp yolladığı (Clayton: 2005; 88) ve Teksas'ın

¹¹⁴ Flores, Richard R. "Remembering the Alamo, Memory, Modernity and The Master Symbol". [Alamo'yu Hatırlamak, Bellek, Modernite ve Egemen Simge] USA. **University of Texas Press. History, culture, and society series center for Mexican-American Studies.** 2002. Pp.47.

ayrılma planını içeren bir mektup, Meksikalı yetkililerin eline geçince Austin, ihanet ve itaatsizlikten dolayı 1835 yılında hapse girdi. Hapisten çıktığında Teksas'a geri döndü ve Meksika'dan ayrılıkçılığın öncülüğünü yaptı. Stephen Austin'in Meksika'ya sadık olduğunun ve Meksika'nın yetkili makamlarıyla arasının iyi olduğunun bilinmesine karşın, yeni hükümlerden ve hapis deneyiminden sonra tavrı tamamen değişti.

Tüm bunlar olurken Meksika yeni başkanını seçmişti: on bir kez başkanlık yapacak olan Santa Anna (1833/ 1835/ 1839/ 1842/ 1843/ 1844/ 1847/ 1855¹¹⁵). Daha önce bahsedildiği üzere, Meksika'nın politik istikrarsızlığı, büyük ölçüde merkeziyetçiler ve federalistler arasındaki anlaşmazlıklara dayanıyordu. Santa Anna başkanlığa geldiğinde federalistti, ancak federal hükümetin kilise ve orduya yönelik yürüttüğü reformlar kargaşaya sebep olunca, üstelik hükümet Meksika'nın hem kuzeyi, hem güneyinde kontrolü kaybetmenin eşiğine gelince, 1835 yılında hükümette köklü değişikliklere gidilme çağrıları yankı buldu: 1824 Anayasası kapsamında hükümet federalizmi terkedecek ve merkeziyetçiliği benimseyecekti.

Meksika Üniversitesi'ne (UNAM) bağlı Meksika Anayasalar Müzesi'nin muhafaza ettiği bilgilere göre 1836 tarihli Yedi Anayasal Madde; insan hakları ve adalet beyanının (1. Madde) yanı sıra senato ve kongrenin toplanma hakkının altını çizer; oligarşide olduğu gibi temelde tek bir yetkili makama karşılık veren merkezî birim ve yerel kurul yapılanması hükmünü içerir.¹¹⁶ Sistemde merkeziyetçilikle diktatörlük arasındaki ince çizgi tanımlanır. Anglo-Amerikalı kolonistler, Meksika'da Başkan Santa Anna'nın nasıl değerlendirildiğine bakmaksızın onun bir diktatör olduğuna karar kıldılar, 1824 Anayasası'yla yönetilen hükümetin iktidara yeniden gelmesi talebinde bulundular ve Meksika'dan bağımsızlık ilan ettiler. Ancak bağımsızlığın asıl sebepleri, yukarıda bahsedilen anlaşmazlıklar ve Teksas'ın Amerikanlaşmasıydı.

¹¹⁵<http://presidentes.mx/presidentes/antonio-lopez-de-santa-anna/>Erişim Tarihi: 28 Aralık 2018

¹¹⁶<http://www.museodelasconstituciones.unam.mx/Exposiciones/page14/page5/page5.html>Erişim Tarihi: 28 Aralık 2018

Özetle Anglo-Amerikalılar, Meksika hükümetinden bağımsız olarak Teksas'ın kontrolünü ellerinde bulundurmak istiyorlardı çünkü Teksas zengin kaynaklara sahip bir araziydi ve oraya yerleşenler çoğunluğu oluşturuyordu. Durumda uç noktaya gelindi ve sonuç olarak Alamo Savaşı, ardından da San Jacinto Savaşı patlak verdi.

Konuyla ilgili çekilmiş Amerikan filmlerinin hemen hiçbirinde ABD'nin Teksas'a ilgisinin zeminini oluşturan öğelerin bahsi geçmez. Çoğu tarihsel gerçek çarpıtılmış ve bu çarpıtmalar, Meksika'nın kötü, ABD'ninse kahraman olarak gösterildiği sinemaya özgü Western türünün özelliklerini oluşturmuşlardır.

3.2.1 Alamo Savaşı, 1836

“Anglo-Amerikalı yerleşimcilerin çoğunluğu, Meksika'dan ayrılmalarıyla çıkarlarına en iyi şekilde hizmet edileceğine ikna olduklarında, Teksas eyaletindeki Açık Kader süreci tamamlanmış oldu.”¹¹⁷

1781'de kurulmuş eski bir İspanyol misyonu olan Alamo, 1836 yılında gerçekleşen savaştan sonra bazısı için bağımsızlığın, diğerleri içinse Amerikanlaşmanın simgesi haline gelecekti.

Bugün Teksas eyaletinde bulunan Goliad kasabası adına düzenlenmiş internet sitesine bakılacak olursa, Goliad'ın tarihi hakkında şu sözlere rastlanır: “Teksas tarihinin en hüznü sayfası olan ve Teksas'ın bağımsızlığı davası süresince bir

¹¹⁷ O'Neal, JohnWilliam. “Texas, 1791-1835 A Study in Manifest Destiny. [Teksas, 1791-1835 Açık Kader Üzerine Bir Çalışma]”**East Texas State University, 1b.s.1969. Texas Ranger Hall of Fame E-Book**.USA,2006. Pp.2. “Once the majority of Anglo-American settlers became convinced that their interests would best be served by separation from Mexico, the process of Manifest Destiny in Texas was completed.”

defada en çok sayıda kişinin yaşamını kaybettiği Goliad katliamı burada meydana gelmiştir.”¹¹⁸

Dönemin ABD Başkanı Andrew Jackson, 1832’de Kızılderili kabileleri ve güney topraklarıyla ilgili olarak hükümete bilgi vermesi için Sam Houston’u Teksas’a yolladı. Nacogdoches’te kalan Houston, Teksas’taki zengin olanaklar hakkında bilgi verdi. Bunun yanı sıra Teksas İsyancılar Ordusu Generali Jim Bowie’ye Alamo’da kalması ve Meksika ordusuna karşı gönüllülere kumanda etmesi yönünde emir verdi; kendisiye bu sırada bağımsızlığı ilan etmek üzere Teksas eyaleti sınırları içerisinde yer alan, Brazos nehri üzerindeki Washington yerleşim bölgesine gitti. Savaşa katılan gönüllüler, askeri eğitime sahip olmayan, hatta birçoğu kendilerini savunabilecekleri silahlardan dahi mahrum olan işçilerdi ve Meksika ordusuyla çarpışmaları intihara eşdeğerdi. Stephen Austin ise Alamo Savaşı’ndan önce Teksas’tan ayrıldı ve ABD’de hükümet temsilcisi olarak hizmet vermeye başladı.

Santa Anna ve ordusu Alamo’ya vardı. Meksika ordusu, beklendiği üzere gönüllüler ordusundan kalabalıktı. Santa Anna’nın savaşa girmeden teslim olmaları çağrısına rağmen Alamo’lu Anglo-Amerikalılar bu çağrıya uymadı ve Meksika ordusu saldırdı. Alamo Örgütü’ne göre Anglo-Amerikalılar arasında kurtulan olmadı.¹¹⁹ Teksas’ta bağımsızlık bildirgesi imzalayanlar arasında 55 Anglo-Amerikalı bulunurken Meksikalı sayısı yalnızca üçtü: José Antonio Navarro, Francisco Ruiz ve Lorenzo de Zavala.¹²⁰

Kanımca Teksas’taki karmaşık siyasi durum, basit bir cümle ile açıklanabilir: Birleşik Devletler, topraklarını genişletmek istiyordu. “Katliam”, “savaş”, “diktatörlük” gibi terimlerin kullanılması; sansasyonelcilik ve sarı gazetecilik

¹¹⁸http://www.goliadtx.net/cityliving_about.asp 28/12/2013: “The saddest page of Texas history, the Goliad Massacre, which was the largest single loss of life in the cause of Texas Independence occurred here.”

¹¹⁹<http://www.thealamo.org/history/myths-and-pop-culture/alamo-myths.html#houston> Erişim Tarihi: 15 Ocak 2014

¹²⁰Taibo II, Francisco Ignacio. “The Alamo, a story not suitable for Hollywood.” [Alamo, Hollywood’a Uygun Olmayan Bir Hikâye] **Planeta Editorial**. México, 2011. Pp.55

öğeleridir. Medyanın bu söyleminin, Anglo-Amerikan toplumundaki Meksikalılar - Teksas'ın ilhakının yanı sıra Kaliforniya ve diğer eyaletlerin kaybından sonra bulundukları toprakları terk etmeyen Meksikalılar- açısından ciddi sonuçları oldu. Tarihçi Reignald Horsman'a göre "Alamo, Goliad katliamı ve sonrasında Teksas-Santa Fe keşif gezisi; Birleşik Devletler'de medya tarafından etraflıca ele alındı ve Meksika ırkının mahkum edildiği garezi arttırdı."¹²¹

Teksas bağımsız bir cumhuriyet haline geldiğinde kölelik yasallaştı; yeni anayasada, köleleri mülk olarak tanımlayan ve köle ticaretini düzenleyen maddeler bulunuyordu.

3.2.2 Teksas'ta Meksikalılara Karşı İrkçi Tutumlar

*"Meksikalılar, Kızılderililerden daha iyi değil," diyordu Sam Houston 1848 yılında New York'ta, "ve şimdi aynı süreç içine girmemek ve topraklarını ellerinden almamak için bir sebep görmüyorum."*¹²²

Alamo Savaşı'ndan sonra Teksas'ın değişmesi gerekiyordu. Bağımsızlığın ilanından önce Anglo-Amerikalılar Meksikalılardan farklı muamele görürken, Teksas'ın Meksika'nın bir parçası olmaktan çıkmasıyla roller değişmişti. 19. yüzyıl boyunca Teksas'ta az sayıda Meksikalı kalmasına karşın Meksikalılara karşı ırkçı tutumlarda belirgin artış oldu. Toplumsal değişim, Teksas nüfusundaki sınıfları dönüşüme uğrattı; sanayileşme de bu dönüşümle ilintiliydi. Meksikalılar işçi sınıfı haline geldiler. San Antonio'lu (Teksas) Richard Flores, *Alamo'yu Hatırlamak* adlı çalışmasında 19. yüzyılda meydana gelen olayların, 1900'lerde Teksaslı Meksikalılar (*Tejanolar*) açısından olumsuz sonuçları olduğunu yazar: "1900'e gelindiğinde Teksas'taki Meksikalı işçilerin yarısından fazlası, ücretli işgücüne geçiş aşamasında ortaya çıkmış vasıfsız işlerde çalışıyorlardı."¹²³

¹²¹Horsman, Reignald. "Race and Manifest Destiny". Pp.241.

¹²² A.g.e.Horsman, Reignald. 243. "The Mexicans are no better than Indians," said Sam Houston in New York in 1848, "and I see no reason why we should not go in the same course now, and take their land."

¹²³ Flores, Richard. "Remembering the Alamo". Pp.50

“1920’ye gelindiğinde birkaç sınır mahallesi dışında Teksas’ta yaşayan Meksikalılar, geniş çapta yurtsuz ve bağımlı ücretli işçiye indirgenmişti.”¹²⁴

Meksikalılar, Amerikan toplumu içerisindeki ekonomik konumlarının kötülüğüne ek olarak yaftalanmış bir azınlık haline geldiler. Restoranlara, kafelere, dükkanlara kabul edilmiyorlardı; birçok işletme, şu ve benzeri sloganlara sahip tabelalar asıyordu: “Meksikalılar ve Köpekler Giremez”.¹²⁵

Meksikalı Amerikalılar bu kabul etmeme halini miras olarak aldılar. İspanyoldan yerliye, Meksikalıdan Meksikalı Amerikalıya evrilen bir altkimlik yaratılmaya başladı. Teksas’ta bir çeşit kast sistemi oluştu; bu sistemde Meksikalılar, Kızılderililerle birlikte alt tabakaya dahil olmuşlardı.

Medya, kültürler arasında ırkçılık tohumları atabilecek güce sahiptir. Geline bu noktada, Western türündeki taraflı filmler, toplumsal gerilimi arttırıyordu. Anglo-Amerikalılar ve Meksikalılar, Western filmlerinde düşman rollerde seyirci karşısına çıkıyorlardı.

George Stevens’in yönettiği *Devlerin Aşkı* (1956), 30’lu ve 40’lı yıllarda Teksas’ta Meksikalılara yöneltilen ırkçılığa dair ilginç bir eleştiri barındırır. Amerikan Ulusal Film Defteri’nde¹²⁶ kaydı bulunan filmin “kültürel, tarihsel ve estetik öneme sahip”¹²⁷ olduğu belirtilmektedir. Filmin son kısmındaki sahnelerden biri, Meksikalıların işletmelere kabul edilmediği bir anı resmeder. Sahne aşağıdaki gibi gelişir:

¹²⁴ A.g.e. Flores, Richard. Pp. 4

¹²⁵ <http://www.racismreview.com/blog/2011/03/11/no-dogs-or-illegals/>Erişim Tarihi: 5 Kasım 2013

¹²⁶ National Film Registry of America

¹²⁷ “News from the Library of Congress. December 20, 2005. Librarian of Congress Adds 25 Films to National Film Registry” [Kongre Kütüphanesi’nden Haberler. 20 Aralık 2005. Kongre Kütüphanecisi Ulusal Film Defteri’ne 25 Film Eklendi”] <http://www.loc.gov/today/pr/2005/05-262.html>Erişim Tarihi: 16 Aralık 2013

Benedict'ler ailecek "Down Mexico's Way" şarkısını söylerler. Bay Benedict'in Meksikalı Amerikalı gelini Juana, ön koltukta oturur; aile sonunda onu kabul etmiştir. Bir şeyler yemek için bir kafede dururlar.

Aile kafeye girer girmez kadın garsonlardan biri Juana'ya bakar, kamera yakın çekimle kadın garsonun yüzünü gösterir. Aile üyeleri otururken kafenin sahibi de Juana'ya bakar. Kamera, kafenin sahibinin tepkisini göstermek için yine yakın çekim yapar. Kafenin sahibi sipariş alır.

Kafenin Sahibi: "Dondurma mı? Çocuk tamale¹²⁸ ister diye düşünmüştüm."

İki ihtiyar ve bir genç kadından oluşan üç kişilik bir Meksikalı aile kafeye girerler.

Garson hemen atılır "Hey sen, yanlış yerdesin *amigo!*"

Meksikalı İhtiyar Adam (İspanyolca): "İyi günler bayım."

Kafenin Sahibi: "Hadi çık, *vamos andale!*¹²⁹ Burada paranızı istemezler."

Bay Benedict Meksikalılar adına tartışmaya dahil olur ve kafenin sahibine yaptığıının lüzumsuz olduğunu söyler.

Kafenin Sahibi: "Şuradaki *papoose*... onun soyadı da mı Benedict?"

Bay Benedict'le kafenin sahibi kavgaya tutuşurlar. Kavga sonunda Bay Benedict kaybeder ve kafenin sahibi, kafede asılı duran bir yazıya işaret eder: "İstedіğimize hizmet vermeyi reddetme hakkına sahibiz."¹³⁰

Meksikalı Amerikalılara karşı ayrımcılık kabul görüyor, sonucunda da iki kültürün bir arada yaşamak durumunda olduğu toplumda nefret kışkırtılıyordu. Latino Çalışmaları dahilinde Latino nüfusu içerisindeki sosyal adaletsizlikler üzerine çalışmalar yayımlanmaktadır; alanın ilgilendiği konulardan biri de Meksikalı Amerikalıların sözelimi oy verme hakkını savunmak için ne tür zorluklarla başetmeleri gerektiği ve birçoğunun nasıl adaletsiz bir süreç sonunda hapse girmek zorunda kaldıklarıdır. Amerikan eyaletleri arasında ayrımcılığın en yüksek düzeyde

¹²⁸ Meksika mutfağına özgü, mısırdan yapılan bir yemek. (Çev.)

¹²⁹ İspanyolcada "Hadi gidelim" anlamına geliyor. (Çev.)

¹³⁰ George Stevens ve Warner Brothers yapımı *Devlerin Aşkı* (1956) filminden bir sahne.

yaşandığı eyaletler, Teksas ve Kaliforniya gibi güney eyaletleri olarak bilinir. Özellikle Meksikalı Amerikalılara karşı ayrımcılığın tarihinin, bu eyaletlerin ilhak edildikleri 19. yüzyılda başladığı söylenebilir. Meksikalı Amerikalıların / Latinoların oy kullanma hakkına dair belgelerde, bağımsızlık sonrası Teksas'ta Meksikalıların durumuyla ilgili olarak şöyle bir ifadeye rastladım: “Şiddet içeren sindirme olayları ve cinayetler, birçok *Tejanoluyu* (Teksaslı Meksikalıyı) Teksas'ı terk etmeye zorladı; kısa süre içerisinde terk edilen arazilere göçmenler kondu. Meksikalı Amerikalı arazi sahiplerine karşı linç, dayak ve isyan girişimleri patlak verdi.”¹³¹

19. yüzyıldan beri Meksikalılara karşı yürütülen sosyal adaletsizlik, hâlihazırda etkinliğini sürdüren *hispanik* insan hakları dernekleri ve Meksikalı Amerikalılara ait dernekler açısından önem taşıyor. Kısacası günümüzde Meksikalılara karşı ayrımcılık hâlâ tartışılan bir konu olma niteliğini koruyor.

3.3 Alamo Savaşı'nın Hollywood Versiyonları

“Şayet Alamo, Goliad ve Mier meydana gelmeselerdi icat edilirdi – zaten kısmen icat edildiler aslında.” – Américo Paredes¹³²

Alamo Savaşı'nın Hollywood yapımı birkaç versiyonu bulunuyor: *Ölümsüz Alamo* (1911), *Alamo'nun Kuşatılması ve Düşmesi*(1914), *Alamo Şehitleri /Teksas'ın Doğuşu* (1915), *Fatih* (1934), *Yalnız Yıldız* (1951), *Demir Kadın* (1952), *Alamo'dan Gelen Adam* (1953), *Son Emir* (1954).¹³³

¹³¹Mexican American Voices, The Fate of the Tejanos, Digital History Website [Meksikalı Amerikalı Sesler, *Tejanoluların Kaderi*, Dijital Tarih Web Sitesi] http://www.digitalhistory.uh.edu/mexican_voices/voices_display.cfm?id=50 Erişim Tarihi: 28 Şubat 2014.

¹³²Paredes, Américo, *With His Pistol in His Hand: A Border Ballad and Its Hero* [Elinde *Tabancasıyla: Bir Sınır Balladı ve Kahramanı*] kitabından alıntı, Flores, “Remembering the Alamo”. s. xxiii

¹³³*The Immortal Alamo* (1911) *The Siege and Fall of the Alamo* (1914), *Martyrs of the Alamo, or the Birth of Texas* (1915) *Man of Conquest* (1934), *Lone Star* (1951), *The Iron Mistress* (1952), *The Man From the Alamo* (1953), *The Last Command* (1954).

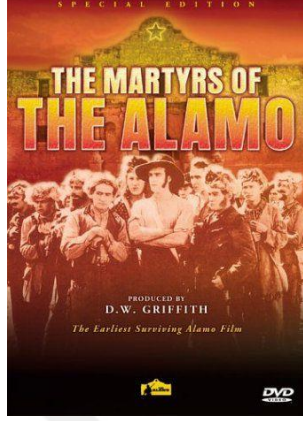
Tezin amacı doğrultusunda, Alamo Savaşı'nın manidar zamanlarda yapılmış sinematik temsillerinin açıklanması için aşağıdaki filmler seçilmiştir:

- *Alamo Şehitleri / Teksas'ın Doğuşu* (1915) Yönetmen: Christy Cabanne. ABD
- *Alamo* (1960) Yönetmen: John Wayne. ABD
- *Alamo* (2004) Yönetmen: John Lee Hancock. ABD

Alamo hakkındaki filmler, medyanın -konu özelinde sinemanın- tarihte yaşanmış bir olayı siyasi amaçlar için nasıl ölümsüzleştirebildiğine, hatta bilginin kaynağına göre gerçekleri doğru ya da yanlış şekilde sunabildiğine örnek teşkil ediyorlar. İnceleme konusu olan bu filmlerde Western filmlerinde yaratılan Meksikalı karakter arketipleri ortaya konuyor.

3.3.1 Alamo Şehitleri / Teksas'ın Doğuşu

Resim 1.20:“The Martyrs of the Alamo”. (1915) Dir. William Christy Cabanne



Kaynak:“And Starring Pancho Villa as himself”.

Alamo Şehitleri / Teksas'ın Doğuşu

Yönetmen: WilliamChristy Cabanne

Oyuncular: Sam de Grasse, Allan Sears, Walter Long

Yapım Şirketi: Fine Arts Film Company **Yapımcı:** D.W. Griffith

Ülke: USA

Sürüm Tarihi: 21/05/1915

Sinopsis: “1836’da, önceleri bir misyoner kasabasıyken sonrasında karargâha dönüşen Alamo’nun, ezici çoğunluğa sahip Meksika ordusuna karşı 185 Teksaslı tarafından savunulmasının hikâyesi.”¹³⁴

Sessiz film, şu yazıyla başlar: “General Santa Anna, Teksas kolonisini inşa eden özgürlük âşığı Amerikalılara haklarını vermiyordu. Amerikalılar, Meksika’nın 1824 Anayasası’na göre hareket etmelerini ve Teksas’ın bir devlet hükümetine sahip olmasını talep ediyorlardı. Santa Anna, bu tehlikeli devrim ruhunu ezmek için sınırı geçti.”

¹³⁴“The story of the defense of the mission-turned-fortress by 185 Texans against an overwhelming Mexican army in 1836.” Imdb Film Veritabanı <http://www.imdb.com/title/tt0005719/>Erişim Tarihi: 02 Kasım 2014.

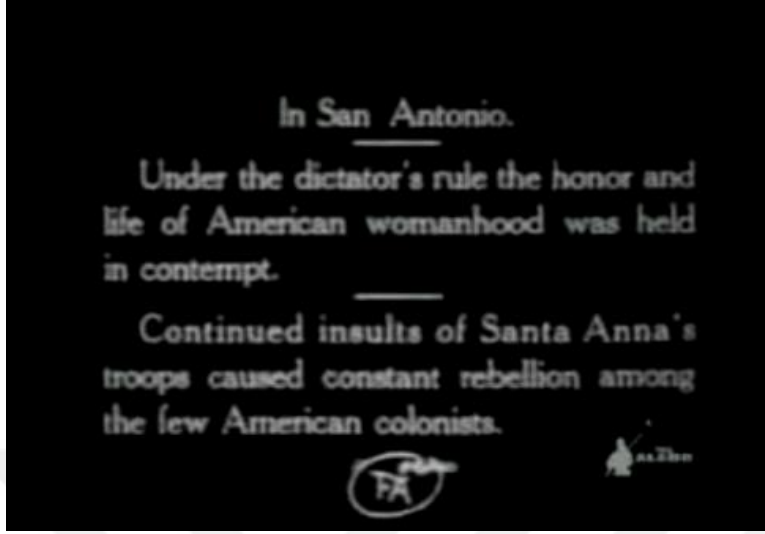
D. W. Griffith'in yapımını üstlendiği film, tarihte ABD-Meksika ilişkileri bakımından kritik bir zamanda yapılmıştı: Meksika Devrimi. Devrimi konu alan ABD yapımı filmlerin en önemlilerinde D. W. Griffith'in rolü bulunuyordu. William Christy Cabanne'ın filmi, dramatik bir teatral açıya sahiptir. Öykü, Alamo Savaşı'yla ilgili, kurgusal olaylarla karışık tarihsel olayları resmetme amacı taşır. Başlangıç yazısındaki “Özgürlük âşığı Amerikalılar ... Meksika'nın 1824 Anayasası'na göre hareket etmelerini ... talep ediyorlardı” şeklindeki cümlelerde, sözgelimi bu anayasanın köleliğin kaldırılmasına dair hiçbir hüküm içermediği belirtilmez - halbuki Meksika'da kölelik, 1829'da yasadışı kabul edilmişti- bu da aslında Anglo-Amerikalı kolonistlerin neden bu anayasaya dönmek istemelerinin asıl nedenini teşkil eder. Güneyli Amerikalılar, yaşamlarını ve işlerini köleliğe dayandırmışlardı ve bu gerçek, yıllar sonrasında ABD'de yaşanan iç savaşın ana nedenlerinden biri olacaktı, zira “[Y]aşamboyu esaret, güney kolonilerinin gittikçe artan işgücü ihtiyaçlarına açık bir çözüm öneriyordu.”¹³⁵

Filmde savaşın nedeni olarak Santa Anna'nın bir diktatör oluşu ve Amerikalı erkeklerin özgürlük istemeleri gösterilir.

“San Antonio'da, diktatörün yönetiminde Amerikan kadınlığının şerefi ve yaşamı hor görülüyordu. Santa Anna'nın askerlerinin süregelen hakaretleri, az sayıdaki Amerikalı kolonistler arasında bitmek bitmeyen bir isyana neden oluyordu.”

¹³⁵ Grant, Susan Mary. “A Concise History of the United States of America” [*Amerika Birleşik Devletleri'nin Kısa Tarihi*]. **Cambridge University Press**. USA, 2012. Pp.65.

Resim 1.21:The Martyrs of the AlamoFilm scene 01 screenshot.



Kaynak:“The Martyrs of the Alamo”. (1915) Dir. William Christy Cabanne. Fine Arts Film Co.

Bu sözler, Alamo’yla ilgili ne tarihsel kayıtlarda, ne de araştırmalarda yer alıyor. Bu filmin yapım ve gösterim yıllarında [1914-15] kadınlığın savunulması, Amerikan kadınlarının oy hakkı mücadeleleri nedeniyle en hassas konulardan biriydi. Kadınlar, Amerikan sinemasının ilk yıllarında erotizm amacıyla dansçı olarak rol almaya indirgenmişlerdi -1896 yapımı *Carmencita* bu duruma örnek verilebilir- ve bu filmlerde kadınlık konusu, Meksikalıları tacizci olarak tasvir edilmelerine hizmet ediyordu. *Carmencita* filminin ilk yarısında sürekli olarak Meksikalı asker ve sivilleri, Teksas sokaklarında sarhoş olmuş halde Amerikalı kadınlara sarkarken izleriz. Meksikalılara atfedilen olumsuz imaj, Alamo’ya dair tarihsel gerçekleri gölgeler; kahraman ve kötü adam, teatral bir biçimde sahnedeki yerlerini alırlar.

“Yıldızlarla çizgilerin onlara doğru korumayı sağladığı günlerin hatırası.”

Resim 1.22:The Martyrs of the AlamoFilm scene 02 screenshot.



Kaynak:“The Martyrs of the Alamo”. (1915) Dir. William Christy Cabanne. Fine Arts Film Co.

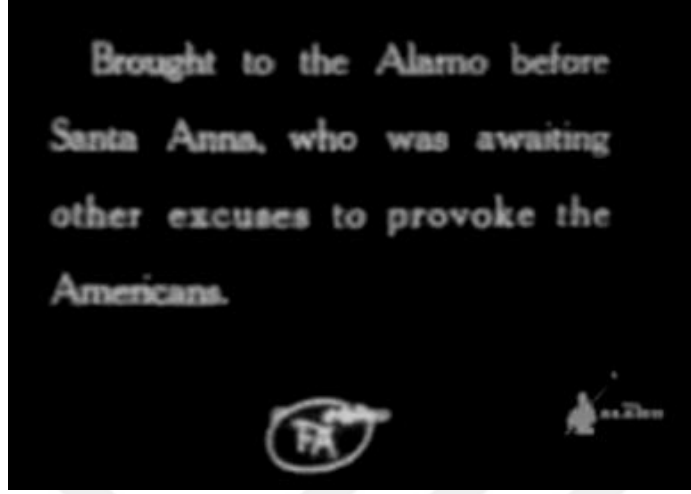
Yukarıdaki cümleyi, birkaç Meksikalı askerin İrlandalı bir çifte sataşmalarından ve bir Anglo Amerikalının çifti askerlere karşı savunmasından sonra görürüz. Sahnenin sonunda kadın, Birleşik Devletler bayrağını taşır, erkek de bayrağı tutar ve göz yaşları içerisinde öper. Filmden bu cümle doğruyu yansıtmaz, öyle ki Teksas, eyalet haline geldiği 1846 yılına kadar Birleşik Devletler’in koruması altında değildi. Modern Chicano Araştırmaları, Amerikan sinemasında Meksikalı stereotipi söz konusu olduğunda, tarihin sıklıkla Birleşik Devletler lehine çarpıtıldığına dikkati çeker. Film araştırmacısı Linda Williams, *Alamo Şehitleri* gibi Amerikan filmlerinde kötü adam ve kahraman yaratmanın amacını şu sözlerle açıklar:

“Meksikalı kötü adam stereotipi, bir başka açıdan ABD’nin Meksika topraklarını ele geçirmesi olarak algılanabilecek olguyu meşrulaştırmaya yarıyor. ... Toprak için savaşmak, aileyi Meksikalıların sapkın şehvetine karşı savunmaya dönüştürüyor.”¹³⁶

“Amerikalıları kışkırtacak başka bahaneler için pusuya yatmış olan Santa Anna’dan önce Alamo’ya getirildiler.”

¹³⁶García Riera, Emilio. Vol.1. Pp.80. “...el esterotipo del villano mexicano actua para justificar lo que de otro modo podría verse como un despojo norteamericano del suelo mexicano...La lucha por el territorio se convierte en la defensa de la familia contra la perversa lujuria de los mexicanos.”

Resim 1.23:The Martyrs of the AlamoFilm scene 03 screenshot.

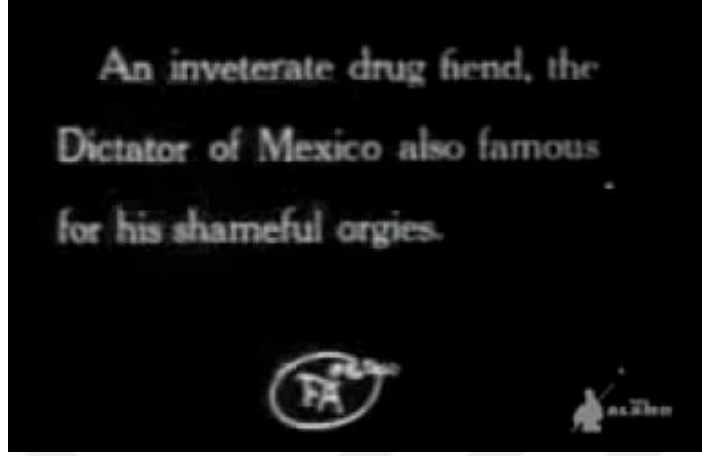


Kaynak:“The Martyrs of the Alamo”. (1915) Dir. William Christy Cabanne. Fine Arts Film Co.

Filmde bir başka gerçeği saptırma örneği de Santa Anna’nın savaştan önce Teksas’ta Alamo’da bulunması ve kendisine, karısına yapılan saldırının öcünü almak için Meksikalı bir askeri öldürmüş olan Tennessee’li bir adam getirilmesidir. Tarihsel kayıtlara göre Santa Anna, Teksas’a 22 Şubat 1836 tarihinde meydana gelmiş olan Alamo Savaşı’ndan birkaç gün önce gelmiştir. Bu hatalar ve kurgusal “gerçek” öğeleri, filmin dramatik amacına hizmet eder, tarihsel bir amaca değil. Seyirci, dramayla gerçek tarih arasındaki farkı göremez. Film, Alamo Savaşı’ndan sonra Santa Anna’yı kadınları süngülerken gösterir, ancak bunu yalnızca cinsel haz amacına yapar. Anglo-Amerikalı bir kadının hayatı bağışlanır; sahneden Santa Anna’nın kadın için bir şeyler planladığı anlaşılabilir haldedir. Houston saldırıya geçmeden önce Santa Anna’yı çadırında, dans eden kadınlar arasında kendinden geçmiş halde görürüz. “*Alamo Şehitleri*”nde (1915) metin, Santa Anna’yı aynı zamanda orji yapan bir “uyuşturucu canavarı” olarak tanımlar.”¹³⁷

¹³⁷ A.g.e., Garcia Riera, Emilio. Vol.1. Pp.103.

Resim 1.24:The Martyrs of the AlamoFilm scene 04 screenshot.



Kaynak:“The Martyrs of the Alamo”. (1915) Dir. William Christy Cabanne. Fine Arts Film Co.

Filmde Meksikalılar ayrıca zayıf, aptal ve tembel gösterilirler. Aşağıdaki sözler, San Jacinto Savaşı sahnesinden önce belirir:

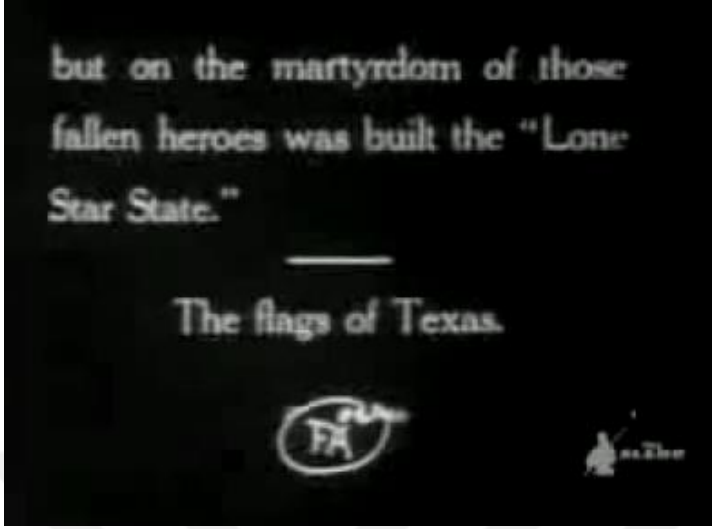
“Meksikalılar öğleden sonra siestayla kendilerini ödüllendirirken... General Houston Alamo’nun düşüşünün intikamını almaya koyuldu.”

Film, Alamo’nun tarihini ABD lehine, gerçekleri baltalayıcı bir üslupla yeniden yazarak, açıkça Meksika’ya karşı yanlı bir fikri öyküler *Alamo Şehitleri*, daha sonraları Alamo’yla ilgili çekilecek versiyonlar için bir kılavuz haline gelmiştir. 2004 versiyonunda da bu filmdekilere benzer kareler bulunur.

Filmin son cümlesiyse şudur:

“... ancak o düşen kahramanların şehadeti üzerine kurulmuştu ‘Yalnız Yıldız Eyaleti.’”

Resim 1.25:The Martyrs of the AlamoFilm scene 05 screenshot.



Kaynak:“The Martyrs of the Alamo”. (1915) Dir. William Christy Cabanne. Fine Arts Film Co.

Kanımca Alamo hikâyesi, Teksas’ın ilhakı sırasında ABD’nin haksız hareketlerini meşrulaştırmak adına sahte bir şehadet fikrine dayanır. Filmin sonunda Birleşik Devletler bayrağını görürüz.

3.3.2 ALAMO (1960)

Alamo

Yönetmen: John Wayne

Oyuncular: John Wayne, Richard Widmark, Laurence Harvey

Yapım Şirketi: Alamo Company, Metro Goldwyn Mayer and more

Ülke: ABD

Sürüm Yılı: 1960

Sloganı: “Şimdi! Kaçırılmış olanlar için... Bir daha! Görenler ve unutamayanlar için...”¹³⁸

Sinopsis: “1836 yılında General Santa Anna ve Meksika ordusu Teksas’ta estirmektedirler. Santa Anna’yı durdurabilmek adına General Sam Houston’ın

¹³⁸ “Now! For those who Missed it...Again! For those who saw it....And can’t forget it....”

gücünü şekle sokmak için zamana ihtiyacı vardır. Zaman kazanabilmek için Albay William Travis'e Meksikalıların yolu üzerinde küçük bir misyoner kasabasını ne pahasına olursa olsun savunmasını emreder. Travis'in küçük ordusu, Jim Bowie ve Davy Crockett'e eşlik eden gruplarla büyür, ancak durum daha da ümitsizleşince Travis, hâlâ şansları varken savaşmayı bırakmanın utanç verici olmayacağını açıklar.”¹³⁹

John Wayne, 1960 yılında *Alamo*'nun yapımıyla yönetmenliğini üstlendi ve filmde başrolü oynadı. Film, Alamo Company tarafından yapıldı ve United Artists tarafından piyasaya sürüldü. John Wayne, bazı sahneleri Meksika'da çekmek için izin istediğinde Meksika Sinema Departmanı Genel Müdürü Jorge Ferretis reddetti. Wayne de filmi Teksas'ta bir çiftlikte çekti. Filmin gösterimi Meksika'daki sinemalarda yasaklandı. Yapım sırasında Wayne filmin bütçesiyle ilgili sorunlar yaşadı, ancak Alamo hakkında film yapılmasını isteyen Teksaslılar arasından yatırımcılar bulabildi.

Alamo'nun başında şu sözler yer alır:

“Kutsal 1836 yılında, o ana dek birçok bayrak tanımış olan Teksas, Meksika'nın renkleri altındaydı. Orada yaşayanların çoğunun uzak ülkelerden ya da Birleşik Devletler'in her yerinden gelen yerleşimciler olmalarına karşın hepsi Meksika vatandaşıydı. Generalissimo Santa Anna Meksika'nın kuzeyinden Teksas'a doğru, gaddar hakimiyetine karşı gelen herkesi ezerek estiriyordu. Teksaslılar, her insanın her zaman yüzleşmesi gereken kararlar yüz yüzediler... baskıya katlanmak ya da direnmek arasında insanın sonsuz seçimi.”

¹³⁹<http://www.imdb.com/title/tt0053580/>Erişim Tarihi: 27Aralık 2013. Jeremy Perkins tarafından yazılansinopsis, filmlerle ilgili bilgi edinme anlamında internetteki en kötü şöhretli film veritabanında bulunuyor: Internet Movie Data Base (Imdb).

Santa Anna'ya hitaben kullanılan Generalissimo terimi, o günlerde askeri yapılanmadaki en üst rütbe anlamında kullanılıyordu. (İlk yirmi yıl boyunca neredeyse tüm diğer Meksika başkanı gibi) Santa Anna hem bir askerdi, hem de başkan.

Anglo Amerikalı kolonistler, artık Meksika vatandaşı olmak istemiyorlardı çünkü Meksika hükümeti, Teksas'a daha fazla kolonistin gelmesini önlemek için haklarında değişikliklere gidiyordu. Kolonistler ve Meksika hükümeti arasındaki, tezde daha önce değinilmiş olan yanlış anlaşılmalardan bu filmde hiç bahsedilmez bile. Sözelimi *Alamo Şehitleri* ve *Alamo*, Stephen Austin'e hiç değinmezler.

Diğer iki versiyondan farklı olarak John Wayne'in *Alamo*'sunda (1960) Santa Anna'nın yer aldığı çok az sayıda sahne bulunur. O ve Meksika ordusunun Flamenko dansı yapan İspanyol bir kadını izledikleri bir sahne vardır; o sırada Davy Crockett, Jim Bowie ve bir grup Anglo Amerikalı, Meksikalıların sığırlarını çalarlar.

Filmde Anglo-Amerikalı erkekler, Kantin kızları olarak beliren Meksikalı karakter arketipleriyle alay ederler. Kantin kızları sekansı, fahişe olarak tasvir edilen Meksikalı kadınları aşağılar haldedir. "Hadi bir *mamacitayla* dans edelim," der Tennessee'lilerden biri olan Davy Crockett Meksikalı bir kadına işaret ederek. Sekans sırasında Kantin kızlarından biri masanın üzerinde Flamenko dansı yapmaktadır. Emilio García Riera, araştırmasında İspanyol ve Meksika kültürleri arasında ayırım yapmada Hollywood'un dikkatsiz olduğunu sürekli vurgular. Aşağıdaki resimler, bu sekanstan alınmıştır.

Resim 1.26:Alamo Film scene 01 screenshot.



Kaynak:“The Alamo”. (1960) Dir. John Wayne. Alamo Company & MGM.

Resim 1.27:Alamo Film scene 02 screenshot.



Kaynak:“The Alamo”. (1960) Dir. John Wayne. Alamo Company & MGM.

Öte yandan filmde Anglo-Amerikalı kadınlar, Meksikalı hemcinslerinden oldukça farklı, saf ve iyi kalpli olarak tasvir edilirler; Meksikalı kadınlarınsa ahlâkı düşüktür. John Wayne’in yönetmenliği, Teksaslı kadınların Amerikalı eşler olarak güçlerini

vurgular; özellikle savaştan kurtulan iki kişiden biri olan Bayan Dickenson karakteri buna örnektir.

John Wayne, özgürlük savaşı veren Teksaslılara yardım eden iyi ahlâklı Davy Crockett rolünde kendini yönetir. “İyi Meksikalı kadın” arketipine uyan bir karakterle ilişkisi olur. Filmde kölelik konusuna yaklaşım, tezde incelenen diğer versiyonlarla karşılaştırıldığında gerçekten en uzak olanıdır. İlk olarak General Houston siyah bir köleyi selamlar; bu sekansta köle, konumu nedeniyle inanılmaz minnettar kalır ve hizmet eden bir insan olmaktan memnundur. Bu karakterin önemi, savaş sekansında açığa çıkar: Bowie, yaralı olmasından dolayı uzandığı yataktan bir düzine Meksikalıyı vururken, köle, (efendisi) Bowie’nin yaşamını kurtarmak için canını bağışlar. Sahne, *Alamo Şehitleri* filmindeki bir sahneye oldukça benzerdir.

Crockett karakteri yaralı halde ölür; ölmeden önce büyük bir patlama olmasını sağlar. Filmde, incelenen diğer iki filmin aksine San Jacinto Savaşı’nı kurgulayan sahneler bulunmaz.

Tarihsel kayıtlara göre Alamo Savaşı’nda Anglo kökenli kolonistler arasında yalnızca iki kişi sağ kalmıştır. Araştırmam sırasında bu iki tanıkla ilgili aynı bilgilerin yanı sıra Meksikalı bir askerin günlüğüne rastladım. Gerçekler bir yana; son sahne, Bayan Dickenson’la Travis’in kölesinden başka bir tanık daha olduğunu ima eder – Crockett’e yardım eden oğlan. Son sahnede çalan müziğin¹⁴⁰ sözleri şöyledir:

İhtiyarlar hikâyelerini anlatsın

On üç gün sonunda gelen

Zaferin efsanesi büyüsün de büyüsün

Alamo kuşatmasında bir zamanlar

¹⁴⁰ Müzik: Dimitri Tiomkin. Taibo:2011;56. “Let the old men tell the story, Let the legend grow and grow, Of the thirteen days of glory At the seige of Alamo... Once they fought to give us freedom. That is all we need to know...”

Bize özgürlük vermek için savaştılar
Budur tek bilmemiz gereken

3.3.3 Alamo (2004)

Alamo

Yönetmen: John Lee Hancock

Oyuncular: Dennis Quaid, Billy Bob Thornton, Jason Patric, Patrick Wilson and Emilio Echeverría

Yapım Şirketi: Touchstone Pictures, Imagine Entertainment

Ülke: ABD/MEKSİKA

Sürüm Tarihi: 2004

Sloganı: *Hiçbir zaman unutmayacaksınız*

Sinopsis: Davy Crockett'le Jim Bowie'nin liderliğindeki bir grup Teksaslıyla Meksikalı diktatör Santa Anna'nın liderliğindeki *Tejanolar* arasında Teksas'ın San Antonio kentinde bulunan Alamo'daki 1836 tarihli açmazın hikâyesi.”¹⁴¹

Filmin açılış sözlerinde Alamo kutsal bir yer olarak geçer ve savaş, “kader”le ilişkilendirilir:

“Alamo, 1718’de İspanyol bir misyoner kasabası olarak kuruldu. Bir yüzyıldan uzun süre silahlı çatışma, kasabanın kutsal amacını bertaraf etti. Kilise, yağmacı Kızılderililere, isyancılara ve birbirini izleyen istilacı ordulara karşı geçici bir tahkimat görevi gördü. Yeri, yerleşim birimlerine yakınlığı ve hatta belki de kader; Alamo’yu kuşatma ve savaşların kesişme noktası haline getirdi.”

¹⁴¹http://www.imdb.com/title/tt0318974/?ref=nm_sr_1 Erişim Tarihi: 27 Aralık 2013

Film, dramatik bir bağlamda kurgulanmış savaş trajedileri ve ölüm içeren bir dizi sıçramalı kesmeyle başlar: yerde ölü adamlar, kan, ölü kardeşi için ağlayan bir adam, ölü sahibinin başında mutsuz bir köpek. Burada kurgu, seyirciye bir mesaj yollar.

Tezde belirtilmiş olan önceki versiyonlardan farklı olarak, Alamo Savaşı'nın bu versiyonunda 1835'de, Washington D.C.'deki sosyopolitik bağlama ithaf edilmiş bir sahne bulunur. Sahnede Meksikalıların açık havada, kadın erkek birlikte vahşi bir biçimde yıkandıkları ima edilir. Sam Houston karakteri Teksas'ı satar; Washington'daki baylara Teksas'a yatırım yapmaları ve hazır ucuzken arazi satın almaları -Birleşik Devletler'e katıldı mı herkes bir parça isteyecektir- yönünde ısrar eder. Bu şekilde Sam Houston, Teksas'ta yatırımla ilgilenen ve diğer Anglo-Amerikalıları yatırım konusunda ikna eden, inançlı bir adam olarak karşımıza çıkar. Davy Crockett karakteri ise filmde belirttiği ilk sahnede seçimleri bir daha kazanma isteğine değinir: "Tennessee'nin iyi vatandaşları, bir dahaki seçimde bu arzumu gerçekleştirebilirler." Araştırmacı Richard Flores, *Alamo'yu Hatırlamak, Bellek, Modernite ve Egemen Simgeler* adlı kitabında Crockett'in siyasi kariyerini inşa etme arzusuna değinir; bununla birlikte sinema ve televizyonda bu "kahramanın" birçok tasviri, özgürlük için savaşmış olduğuna odaklanır. "Crockett'in Teksas'a "devrime katılmak" için gitmediği apaçık ortadaydı. Oraya yeni bir yaşama başlamak, ekonomik açıdan güvenli bir ortam bulabilmek ve bir Teksaslı olarak siyasete tekrar atılabilmek için gitti."¹⁴²

Filmde Crockett'in yeniden seçilme arzusuyla ilgili ayrıntıya değinilmesine rağmen karakterde odaklanılan özellik, insanların özgürlüğü için savaşan bir kahraman olmasından öteye gitmez.

Baştaki sekansta Teksas'ta arazi satın alma konusu tartışılırken Crockett, Houston'a şunu sorar: "Sam, sence bu yeni cumhuriyetin bir başkana ihtiyacı olacak mı?" Soru üzerine Houston gülümser.

¹⁴²Flores, Richard.Pp.160

Teksas'ta Anglo kökenli kolonistlerin ilk buluştuğu sekansta, bağımsızlık kazanmanın nedenleriyle ilgili olarak ne Meksika'yla kolonistler arasındaki anlaşmazlıklardan, ne de Stephen Austin'le ilintili olaylardan bahsedilir. Diğer filmlerde olduğu gibi bu filmde de yalnızca Santa Anna'nın diktatör olduğuna ve kolonistlerin özgürlük istediğine değinilir: "Orospu çocuğu diktatörün tekine bağlılık göstermeyeceğime yemin ederim." Basitçe söylemek gerekirse Alamo Savaşı'na dair filmin savı şu şekildedir: Meksika 1824 Anayasası'nı değiştirmiş ve bir diktatörlük haline gelmiştir. Teksaslılar, bir diğer deyişle Anglo-Amerikalılar özgürlükleri için savaşılmaktadır.

Sam Houston karakteri, Alamo Savaşı'nı çözümlerken dikkat edilmesi gereken önemli bir gerçeğe değinir: "Geri gelecekler -Meksikalılar- bir avuç yeniyetmeye karşı iyi eğitim almış bir orduyla."

General Houston, Alamo Savaşı'ndan önce, gerisinde (Meksika ordusuyla karşılaştırıldığında) az sayıda adam bırakmak suretiyle Teksas'ı terketmişti. Bu adamlar silahsız ve eğitimsizdi; ölecekleri neredeyse kesindi.

Filmin ilk yarısı, seyirciyle Travis ve Bowie karakterleri arasında, karakterlerin ailelerine ve özel yaşamlarındaki zorluklara göndermeler yaparak duygusal bağlar kurmaya odaklanır. Bir sahne, annesinin babasını boşamasının ardından Travis'in ardında bıraktığı çocuğa dikkati çeker. Bu sahneler, tarihsel olaylarla ilintisi bulunmayan dramatik bağlamın birer parçası olarak işlev görür. Önceki versiyonlarda da hikâyede benzer dramatik öğeler bulunur. Bir sahnede Teksas'taki Meksikalıların Bowie'yle Crockett'i sevip saydığı görülür.

Resim 1.28:Alamo (2004) Film scene 01 screenshot.



Kaynak:“Alamo”. (2004) Dir. John Lee Hancock. Touchstone Pictures.

Filmde Santa Anna imgesi, önceki versiyonlardakinin aynısıdır: bir diktatör ya da “Batı’nın Napolyon’u”. *Alamo*’da (2004) Santa Anna, cani ve zayıf bir adam olarak tasvir edilir. *Alamo Şehitleri*’yle karşılaştırıldığında Santa Anna’yı bir pedofil olarak tasvir etme konusunda daha güçlü bir imada bulunur; bir sahnede Santa Anna’nın yatak odasının kapılarını kapamasıyla genç bir kızı cinsel tacize maruz bırakacağı fikri yaratılır.

Resim 1.29:Alamo (2004) Film scene 02 screenshot.



Kaynak:“Alamo”. (2004) Dir. John Lee Hancock. Touchstone Pictures.

Film boyunca efendilerinin biricik arkadaşları rolünde siyah köleler görürüz. Kanımca tezde Alamo Savaşı'na dair filmlerin (1960 & 2004) en “kinik” kısımlarından biri, siyah kölelerin mutlu olduğu ya da köle olmaktan hiçbir şekilde gocunmadıkları gerçeğidir. Travis'in kölesi Joe, Travis öldüğünde mutsuzluk ve hayalkırıklığını dışavurur, Meksikalılardan da aşırı korkmaktadır.

Resim 1.30:Alamo (2004) Film scene 03 screenshot.



Kaynak:“Alamo”. (2004) Dir. John Lee Hancock. Touchstone Pictures.

Alamo Savaşı'nı görüntüleyen bir sahnede Meksika ordusu, Anglo kökenli kolonistlerden sayıca üstün olmalarına rağmen başarısızlığa uğrar. Meksika ordusunu görüntüleyen orta-yakın çekimlerin çoğu, düşük açıyla yapılmıştır; Lee.M Mandell ve Donald L. Shaw'un çekimin etkileri üzerine yazdıkları “Haberlere Çıkan İnsanları Bilinçdışı Yargılamak: Kamera Açısının ve Beden Hareketlerinin Etkileri” adlı makalede de belirtildiği üzere “görsel yapının”¹⁴³ bilinçdışı da olsa seyircinin üzerinde belirli bir etkisi olacaktır. Meksika ordusunun düşük açı kullanılarak çekilmesiyle belirli bir etkinin seyirciye iletilmesi amaçlanmıştır. Jon Lewis'in

¹⁴³ Mandell, Lee; Shaw, Donald. “Journal of Broadcasting and Electronic Media” [Yayıncılık ve Elektronik Medya Dergisi] **Broadcast Education Association (U.S.), Taylor & Francis (Routledge)**, 1973. Cilt 17, Sayı 3.

Vazgeçilmez Sinema: Film Çözümlemeye Giriş adlı kitabında belirttiği üzere düşük açı, “boyutu, yetkiyi ya da tehlikeyi abartma”¹⁴⁴ görevini görür.

Resim 1.31:Alamo (2004) Film scene 04 screenshot.



Kaynak:“Alamo”. (2004) Dir. John Lee Hancock. Touchstone Pictures.

Savaş sahnelerinden sonra Davy Crockett’in idam sahnesi gelir. Crockett karakteri, bu sahnede tipik Hollywood kahramanını temsil eden bir replik okur: “Santa Anna o mu? Daha uzun sanıyordum.”

¹⁴⁴ Lewis Jon.“Essential Cinema: An Introduction to Film Analysis.”[*Vazgeçilmez Sinema: Film Çözümlemeye Giriş*] Wadsworth Cengage Learning. Boston, USA. 2014. Pp.88

Resim 1.32:Alamo (2004) Film scene 05 screenshot.



Kaynak:“Alamo”. (2004) Dir. John Lee Hancock. Touchstone Pictures.

Kendisinden kahraman imgesi yaratmaya devam anlamında sahnede Crockett, Sam Houston’la birlikte hayatları pahasına Santa Anna ve Meksika ordusuna ateşkes antlaşması teklif eder; kayıtlardaysa böyle bir olguya rastlanmaz. Meksikalı tanıkların yazılı belgeleri, savaştan sonra Crockett’in bulunduğu ve Meksikalı bir generalin bağışlanması için yalvarmasına rağmen Santa Anna’nın Crockett’i öldürttüğüne işaret eder; Crockett, idamını gururlu ve cesur bir biçimde karşılamıştır. *Alamo* (2004) filmi en çok bu olguya sadık kalmıştır, ancak Crockett’in sözleri, Hollywood senaryo yazarlarının kaleminden çıkmadır.

Filmde Teksas’ın bağımsızlığını kazanmada Birleşik Devletler’in devreye girişine birkaç kez değinilir, en açık gönderme de bir adamın, Birleşik Devletler başkanının yazmış olduğu mektubu Sam Houston’a okuyuşudur. “Onlara karşı savaşmalısınız... Ülke savaşmanız beklentisinde... Ülkenin kurtuluşu, sizin bunu yerine getirmenize bağlı.”

“Santa Anna’nın ordusu on sekiz dakika içinde yenildi.”

Resim 1.33:Alamo (2004) Film scene 06 screenshot.



Kaynak:“Alamo”. (2004) Dir. John Lee Hancock. Touchstone Pictures.

“Santa Anna, hayatta kalabilmek adına Meksikalıların tüm haklarını Teksas’a devretmek üzere antlaşma imzaladı.”

Resim 1.34:Alamo (2004) Film scene 07 screenshot.

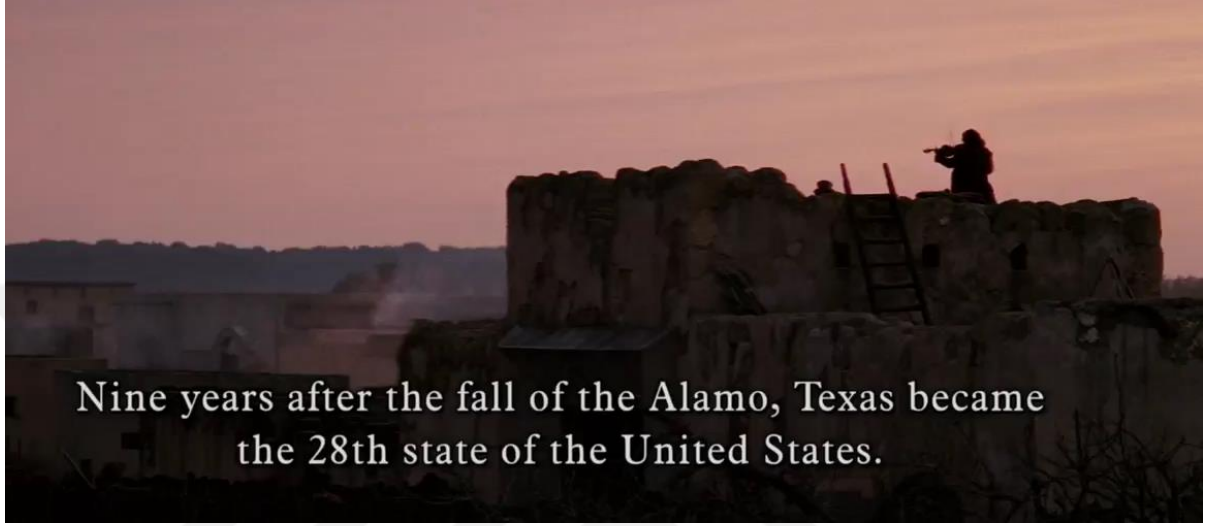


Kaynak:“Alamo”. (2004) Dir. John Lee Hancock. Touchstone Pictures.

Son sahnelerden birinde Davy Crockett’i, yüzünde huzurlu bir gülümsemeyle Alamo’da bir damda keman çalarken görürüz. Sonrasında aşağıdaki söz belirir:

“Alamo’nun düşüşünden dokuz yıl sonra Teksas, Birleşik Devletler’in 28. eyaleti haline geldi.”

Resim 1.35:Alamo (2004) Film scene 06 screenshot.



Kaynak:“Alamo”. (2004) Dir. John Lee Hancock. Touchstone Pictures.

Alamo (2004), *Alamo Şehitleri*’ne birkaç yönden benzer. Sosyal bağlamda eski filmlerde beliren Meksikalı stereotipi, aynı konuyu irdeleyen yeni filmlere taşınmıştır. Yanlış bilgi kaynakları, yanlış anlaşımaların tekrardan iletilmesine yol açmaktadır. “Hiçbir zaman unutmayacaksınız” sözü, filmin sloganıdır. Yeni nesiller, bu tür filmlere tarihsel referans olarak yönelecektir. Filmin yapımında Meksika’nın da katkısı olmuştur: Meksikalı tarihçiler, görsel efekt sanatçıları ve Santa Anna’yı oynayan Emilio Echeverría gibi bilinen aktörler.

Alamo Savaşı’nı işleyen Western filmleriyle tarihsel gerçekleri karşılaştıran ayrıntılı inceleme sonrasında vardığım sonuç, Alamo’nun incelenmiş bu üç örnekte tanımlanan sinematik temsillerinin gerçekleri yanlış inşa ettiği ve Meksika’nın savaşın kötü adamı olarak görülmesi suretiyle tarihin yeniden yazıldığı yönündedir. Bu sonuç, karşılaştırma yapıldığında Alamo Savaşı’nın hikâyesini sahnede anlatma adına önemli tarihsel olguların yok sayıldığı ya da değiştirildiği gerçeğince

desteklenmektedir. Hollywood senaristleri, “tarihsel olaylara dayandırmak” suretiyle eldeki versiyonlara kurgusal ve dramatik öğeler katıyorlar. Neden Alamo, Amerikan tarihinde önemli bir simgedir? *Alamo’yu Hatırlamak, Bellek, Modernite ve Egemen Simge*’de Flores, Alamo’nun, yaşandıktan on yıllar sonra Anglo-Amerikalılar için simgesel anlamda önem kazandığına, buna bağlı olarak Alamo’nun değerinin, farklı koşullar altında, sözgelimi Amerikalıların 19. yüzyılda yaşadıkları iç savaş sonrasında ülkeyi yeniden birleştirmeye çabaladıkları tarihsel bağlamda bir anlam ifade ettiğine dikkati çeker. Alamo, Anglo-Amerikalılar için milliyetçi bir simge olmasından dolayı bu kadar büyük bir mit haline gelmiştir. “Alamo’nun Amerikan kültürel belleğinde önemli bir yer olarak ortaya çıkış hikâyesi, 1836’ya değil; Teksas’ın geniş çapta sosyal dönüşüm içerisinde olduğu 19. yüzyılın ikinci yarısına gider.”¹⁴⁵

Flores, kitabında *Alamo Şehitleri / Teksas’ın Doğuşu* (1915) ve *Alamo* (1960) filmlerinin yanı sıra Teksas’taki tarihî yerde çekilmiş bir başka filmi -film, tarihî yere yapılmış ziyaretten görüntüler içerir- inceler. Aşağıda alıntılanan tabloda Alamo filmlerinde Anglo-Amerikalıların ve Meksikalıların rollerini açıklar:

Tablo 1.3: Anglo-Amerikalıların ve Meksikalıların roller

	<i>“Texans (Anglo-Colonists)”</i>	<i>Mexicans</i>
Lider(ler):	Travis; Bowie; Crockett	Santa Anna
Karakteri:	cesur, yiğit erkekler	Acımasız diktatör
Amacı:	Bağımsızlık; hürriyet/ özgürlük	zorbalık

¹⁴⁵Flores, Richard R. “Remembering the Alamo, Memory, Modernity and The Master Symbol”. **University of Texas Press. History, culture, and society series center for Mexican-American Studies.** USA. 2002. Pp.1

Askerler:	gönüllüler	eğitimli birlikler
Sonuç:	ölürken dahi zafer dolu	(6 hafta sonra) yenik ve paramparça

Kaynak:Flores, Richard R. "Remembering the Alamo, Memory, Modernity and The Master Symbol". **University of Texas Press. History, culture, and society series center for Mexican-American Studies.** USA. 2002. Pp.7

Tablodaki en ilginç nokta, Alamo Savaşı sırasında Anglo-Amerikalıların tutturduğu mantradır: hürriyet ve özgürlük. Mantranın siyahların köleliği olgusuyla uyumsuzluğu, Alamo üzerine yapılmış hiçbir Hollywood yapımında sorgulanmamıştır. Bu mantra yoluyla sözü edilen hürriyet ve özgürlük, gerçek anlamından bütünüyle sapmış durumdadır.

Yine bu filmlerden hiçbirisi Birleşik Devletler'in Teksas'a sahip olmaya dair çıkarlarına değinmez. Bu konuya yalnızca 2004 versiyonunda zalim bir diktatörden kurtulma kisvesi altında gönderme yapılır.

Amerikan yapımı bu filmlerin Alamo'yla ilgili olarak diğer ülkelerden seyirciler üzerindeki etkisi, Alamo'ya yapılan göndermelerin eksik ve/veya yanıltıcı bilgiler içermeleri dolayısıyla olumsuz olmaktadır; bu da sonuç olarak Meksika'ya dair, popüler kültürde ve kamuoyunda var olmayı sürdüren olumsuz bir imge yaratmıştır.

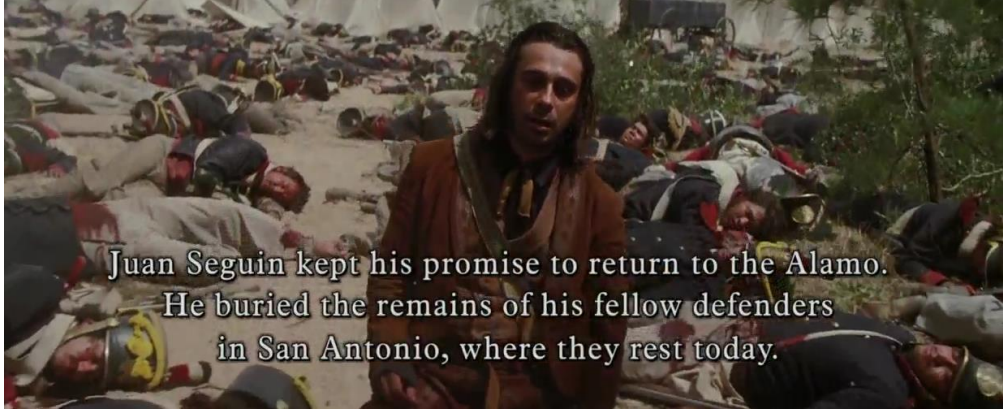
Yukarıda incelenen üç film; günümüzde Alamo Savaşı'nda ve savaşı yaşayan kişilerin tarihinde ne olup bittiğine dair kanıt niteliğini taşıyan bilgiler göz önünde bulundurmaksızın, hikâyeyi ABD lehine döndürmek adına yer yer tıpatıp aynı hatalı ve dramatik öğeleri barındırırlar. Sözelimi seyircinin duygusal damarına basmak için çocukları kullanırlar. *Alamo Şehitleri*'nde sarı bukleli saçlara sahip (Anglo kökenli olduğu belli) savunmasız, korku içindeki bir çocuk, Meksikalı bir asker tarafından acımasızca öldürülür. *Alamo*'da (1960) John Wayne karakteri, Meksikalı çocukları adaletsizlikten korur ve son sahnede Bayan Dickenson ve yetim kızı, savaş

sonrasında Santa Anna'nın önünden geçerken Santa Anna şapkasını çıkarır ve ikili için askerlerine trampet çalma emri verir. *Alamo*'da (2004) Travis'in yetim oğluna vurgu yapılır ve kısa süren sahneler boyunca diğer Anglo kökenli yetimler görünür. Filmde ayrıca Meksikalı askerler gönülsüzce ölürken onları korkuyla izleyen çocukları açık ve net biçimde gösteren sahneler bulunur.

Bunlara ek olarak filmlerde, gerçekten yaşamış karakterler anıldığında yalnızca Juan Seguín gibi Teksas'ın bağımsızlığını destekleyen az sayıda Meksikalının tarafına ışık tutulmuştur; arazisini Anglo kökenli kolonistlere kaptıran Ramón Músqiz gibi diğer tarafta bulunanların hikâyeleri dikkate alınmamıştır (Clayton: 2005; 87). Tüm *Alamo* filmlerinde Juan Seguín'in rolü, Meksika'dan bağımsız olmaya çabalayan Jim Bowie ve *Alamo*'lu adamlarına destek çıkar; bununla birlikte Teksas'ın bağımsızlığından sonra Seguín'e gerçekte ne olduğuna hiçbir filmde değinilmemiştir. “Juan Seguín, Meksika'nın kuşatma girişimini desteklemekten suçlu bulunması üzerine güneye, Meksika'ya kaçmaya zorlandı.”¹⁴⁶*Alamo*'da (2004) savaştan sonra Juan Seguín'e ne olduğuna dair tek gönderme, filmin sonunda yer alan cümlelerdir: “Juan Seguín *Alamo*'ya dönme sözünü tuttu. Savunma yoldaşlarının cesetlerini, bugün hâlâ huzur içinde yattıkları San Antonio'ya gömdü.”

¹⁴⁶Background on Suffrage Rights in 19th century Texas Website [19. Yüzyıl Teksas'ında Oy Verme Hakkının Arka Planı] Mexican American Voices, The Fate of the Tejanos, Digital History Website [Meksikalı Amerikalı Sesler, *Tejanoluların Kaderi*, Dijital Tarih Web Sitesi] http://www.digitalhistory.uh.edu/mexican_voices/voices_display.cfm?id=50 Erişim Tarihi: 30 Haziran 2013

Resim 1.36:Alamo (2004) Film scene 07 screenshot.



Kaynak:“Alamo”. (2004) Dir. John Lee Hancock. Touchstone Pictures.

Gerçekte ne olduğundan bahsedilmez; Hollywood, hikâyenin eksik yanlarını tamamlamak adına Alamo Savaşı’nın hayalî bir versiyonunu yaratmıştır. Tarihin medya yoluyla kültürel belleğe tutunan versiyonu budur.

“Tarihin sessizliği iktidara yol açar; belleğin sessizliği kültürel bir anlam yaratır. Alamo kapısında sessizliğe çağrı, geçmişi ikircikliğe mahal vermeden yazmaya yarayan belleğin sessizliğiyle yankılanır. Alamo filmleri de böyle işlev görür. Kazananlar, kaybedenler, zorbalar, kahramanlar, Meksikalılar ve Teksaslılar meydana getirir.”¹⁴⁷ Araştırmam, beni Alamo Savaşı’na yol açan nedenleri popüler kültürden saklı tutulduğuna ve Hollywood filmlerinin amacının, ABD’nin iyi, Meksika’nın kötü olduğu farklı bir versiyon yaratmak olduğuna inanmaya itmiş bulunuyor. Tarih araştırmaları, bu sonucu doğrular niteliktedir: Savaşın Açık Kader’le bağlantılı olarak geliştiğini kanıtlamaktadırlar. Savaşın tarihi ise bir savaş anını ve Amerikan yayılmacılığını çağrıştırıyor. Alamo Savaşı’yla ilgili hikâyelerin mantığını birçok tarihçi inkar ediyor. İncelenen bu üç filmde Davy Crockett, Jim Bowie ve Albay Travis, bir diğer deyişle “kahramanlar”, şehit muamelesi görüp ilâhlaştırılıyorlar. Gerçekte ise farklı nedenlerden dolayı savaşıyorlardı. Bu “kahramanların” ilâhlaştırılması, film ve televizyon endüstrisi tarafından

¹⁴⁷ Flores, Richard. “Remembering the Alamo”, Pp.21.

körüklenmektedir. Walt Disney, 1955 yılında Davy Crockett'le ilgili bir televizyon dizisi çekerek Crockett adına ürünlerin satış imtiyazına, hatta Fransa'da Davy Crockett Ranch adını taşıyan bir otelin yapılmasına ön ayak oldu. Diziyi teşvik sloganıysa şuydu: Walt Disney yapımı *Davy Crockett Alamo'da*, Frontierland bölgesinden masallar ve efsanevî geçmişinden gerçekler anlatıyordu.”¹⁴⁸ Araştırmacı Flores'in yaptığı ise bu “kahramanlar” etrafında örülü mitle ilgili bilgiler bulmak olmuştur.

Resim 1.37:Walt Disney's Davy Crockett film poster.



Kaynak:Internet Movie Database (IMDB)

Bu sahte kahramanları ilâhlaştırmayla ilgili sorun, günümüzde bu mitin Amerikan medyası yoluyla büyüyor olmasıdır. Çeşitli kaynaklarda Davy Crockett'i konu alan birkaç makaleye rastladım. Bir tanesi Chicago Tribune gazetesindendi. İki alıntıya dikkati çekmek manidar olacak. Bunlardan bir tanesi 9 Eylül 2007 tarihli: “Uzmanlar, sözü edilen mektuba gölge düşürüyorlar: Tarihî belgeler konusunda iki uzmanın, Teksas Tarih Kurulu'nun geçtiğimiz hafta yaklaşık yarım milyon dolara

¹⁴⁸IMDB<http://www.imdb.com/title/tt0047977/> Erişim Tarihi: 11 Mart 2014

satın aldığı ve Davy Crockett'ın yazdığı iddia edilen mektubun orjinallliği konusunda şüpheleri var.”¹⁴⁹ Alamo'da olanları kanıtlamak adına orjinallik arayışları günümüzde hâlâ devam etmektedir; Alamo bir mit haline gelmiş durumdadır ve tahayyül ürünü olma ihtimali oldukça yüksektir. Profesör Flores, kapsamlı araştırması çerçevesinde birçok güvenilir kaynak bulmuştur; bunlardan biri de Meksikalı bir teğmene aittir. “[Kaynaklardan] en etkileyici ve aynı zamanda tartışmalı olanı, Santa Anna'nın subaylarından biri olan ve üstlerinin kararlarıyla ilgili eleştiriler de yazmış bulunan Teğmen José Enrique de la Peña'nın günlüğüdür. De la Peña'nın günlüğü Meksika'da ilk kez 1955'de basıldı, o dönemde Alamo Kütüphanesi'nde çalışan Carmen Perry tarafından çevrildi ve Birleşik Devletler'de 1975'te basıldı. De la Peña, 6 Mart 1836 tarihli son ablukaya katılmıştı.”¹⁵⁰ Alamo'yla ilgili hiçbir film ise araştırmasında De la Peña'yı dikkate almamıştır.

Bulduğum bir ikinci makale ise Alamo film uyarlamalarına dair bir Meksikalı yazarın görüşleriyle ilgiliydi. Makalenin adı “Meksikalılar şu “Alamo”yu unutmak istiyorlar.” Film sınırın güneyinde yerden yere vuruluyor. Amerikalılar “kendilerini birer Rambo olarak görmek istiyorlar ve bu film de pek farklı değil,” diyor bir eleştirmen. Tekrarlara rağmen Ortega ve diğer Meksikalı eleştirmenler, filmin ABD'nin Teksas'ı alma tutkusunu örtbas ettiği yorumunu yapıyorlar.¹⁵¹

Alamo'yla ilgili tartışmalar bitmek bilmemiştir; tartışmaların çoğu da Meksikalı Amerikalılarca yürütülmektedir. Ancak ben, Meksika'da bu konuya verilmesi gereken önemi vermediğimizi düşünüyorum. Kanımca Alamo Savaşı'yla ilgili filmlere eklenecek Meksika yapımı bir versiyon, iki ülkenin paylaştığı tarihle ilgili Meksika'nın bakış açısıyla karşılaştırmak anlamında ilginç olurdu.

¹⁴⁹ Chicago Tribune Newspaper <http://articles.chicagotribune.com/keyword/davy-crockett>Erişim Tarihi: 27 Nisan 2014

¹⁵⁰ Flores, Richard. “Remembering the Alamo”. Pp.136.

¹⁵¹ Susan Ferriss, Cox News Service. April 14, 2004. Chicago Tribune Newspaper <http://articles.chicagotribune.com/keyword/davy-crockett>Erişim Tarihi: 27 Nisan 2014.

Günümüzde Hollywood, ticarî sinemanın liderliği konumunu korumaktadır ve Hollywood'un temsilleri, bilgilerin doğru ya da yanlış olduğuna bakılmaksızın, küresel çapta iletilmektedir.

3.4 Teksas'ın İlhakı

Tarihî belgeler, 1820'ler ve 1830'larda Anglo-Amerikalı ayrılıkçılarla birlikte Birleşik Devletler hükümetinin Teksas'ın ilhakına çabaladıklarını ortaya koymaktadır. Tezde bu konuyla ilgili bilgiler, ABD'nin 19. yüzyıl boyunca izlediği yayılmacılık politikaları incelenmek suretiyle verilmiştir. Stephen Austin, Alamo Savaşı'ndan önce Teksas'tan ayrıldığında, ABD tarafından Teksas adına komisyoncu olarak görevi, eyaletin ABD'ye ilhakını sağlama amacını taşıyordu. Bunun yanı sıra Meksika hükümetine karşı savaşta silah ve adam bulmakla görevlendirilmişti.

ABD Teksas'ın 28. eyalet olmak suretiyle ilhakına ilişkin arzusunu açık ettiğinde, Başkan Santa Anna, ilhakın Meksika'ya karşı savaş ilanı anlamına geleceğini duyurdu. ABD Başkanı James Polk, Santa Anna'nın ifadesini dikkate almaksızın 1845 yılında Teksas'ın ilhakını içeren antlaşmayı imzaladı.

3.4.1. 1846-1848 Tarihlerinde Meksika'yla Birleşik Devletler Arasında Geçen Savaşın Sonuçları

“Birleşik Devletler'in Meksika'ya karşı açtığı savaştan daha kötücül bir savaş olabileceğini sanmıyorum. Gençken böyle düşünmüştüm, ne var ki pes etmeye yetecek ahlâki cesaretim yoktu.” – Ulysses S. Grant¹⁵²

¹⁵²Greenberg S., Amy. “A Wicked War: Polk, Clay, Lincoln, and the 1846 U.S. Invasion of Mexico”. [Bir Günahkâr Savaş: Polk, Clay, Lincoln ve ABD'nin Meksika'yı İstilası 1846] **Random House Inc**, USA. New York. 2012. s.vii. Ulysses Grant. *Memoirs [Anılar](1885)*'dan alıntı. “I do not think there was ever a more wicked war than that waged by the United States on Mexico. I thought so at the time, when I was a youngster, only I had not moral courage enough to resign.”

Birleşik Devletler ve Meksika, Teksas'ın ilhakının sonrasında savaşın eşiğinde gelmişlerdi ve iki ülke de savaş açmak için tetikteydi. ABD ilk adımı attı ve 24 Nisan 1846 tarihinde General Zachary Taylor komutasındaki askerlerle Rio Grande sınırını geçti. “General Zachary Taylor’ın ordusu, Matamoros’u tehdit amacıyla Mart’ın başlarında Rio Bravo’ya kadar ilerledi. ...”¹⁵³ Bu adımla ABD Meksika’yla aralarındaki antlaşmaları çiğnemiş oluyordu ve savaş ilanı gecikmedi. Aşağıdaki liste, kısaca Meksika-Amerika savaşı boyunca önde gelen çarpışma ve olayları içerir:

- Rio Grande Sınırının Aşılması, 1846
- Palo Alto Savaşı
- Resaca de la Palma Savaşı
- Monterrey Savaşı
- Buena Vista Savaşı
- Kaliforniya’nın Yönetiminin Devralınması, 1840
- Sacramento Savaşı
- Veracruz Kuşatması
- Orta Meksika Kuşatması
- Cerro Gordo Savaşı
- Contreras ve Churubusco Savaşları
- Başkentin İşgali, Mexico City Savaşı¹⁵⁴

Birleşik Devletler’le savaş ilan edildiği aynı yıl içerisinde Meksika hükümeti, 1824 Anayasası’yla yönetildiğinde olduğu gibi federal sisteme geri döndü, ancak kölelik yasak olmaya devam etti. İddialara göre Teksaslı Anglo kökenli kolonistlere göre 1824 Anayasası yeniden yürürlüğe konsaydı Meksika’dan bağımsızlığa

¹⁵³Hamnett, Brian. “A Concise History of Mexico” [Meksika’nın Kısa Tarihi]. **Cambridge University Press**. 1999. s.153

¹⁵⁴Eisenhower, John S.D. “So Far From God: The U. S. War With Mexico, 1846-1848” [Tanrıdan Çok Uzaklarda: ABD’nin Meksika’yla Savaşı 1846-1848]. **Random House**. New York, USA. 1989. Pp.98.

çabalamayacaklardı. Ancak yıllar sonra anayasa yeniden yürürlüğe konduğunda Teksas'ın yeniden Meksika'nın bir parçası olma yönünde bir isteği kalmamıştı; dahası Chihuahua gibi sınır eyaletlerini kendi topraklarına katabilmek için Meksika'ya karşı çetin bir savaş vermeye başlamıştı. Birleşik Devletler'e karşı savaş bir yana, Meksika toplumundaki bölünme, kast savaşı olarak bilinen iç savaşa yol yol açmıştı: *Mestizolar Kreollere* karşıydı. 1847'den beri Meksika'da Yucatán eyaletinden *Yaquilerin* yanı sıra *Mayalar*, dengesiz sosyal hiyerarşi içerisinde üst sınıflara karşı savaşım veriyorlardı. Meksika, aynı anda iki savaş içindeydi. Bu olgu, tarih içerisinde ve bugün bir ulus olarak Meksika'nın sorunlarını anlamak açısından en önemli gerçeklerden biridir: dış saldırılar ve Meksika'nın kendini içeriden yok edişi.

Birleşik Devletler ordusu Mexico City'yi işgal ettiklerinde Kuzey Amerika'yla savaş, 1848 yılında Guadalupe Hidalgo Antlaşması'nın imzalanmasıyla son buldu; aşağıdakiler, antlaşmanın en önemli maddeleri arasındadır:¹⁵⁵

- Madde 1: İki ulus arasında barış...
- Madde 5. Yeni bir bölgesel sınır hattı çizilecek ve çizildiği günden itibaren maddede sayılan topraklar ABD'nin eyaletleri olacak: Arizona, Kaliforniya, Colorado, Nevada, New Mexico, Utah ve Wyoming.
- Madde 6: Birleşik Devletler Deniz Kuvvetleri Meksika sularına sınırsız ve kısıtsız erişime sahip olacak.
- Madde 7: Meksika limanlarında gerçekleşecek Birleşik Devletler nakliyatları için ücret kesilemez.
- Madde 8: Antlaşma öncesinde Meksika'ya ait olan ve sonrasında ABD'ye geçen topraklarda ikamet eden Meksikalıların bu topraklarda kalıp Amerikan vatandaşı olma ya da Meksika'ya geri dönme seçeneği olacak. Vatandaşlığa karar verme süresi bir yıl olacak.

¹⁵⁵Morales Padrón, Francisco. "A History of Difficult Relationships." [Zor İlişkiler Tarihi]. **University of Sevilla Publications**. Spain, 1987. Pp.315-318.

- (Çeşitli maddeler) Antlaşmada ayrıca serbest geçiş izni, serbest ticaret yolları ve ABD'nin Meksika topraklarına sınırsız erişimine ilişkin maddeler de bulunmaktadır.

6 Haziran 1848 tarihinde savaşın sona ermesinden sonra ABD Kongresi'nde konuşan Başkan Polk'un sarfettiği sözlerin bir kısmı şunlardı: "Meksika'nın ABD'ye teslim ettiği geniş ve değerli topraklar, daha önce yaşananların tazminatıdır. Tüm diğer ulusları, haklarımıza saygı duyulması gerektiğine ikna ettiklerinden dolayıdır ki bu parlak gerçekler ve silahlarımızla kazandığımız zaferler, ilerisinin güvenliği için garanti teşkil edecektir."¹⁵⁶

Meksika-Amerika savaşı Açık Kader'ce teşvik edilmişti; ABD, Britanya'nın da sömürgeleştirme emeli olmasından dolayı Kaliforniya'yı alma konusunda istekliydi. Bunlara ek olarak batı kıyısını kontrol altına almak ABD için elverişli bir hamle olacaktı.

Savaştan beş yıl sonra 1853'te Meksika, La Mesilla'nın ABD'ye satılması yönündeki antlaşmayı imzaladı (La Mesilla'nın bir kısmı Arizona'da, diğer kısmı New Mexico'da bulunuyordu). Sonraki yıllarda ABD, Baja (Aşağı) Kaliforniya, Sonora ve Chihuahua eyaletlerinden yeni topraklar edinmenin yanında yeni geçiş izinleri almak amacıyla Meksika'yı sıkıştırmaya devam etti.¹⁵⁷ Ancak Meksika için ABD'yle savaş, topraklarının yarısını kaybetme ve ekonomik anlamda darda kalmanın ötesinde kötü sonuçlar doğurdu: Savaş, Meksika'nın zayıf ve kırılgan olduğunu açığa çıkardı ve Avrupa bu fırsattan yararlanmak için kolları sıvadı. İngiltere, Fransa ve İspanya'nın Meksika'yla ilgileri vardı ve Meksika hükümetinin bu ülkelere borçları

¹⁵⁶ González, Raúl. "Program of Constitutional Right." [Anayasal Hak Programı] **Limusa Editorial and Iberoamericana University**. México, 2007. Pp.235. *Remembrance of the Guadalupe Hidalgo Treaty: Reflections in regard of the national sovereignty. Palace of Congress [Guadalupe Hidalgo Antlaşması'nı Hatırlamak: Ulusal Özerkliğe Dair Düşünceler]*'den alıntı, San Lázaro, México, DF. s. 208-214. "The extent and valuable territories that Mexico has yield to the United States are a compensation for what has happened before, and the brilliant facts and triumphs achieved by our weapons will be a guarantee of security for the forthcoming, since these convince all the other nations that our rights must be respected."

¹⁵⁷Hamnett, "A Concise History of Mexico", pp.151

bulunuyordu. Fransa'nın daha önceden (1839'da) Meksika'yı işgal etme girişimi olmuştu ("Börek" Savaşı).

1859'da ABD; Baja Kaliforniya eyaletiyle serbest ticaret izinlerini vermemesi durumunda Meksika'yı yeni bir askeri müdahaleyle tehdit edince Avrupa da Meksika'yı işgal etmeyi yeniden gündemine aldı; böylelikle büyümekte olan ve kendisine tehlike teşkil etmeye başlayan ABD'yle sıkı bir toprak ve doğal kaynak rekabetine girecekti. ABD, Avrupa'nın Meksika'yı işgal etmesi durumunda doğabilecek ulusal güvenlik riskini almak istemedi, dolayısıyla yeniden toprak işgal etmek yerine, Meksika'yla, birlikte Avrupa'yı karşılıklı alacak bir ittifak antlaşması -1859 McLane-Ocampo Antlaşması'nı- imzaladı. Baja Kaliforniya bu antlaşmanın bir parçası değildi, ancak serbest ticaret şartları, sınırda geçiş hakları ve korumayı öngörüyordu. Bununla birlikte altı ay sonra antlaşma kabul edilmedi ve hiçbir zaman yürürlüğe konmadı. Meksika'da yaşanan ekonomik kriz, hükümeti dış borçları ödemeyi durdurmaya zorladı. Bu sırada İngiltere, Fransa ve İspanya, Meksika'yı işgal etmek için üçlü ittifak kurdu; amaçları çıkarlarını korumak ve Meksika'nın kendilerine olan borçlarını ödemesini talep etmekte.

1862'de ilk önce İspanya, sonrasında İngiltere ve Fransa, Meksika'yı işgal ettiler ve Avusturya Arşidükü Maksimilyan'ı Meksika İmparatoru ilan ettiler. Vatikan, devlet ve rahiplerin daha önce karşılaştıkları sorunlar nedeniyle Meksika'nın işgalini destekliyordu.

19. yüzyılın ikinci yarısı Meksika için krizlerle dolu bir dönem oldu; yabancı güçlerin işgalleri, ekonomik sorunlar ve Meksika toplumu içerisindeki bölünme ulusu zayıflattı.

3.4.2 Batı Nasıl Kazanıldı

“Meksika’yla savaş gibi olayların Amerikan bilincinden boşlanması, tarihe haksızlık ediyor.”¹⁵⁸

Araştırmam boyunca Meksika-Amerika Savaşı’na değinen çok az sayıda Amerikan filmine rastladım.

Beyaz perde için üretilen tarihin, kültürel bellek üzerinde de etkisi bulunur. Flores’e göre “[s]avaşın tedbirleri bir kenara bırakıldığında, Hollywood Meksika tarihinden kısımları -işgal, sömürgeleşme ve Meksika’nın kuzeyindeki toprakların kaybıyla ilgili olanları- kendi istediği şekilde anlatmada ısrar etti.”¹⁵⁹

Hollywood’un Meksika-Amerika Savaşı’nı ele alışıyla ilgili olarak *Batı Nasıl Kazanıldı* (1962) filmini incelemeyi uygun buldum.

Yönetmenler: John Ford, Henry Hathaway and George Marshall

Oyuncular: Henry Fonda, Carroll Baker, Lee J.Cobb, Gregory Peck, Debbie Reynolds, James Stewart, Eli Wallach, Richard Widmark ve John Wayne¹⁶⁰

Film gerçekte Life dergisinden aynı başlıklı bir makaleye dayanıyor. Ancak filme uyarlama planları, her biri ünlü yönetmenlerce çekilecek üç farklı parçadan oluşmak suretiyle ilk epik Western filmini yapma yönünde olmuştu. Filmde “yıldız” sistemine dayalı bir oyuncu listesi bulunuyordu; en bilinen erkek Western oyuncularını başrollere sahipti ve film, (o zamanların IMAX’i olarak düşünülebilecek) stereofonik (iki kanallı) ses sistemiyle 70mm formatında gösterilen ilk filmi. MGM’le Cinerama,

¹⁵⁸Eisenhower, “So Far From God”. Pp.18. “The omission of such events as the Mexican War from the American consciousness does history injustice.”

¹⁵⁹García Riera, Vol.3 pp.129. “Ya abandonadas las precauciones de guerra, Hollywood insistió en contar muy a su modo otras partes de la historia mexicana: las relativas a la conquista, la colonización y la pérdida de los territorios del norte de Mexico.”

¹⁶⁰<http://www.imdb.com/title/tt0056085/>Erişim Tarihi: 26 Şubat 2014

filmi yapan şirketlerdi. Yapımın amacı, seyirciler üzerinde derinlikli bir etki bırakmaktı.

“Batı kıyısı daha pürüzsüz değildi...” der anlatıcı; bu sırada Anglo kökenli Amerikalıları batıya doğru ilerlerken ve önlerine çıkan zehirli otları temizlerken görürüz. Anlatıcı devam eder: “Yalnızca merhametsiz doğa değil buna karşı çıkan; savaşın yarattığı engeller... Meksika sınırı boyunca karalanmış topraklar üzerine yaşanan sorunlar... Amerikalıların hepsi savaş yanlısı değildi, Kongre Üyesi Abe Lincoln da savaşa karşı olanlardan biriydi, ancak bir savaş meydana geldi ve sonunda uçsuz bucaksız yeni topraklar birliğin parçası oldu...”

Anlatıcının sözleri, *Batı Nasıl Kazanıldı* filminde Meksika-Amerika Savaşı'na dair tarihî gerçeklere yapılan tek değinmedir. Bu noktada Abraham Lincoln'den bir alıntı yapmak manidar olacaktır: “Hepimiz hürriyetin peşindeyiz,” der Lincoln, “ancak bu *sözcüğü* kullanarak aynı *şeyden* bahsetmiyoruz.” ABD'nin tarih yazımında hürriyet / özgürlük öznel kavramlar olarak karşımıza çıkar; Teksas'ta hüküm süren kölelik düzeniyle Meksika'ya karşı savaş açma kararında da bu öznelliğin izlerine rastlanır.

Filmin kapanış sahneleri, savaş sonrasında Meksika'nın kaybettiği toprakların havadan yapılmış çekimlerinden oluşur; aynı zamanda anlatıcının şu sözlerini dinleriz:

“Öncüleri, yerleşimcileri ve maceracılarıyla kazanıldı Batı... çoktan uçtu gitti ama sonsuza dek onların olacak çünkü onlar, tarihte rüzgar ya da yağmurun hiçbir zaman çürütemeyeceği, traktörlerin altında sürülmeyecek, gömülmeyecek izler bıraktılar... Yaşamlarının sıcak sadeliğinden, yaşam dolu oluşlarından, umutlarından, kederlerinden, çocuklarının çocuklarına ve onların da çocuklarına ilham verecek cesaret ve gurur dolu efsanelerden... kanlarıyla zenginleşmiş topraklardan, keşif tutkusundan doğdu tüm bu nehir ve yanan çöllerin nimeti, yerin, buğday tarlalarının ve kereste işliklerinin

nimeti, büyüyen bir ülkenin simgeleri... dünyanın en büyüklerinin de önüne geçmek için... düşleme, harekete geçme ve kendi kaderlerini şekillendirme özgürlüğüne sahip bir halkın tüm mirası...”¹⁶¹

Resim 1.38:Film screenshot 01 “How the West was won”



Kaynak:“How the West was won” (1962) Dir: John Ford. MGM.

Film, şehir ve kalkınma sahneleriyle biter ve bitiş şarkısı olarak “Vaadedilmiş Topraklar” (Promised Land) çalar. En iyi hikâye dalında Akademi Ödülü’nü kazanan film, Amerikan Film Enstitüsü’nün uzun metrajlı tarihî filmler kataloğunda¹⁶² yer almaktadır.

Western türü, Batı’nın hikâyesini anlatır; 19. yüzyıl boyunca Meksika’yla ABD arasındaki ilişkilerin sinema perdesine yansımalarıdır, ancak hikâyeyi bütünüyle anlatmaz. Bu dönemde yaşanan jeopolitik değişimlerin nedenleri ve sonuçları, Amerikan sineması tarafından Western filmlerinde yalnızca ABD’nin bakış açısı dikkate alınarak yazılmıştır.

4. BÖLÜM Meksikalı Stereotipi

¹⁶¹ Images taken from the motion picture “How the West was won” (1962) MGM Trademark and Cinerama, INC.

¹⁶² <http://www.afi.com/members/catalog/about.aspx?s=&bhcp=1> Erişim Tarihi: 25 Şubat 2014

4.1 Meksikalı-Amerikalılar ve Kimlik Bunalımı

Sinemada Meksikalı stereotipinin en görünür toplumsal etkileri, Meksikalı-Amerikalılar yoluyla gözlemlenebilir. *Chicano* Hareketi önemli bir örnek. “Chicano” terimi, kendini Amerikan toplumundan farklı bir konumda tanımlayan bir kimliği ifade eder ve Meksikalı-Amerikalı terimi yerine kullanılır. Meksikalı-Amerikalıların bir kısmı, farklı kaynaklara sahip olan bu terimi kendilerini tanımlamak için kullanmayı reddetmişlerdir.

1960’larda ABD’de (ve dünyanın birçok yerinde) azınlıklar, kendi haklarını savunma girişiminde bulundular. Bu azınlıklardan bir tanesi de Meksika kökenli Amerikalılardı; ancak hâlihazırda Amerikan nüfusunun sayıca en büyük azınlığını oluşturuyorlardı ve sürekli göç dalgası nedeniyle sayıları artmaya devam ediyordu. Meksikalı-Amerikalılar Amerikan toplumu içerisinde kabul görmeye çalışıyorlardı ancak Meksikalılara ilişkin tarihsel stereotipler, Meksikalı-Amerikalılar açısından bir dizi sosyopolitik soruna zemin hazırladı. Bu noktada Oscar Rosales’in *Chicano* Hareketi’ni “yeni, ulusaşırı kültürel kimliklerin inşasına katkıda bulunmuş ve politik niteliğe sahip görsel sanatlar, edebiyat ve performans sanatlarında bir rönesansı teşvik etmiş, politik olduğu kadar kültürel bir hareket”¹⁶³ şeklinde tanımlar. *Chicano* Hareketi’nin önde gelen isimlerinden biri olan şair, sanatçı ve aktivist Rodolfo Gonzalez, “Ben, Joaquin” adlı şiirinde chicanoların protesto nedenlerine açıklık getirir:

“Kaşlarını çattılar yaşam tarzımıza
Ve aldılar kullanabilecekleri ne varsa.
Sanatımızı,
Edebiyatımızı,
Müziğimizi, görmezden geldiler-

¹⁶³ Rosales Castañeda, Oscar. “The Chicano Movement in Washington State 1967-2006. Part 1- Political Activism”. **McNair Scholarship Project**. 2005-2006.Pp.2
http://depts.washington.edu/civilr/Chicanomovement_part1.htm 12 Temmuz 2014

Bıraktılar gerçek değere sahip şeyleri

Ve tutundular kendi yıkımlarına

Doymazlıklarıyla, para hırsıyla.”¹⁶⁴ (Rodolfo “Corky” Gonzalez, 1972,)

4.1.1 Zoot Suit (1981)

Resim 1.39: “Zoot Suit” film



“Gringoya beslediğiniz sevgiden daha büyük olmasın raza’nıza [ırkınıza] beslediğiniz nefret.” – El Pachuco (Edward James Olmos) Zoot Suit (1981)

Zoot Suit

Yönetmen: Luis Valdez

Oyuncular: Daniel Valdez, Edward James Olmos, Charles Aidman ve Lupe Ontiveros.

Yapım Şirketi: Universal Pictures

Ülke: ABD

Sürüm Tarihi: 1981”¹⁶⁵

Kaynak: “Zoot Suit” (1981) Dir. Luis Valdez. Universal Pictures.

Chicano Hareketi, ifade biçimlerini sanatta bulmuştur. Sinemada da *Chicano* adında bir tür ortaya çıkmıştır. Chicano sinemasının en iyi örneklerinden biri, Luis Valdéz’in yönettiği 1981 tarihli *Zoot Suit* adlı filmidir. Film, “Zoot takım elbise isyanları” adı verilen ve 1940’larda Amerikan toplumuyla Meksikalı-Amerikalılar

¹⁶⁴ Orjinali:

“They frowned upon our way of life
and took what they could use.

Our art,

Our literature,

Our music, they ignored-

So they left the real things of value

And grabbed at their own destruction

By their greed and avarice.” (Rodolfo “Corky” Gonzalez, 1972,)

¹⁶⁵ http://www.imdb.com/title/tt0083365/?ref=ttco_co_tt Erişim Tarihi: 27 Aralık 2013

arasında tarihte en iyi bilinen anlaşmazlık olan olaylar zincirinde medyanın oynadığı role ilişkin önemli içgörülere sahiptir.

“1943’te meydana Takım Elbise (Zoot Suit) isyanları sırasında ellerinde tahta sopalarla denizcilerin yani sıra kara ve deniz kuvvetleri askeleri fotoğraflar.”¹⁶⁶
“İsyan, sırasında tutuklanmış Meksikalı-Amerikalılar, 1943”¹⁶⁷

Resim 1.40:Zoot Suit riots.



Kaynak:Photo of sailors, soldiers, and marines with wooden clubs during the Zoot Suit Riots in 1943.**Library of Congress.**

Aynı zamanda dönemin Amerikan hülümetiyle o sırada başkan Roosevelt’tir- Latin Amerika arasındaki siyasi durum hakkında fikir verir. Zoot takım elbisesi, Meksikalı-Amerikalı kimliğinin öne çıkan öğelerindendir; belirtilen dönemde protesto etmenin ve bireyselliklerini ifade etmenin yolu olmuştur. Zoot takım elbisesi giyen Meksikalı-Amerikalı gruplar, *pachucolar* olarak da biliniyordu (bkz. Sözlükçe).

¹⁶⁶Stanford History Education Group. “Photo of sailors, soldiers, and marines with wooden clubs during the Zoot Suit Riots in 1943”.**Library of Congress.**<http://sheg.stanford.edu/zoot-suit-riots>Erişim Tarihi: 13 Haziran 2014.

¹⁶⁷ Photos of war.Mexican Americans arrested after Zoot Suit Riots, 1943<http://photosofwar.net/mexican-americans-arrested-after-zoot-suit-riots-1943/> Erişim Tarihi: 13 Haziran 2014

Octavio Paz'ın deyişiyile “[p]achuco, Meksikalı kökenlerine dönmek istemez; görünüşe bakılırsa Amerikan yaşam tarzına karışmaya da niyeti yoktur.”¹⁶⁸

Pachucoların yaşadığı kimlik bunalımı, ne Amerikalı ne de Meksikalı olabilmelerinden kaynaklanıyordu; arada bir yerdeydiler. İki ulus arasındaki tarihsel düşmanlığın yanı sıra açıkça görülebilen farklar, sorunlu bir birleşim yaratıyordu.

Film, gerçekten yaşanmış bir olaya – Reyna olayına (Sleepy Lagoon cinayetleri) dayanır; Reyna, haksız yere Kaliforniya’da hapse atılmış bir Meksikalı-Amerikalıdır. Filmde yansımasını bulan olgulardan biri, stereotiplerin -bu durumda Meksikalıları hedef alan stereotiplerin- nasıl toplumsal adaletsizliğin nedeni olabileceğidir. Aslında Reyna’ninkine benzer birçok olay yaşanmıştı; Meksikalı-Amerikalılar kolayca suçlu rollerinde oynayabiliyorlardı. Filmin oyuncu kadrosunda Meksikalı-Amerikalı kesimin bilinen sanatçılarından Daniel Valdéz, Edward James Olmos ve Lupe Ontiveros bulunuyordu ve film, Meksika’da olduğu kadar bu kesim içerisinde de epey takdir gördü.

Tezin amacı bağlamında stereotip konusuyla ilgili olarak *Zoot Suit* filminin, Amerikan medyasının siyasi amaçlar doğrultusunda kullandığı sansasyonculuğa ilişkin sağlam bir eleştiri getirdiğini vurgulamak önemlidir. “İki Meksikalı daha birbirinin defterini dürmüş, ese [hani şu], tam da şovun ihtiyaç duyduğu şey,” der Edward James Olmos’un oynadığı “El Pachuco” karakteri. Zoot takım elbise isyanları sırasında Meksikalı-Amerikalı toplumu, Amerikan basınına haberleri çarpıtmayla suçluyorlardı. Zoot Suit filminden bir sahnede geçen konuşma bu durumu yansıtır:

Amerikalı Basın Mensubu:*(Radyoda bir mesaj yayınlamaktadır)* İyi akşamlar Bay ve Bayan Kuzey ve Güney Amerika ve denizdeki tüm gemiler. Şimdi haberlere

¹⁶⁸A.g.e. Paz, Octavio. Pp.148.

bakalım... Flaş! Los Angeles, Kaliforniya, 3 Haziran 1943. Bu gece burada büyük bir isyan patlak verdi. İsyan dağıtma timleri, odalar dolusu denizci ve kara askeri zoot'çu salgını yaşanan semtlerde yeni bir saldırıya hazırlanmak üzere deniz kuvvetlerine katılıyorlar. Yaklaşık 200 servis elemanı taşıyan 20 taksilik bir filo Doğu yakasındaki fiçileri işgal etmek üzere bir çalışma kolu oluşturdu, zoot takım elbiseciler, şu kumarbaz züppeler...

El Pachuco: (*Araya girer*) Neden onlara gerçekten ne olduğunu söylemiyorsun, *ese*? Ya da sana o kelimeyi kullanmanı nasıl yasakladıklarını.

A.B.M.: Şikayet savaş çıkarları dahilinde.

E.P.: Nasıl şikayet ediyorsun?

A.B.M.: Başka terimler kullanarak.

E.P.: Pachuco ve zoot takım elbiseci gibi mi?

A.B.M.: Bunun nesi yanlış? Zoot takım elbise suç dalgası savaş haberlerini baş sayfaya taşımaya başladı. (*Kaçar.*)

E.P.: Basın, zoot takım elbisesinin gerçek anlamını çarpıttı. Sizin için tek şey, sınırın güneyindeki müttefiklerinize hakaret etmeden Meksikalı diyebilmenin bir başka yolu sadece. Ama biz *chico*'lar için önemli olan bir elmas gibi görünmek, şık olmak, havalı, cıks olmak. Şehirde hayatta kalmak için tarz bulmak ve seçkin metropolün merkezinde ve kenar mahallelerinde¹⁶⁹ kurallar bitmiştir *cabrón*.

A.B.M.: Hadi ordan! Zevk sahibi değil bu.

E.P.: Meksikalılar, Filipinliler ve Siyahlar gibi mi?

A.B.M.: Beyaz bebelerin üzerinde de bir o kadar gülünç.

E.P.: WASP'ları¹⁷⁰ ve Yahudileri diyorsun.

A.B.M.: Hey, rahat görün dürüst ol. Beyazlar sizi ormandan alıp dışarı koyduğunda daha üzerinizde giysi yoktu. İstedığınız üniforma giymekse lanet olası orduya katılın.

E.P.: Niye!?

A.B.M.: Çünkü savaş var... adamımız az.

¹⁶⁹ Karakter "skirts and outskirts" diyerek kelime oyunu yapıyor. "Outskirts" dış mahalle, kenar mahalle anlamını taşıırken "skirts" diyerek etekler demiş oluyor, bu şekilde Zoot takım elbisesi olgusunun merkezindeki "elbise" ögesine gönderme yapmış oluyor. (Çev.)

¹⁷⁰ "Beyaz Anglo-Sakson Protestan"ın kısaltılmışı. (Çev.)

Konuşmadan da anlaşılacağı üzere *Zoot Suit* (1981), Meksikalı stereotipinin toplumsal etkilerini ve Amerikan medyasının siyasette ve stereotiplerin yaratılmasında nasıl bir güce sahip olduğunu tanımlayan bir örnek işlevi görmektedir.

4.2 Günümüzde Meksikalı Stereotipinin Dayatılması

Alamo’yu Hatırlamak kitabının yazarı Richard Flores, Alamo’nun amacını şu sözlerle açıklar:

Egemen simge olarak Alamo, Meksikalıların modern Teksas’ın meşrulaştırdığı istismarı ve yerlerinden oluşu açısından kritik öneme sahip bir harita görevini görür. Alamo’nun kahramanca, efsanevi hikâyesinin yalnızca Teksas’ın değil, Birleşik Devletler’in ve Batı sınırının da doğuşu hakkında olması bir tesadüf müdür?¹⁷¹

Alamo sınırın hikâyesidir; Meksikalı-Amerikalıların ve Teksaslıların mirasını birleştirir. Kanaatimce John Lee Hooker’ın *Alamo*’su (2004), 1915 ve 2004 yıllarında çekilmiş Alamo filmlerinin yeni bir versiyonunu yaratarak yakın dönemde Meksikalı stereotipini pekiştirmiştir. Üç filmde de Meksikalılara ilişkin olumsuz imaj ve abartılar oldukça benzerdir. Hooker’ın *Alamo*’suyla (2004) günümüzde genç seyircilerin Meksikalı stereotipini yeniden üretme eğiliminde olmaları güçlü bir ihtimaldir. Flores şöyle der: “Efsane ya da tarih, kültürel bellek ya da halk tarihi – geçmiş hakkında hikâyeler, içimizden ve üzerimizden geçerler ve bu sırada bize dünyadaki serüvenimizde yol almamıza yardımcı olan anlatı temsilleri ve halk imgeleri sunarlar.”¹⁷²

¹⁷¹ Flores. “Remembering the Alamo”. Pp.160-161.

¹⁷² A.g.e. Flores, Richard. Pp.10

Meksika'yla ABD arasında gelişen dış politika, Western filmlerinde sürekli olarak yansıtılmaktadır; bugünlerde Western türü, yerini uyuşturucu trafiğini konu alan “Cabrito Western”¹⁷³ filmlerine bırakmıştır. Western filmlerinin yapıldığı her bir tarihsel dönem, Meksika'yla ABD arasındaki sosyopolitik durumla ilintilidir; Cabrito Western da Meksika-ABD sınır bölgesinde doğmuş bir film türüdür. Bölgedeki temel anlaşmazlıklarla -göç, uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı, şiddet ve organize suçlar- ilgili olarak iki ülkenin imgelerini birleştirir. Tüm bu anlaşmazlıklar sınırda yoğunlaşmıştır. Yüksek suç oranı ve bir dizi cinayet, medyanın ilgisini sınır bölgesine, özellikle Juarez gibi şehirlere çekmiştir. Film ve şarkılar, sınıra ilişkin olarak orada yaşayan insanların günden güne deneyimledikleri katı gerçekliği ifade etmişlerdir. Cabrito Western türünün Meksika yapımı öncü filmlerinden birkaçı *Kaçakçılık ve İhanet (Smuggling & Treason, 1976)*, *Meşhur Tetikçiler (Famous Gunmen, 1980)* ve *Kamyon Şoförü Lola'dır (Lola the Truck Driver, 1983)*.¹⁷⁴ Bu filmler, çok olumlu tepki almışlar ve ikonik filmler haline gelmişlerdir. Sınır konusu o kadar kritik olmuştur ki film yapımcıları dram, belgesel, aksiyon gibi farklı türler aracılığıyla konuya eğilmiştir.

Organize suç ve uyuşturucu kaçakçılığı, Meksika'yla ABD arasında çiftyönlü bir etki yaratmıştır. İki ülke de uyuşturucu kartellerine karşı savaş meselesinde hatalı davranmışlardır.¹⁷⁵ Uyuşturucu ticareti, sınır bölgesinde bir altkültür haline gelmiştir (İspanyolca adı: Narco-cultura). Bu altkültürde en popüler film ve şarkılar uyuşturucu ticaretini yüceltirler. Son dönemde yapılmış bazı Amerikan filmleri, iki ülke arasındaki uyuşturucu ticareti meselesini aşk, aksiyon ve açık şiddet öğeleri ekleyerek işlemişlerdir. *Sabotaj (Sabotage, 2014)*, *Muhbir (Snitch, 2013)*, *Geçit Yok (The Last Stand, 2013)*, *Zorlu İkili (2 Guns, 2013)*, *Danışman (The Counselor, 2013)*,

¹⁷³ <http://cinemexicano.mty.itesm.mx/cabrito.html> Erişim Tarihi: 12 Temmuz 2014

¹⁷⁴ <http://cinemexicano.mty.itesm.mx/cabrito.html> Erişim Tarihi: 12 Temmuz 2014

¹⁷⁵ Konuyla ilgili daha fazla ayrıntı için Kıdemli Politikalar Araştırmacısı ve Uyuşturucu Politikaları Araştırma Merkezi (RAND) Müdür Yardımcısı Beau Kilmer'ın “Debunking the Mythical Numbers about Marijuana Production in Mexico and the United States [Meksika ve Birleşik Devletler'de Marihuana Üretimine İlişkin Rakam Söylentilerini Çürütmek]” adlı, uyuşturucu meselesinin sınırın her iki tarafında çözülme bekleyen bir sorun olduğunu anlatan kapsamlı makalesine bakılabilir.

Gringo'yu Yakala (Get the Gringo, 2012), Vahşiler (Savages, 2012) ve Yabancı (El Gringo, 2012) bu filmlere örnek gösterilebilir. *Sicario* adlı ve aynı konuları işleyen bir film 2015'te piyasaya sürülecektir.

Bu filmlerin bugün yapıyor olduğu gerçeğinin yeni nesiller üzerinde kayda değer bir etkisi olacağını ve Meksikalı stereotipinin, özellikle Meksikalı hain karakterinin daha da pekişmesine ve katkıda bulunacağını söylemek hatalı olmayacaktır. Günümüzde ABD ve Meksika'nın film endüstrileri, Meksika'nın olumsuz imajını devam ettirmekteler. Amerikan sineması, Meksikalı stereotipini resmeden tek sinema değildir; diğer ülkelerin sinemaları da bu stereotipi taklit ettiler ve ediyorlar. İtalyan Western filmleri arasından Sergio Leone'nin filmi **İyi, Kötü ve Çirkin** (*The Good, The Bad and the Ugly*), bu eğilime örnek gösterilebilir. Meksika sineması da bu konuda bir istisna teşkil etmez. Meksika filmleri ve film oyuncularını, gişe hasılatı ve başarısı amacıyla birçok filmde halihazırdaki stereotipi pekiştirdiler. Meksikalıların bu stereotipe yönelik müsamahalarıyla ilgili olarak şahsen ben, bugün Meksika'da bir kimlik bunalımının hâlâ görünür olduğu ve toplumu bölmeye devam ettiği kanısındayım. Bu stereotipe yalnızca müsamaha göstermekle kalmıyoruz; aynı zamanda ticarî kâr amacıyla onları kopyalıyor ve güçlendiriyoruz.

Meksika Sineması'nın Yarım Yüzyılı adlı çalışmasında De Los Reyes, Meksika tarihinde önemli yere sahip yazar, gazeteci, öğretmen ve siyasetçi Altamirano'nun ondokuzuncu yüzyılın sonlarında sarfettiği şu sözlerini alıntılar: "Fırçayı elimize alıp dünyaya şunu söylemedikçe insanların hakkımızda tasvir edildiğimiz şekilde düşünmeleri riskini alıyoruz: Biz işte bu Meksika gibiyiz [*Así somos México*]..."¹⁷⁶

¹⁷⁶ Altamirano, Ignacio Manuel . vol. I. "Revistas literarias de México". **La Literatura Nacional, Editorial Porrúa**. México, 1949. s.15,16.

SONUÇ

Tezin başlangıcında Meksikalı kimliğinin irdelenmesinin nedeni, Amerikan filmlerindeki Meksikalı stereotipinin, bu kimliğin bir anlamda *alter ego*'sunu teşkil etmesidir. Tezde daha önce belirtildiği üzere Meksikalı kimliği, hâlâ kendisini tanımlama sürecindedir. Yine de birçok Amerikan filmde beliren “Meksikalı” karakter stereotipinin, bir bütün olarak Meksika’yı ya da Meksikalıları temsil etmeyen bir versiyon olduğunu hatırlatmak manidardır. Meksika’nın zengin çeşitliliği, söz konusu Meksikalı kimliğini tanımlamak olduğunda genelleştirmenin imkansız olduğunu ortaya serer.

Amerikan sinemasının Meksika’yı temsil edişinin temelinde siyasi, toplumsal ve ekonomik nedenler yatar. Filmlerdeki bu temsiller öznelidir çünkü yaratım ve imgelem sürecinin ürünleridirler ve gerçeğe dayandığı durumlarda bile karakterler nihayetinde film endüstrisinin bir parçasını teşkil ederler.

Medyanın dünyayı görmede kullandığımız mercek olabildiği bir çağda yaşıyoruz ve kitlesel iletişim üretimi arasında bir yerde, algılanması oldukça güç bir ekranda siyasi ve ticarî bir gündeme sahip sansasyonel medya yer alıyor. Bu fikrin teyidi anlamında kendi kişisel deneyimlerime değinebilirim: Yabancı bir ülkede Meksikalı olduğumu söylediğim zaman aldığım tepki ya Western filmlerine, ya da Meksika’ya odaklanan şiddet içerikli filmler ya da televizyon programları oluyor. Çoğu kez bu kişiler Meksika kültürüyle ilgili ya hemen hiçbir şey bilmiyorlar ya da hatalı bilgilere sahip oluyorlar.

Kişisel olarak beni en çok kaygılandıran mesele, Meksika kültürünün gerçek ve olumlu yönlerini yeniden üretmeye Amerikan film endüstrisinin gösterdiği ilgisizlik. Meksika’ya ilişkin olumsuz bir imaj çizen, şiddet içerikli filmlerin popülerlik düzeyi, bir yüzyılı aşkın süredir üretilen stereotipin etkileri nedeniyle daha yüksek oluyor.

Günümüzde *The Alamo* (2004) gibi filmlerin 1915 yılından ırkçı filmlere gönderme yapmalarından kişisel olarak endişe duyuyorum.

İletişim Çalışmaları okuduğum sıralarda filmlerin sosyopolitik dönemleri yansıttığı gerçeğine ve toplumun ekranda nasıl tasvir edildiği konusuna bir hayli ilgi duyuyordum. Meksika'nın küresel temsili olarak Meksikalı stereotipi özellikle ilgimi çekiyordu.

Tezimde nihai olarak vardığım sonuç, Amerikan sinemasının Meksikalılar üzerine stereotip yaratılması sürecine katıldığı ve bu stereotipin neden yaratıldığını açıklayan tarihsel ve politik nedenlerin olduğudur. Belirli bir filmin yapılmasındaki amacı analiz etmek için o filmin yapımına ilişkin tarihsel bağlamı analiz etmek mümkündür. Meksika ve Birleşik Devletler arasındaki toplumsal, politik ve ekonomik ilişkiler, sinema yoluyla yansıtılmıştır.

KAYNAKÇA

- Berry, John N: "Educate Library Leaders," **Library Journal**, February 15, 1998, (Çevrimiçi) <http://www.epnet.com/ehost>, 3 Nisan 2000.
- Bohannon, Paul: "Law and Legal Institutions," **International Encyclopedia of Social Sciences**, Vol.IX, Ed. by., David L. Shils, w. Place, McMillan and Free Press, 1968, pp.73-77.
- Acuña, Rodolfo F: "Anything But Mexican: Chicanos in Contemporary Los Angeles," **Verso Books**. USA, 1995. Pp.14.
- Altamirano, Ignacio Manuel: "Revistas literarias de México". **Editorial Porrúa. La Literatura Nacional, 1968. Ed. José Luis Martínez. Vol.1**. México: Porrúa.1949. 3: 1-191.
- Beezley, William H: "Sons and Daughters of the Cisco Kid: Images of Mexicans in American Popular Culture". Reciprocal Images: The Education in the Relations Mexico-USA [Karşılıklı İmgeler: Meksika – ABD İlişkilerinde Eğitim]. **Mexico City: Series of Anuies-Profmex**. 1991.Pp.281.
- Bergan, Ronald: "The Film book. A complete guide to the world of cinema". **Dorling Kindersley Limited**. London. 2011.
- Brown, Susana Taylor: "Enrique Esparza and the Battle of the Alamo." **Millbrook Press, Lerner Books**. USA, 2011.
- Buñuel, Luis: "Son Nefesim." **4.bs. Imge Kitabevi Yayınları**, Türkiye. 2005
- Clayton Anderson, Gary: "The Conquest of Texas: Ethnic Cleansing in the Promised Land, 1820-1875." **University of Oklahoma Press**. USA, 2005.
- Cronlund Anderson, Mark: "Cowboy Imperialism and Hollywood Film [Kovboy Emperyalizm ve Hollywood Film]." **Peter Lang Publishing Inc**. New York. USA, 2007.
- De Los Reyes, Aurelio: "Medio siglo de cine mexicano 1896 – 1947." [Meksika Sineması'nın Yarım Yüzyılı 1896 – 1947]. **Editorial Trillas**. México, D.F. 1987. Pp. 8; 18.
- De Los Reyes, Aurelio: "With Villa in Mexico. Testimonies of American Cameramen During the Revolution" [Villa'yla Meksika'da: Devrim Sırasında Amerikalı Kameramanların Tanıklıkları], **UNAM Publications**, México, 1985. Pp. 278-372.

- De Orellano, Margarita: "The Oblique Regard, The North American Cinema of the Mexican Revolution 1911-1917" [Eğik Bakış: Meksika Devrimi'ni Konu Alan Kuzey Amerika Sineması, 1911-1917]. **Artes de México**, D.F. 1999. Pp.7.
- Eisenhower, John S.D: "So Far From God: The U. S. War With Mexico, 1846-1848.". **Random House**. New York, USA, 1989.
- Fagen, Herb: "The Encyclopedia of Westerns." **Facts on File, Inc.** New York, 2003.
- Flores, Richard R: "Remembering the Alamo, Memory, Modernity and The Master Symbol". **University of Texas Press. History, culture, and society series center for Mexican-American Studies**. USA. 2002.
- Gamio, Manuel: "Forging a Fatherland" [Bir Yurdu Yaratmak]. **Cunill & Escobar.Porrúa**. México, D.F. 1916, pp.4.
- Gamio, Manuel: "Mexican Immigration to the United States; A Study of Human Migration and Adjustment" [Birleşik Devletler'e Meksikalı Göçü: İnsan Göçü ve Uyum Üzerine bir Çalışma]. **University of Chicago Press**. USA. 1930, pp.14; pp.468.
- García Riera, Emilio: "México visto por el cine extranjero Volumen 1-6." [Yabancı Sinema Gözüyle Meksika]. **Universidad de Guadalajara. Ediciones Era**. México, D.F. 1987..
- Gerbner, George: "Mass Media and Human Communication Theory" [Kitleli Medya ve İnsanlararası İletişim Kuramı]. **Frank E.X. Dance, Holt, Rinehart And Winston Publications**. New York, USA 1967. Pp.42; 46.
- Gerbner, George: "Violence and Terror in the mass media." Printed in the workshops of **UNESCO**. Paris, France. 1988.
- González Garza, Federico: **Condumex México Vakfı**. Arşivi, Klasör No. 3057. Pp.60.
- González, Raúl: "Program of Constitutional Right." **Limusa Editorial and Iberoamericana University**. Mexico, 2007.
- Grant, Susan Mary: "A Concise History of the United States of America" [Amerika Birleşik Devletleri'nin Kısa Tarihi]. **Cambridge University Press**. USA, 2012. pp 65.
- Greenberg S., Amy: "A Wicked War: Polk, Clay, Lincoln, and the 1846 U.S. Invasion of Mexico". [Bir Günahkâr Savaş: Polk, Clay, Lincoln ve ABD'nin Meksika'yı İstila 1846] **Random House Inc**, USA. New York. 2012.
- Hamnett, Brian: "A Concise History of Mexico [Meksika'nın Kısa Tarihi]." **Cambridge University Press**. United Kingdom, 1999.

- Hoveyda, Fereydoun: "The Hidden Meaning of Mass Communication: Cinema, Books, and Television in the Age of Computers." **Praeger Publishers**. Westport, Conneticut. USA. 2000.
- Horsman, Reignald: "Race and Manifest Destiny: The Origins of American Racial Anglo-Saxonism" [Irk ve Açık Kader: Amerikan Irksal Anglo-Saksonizmin Kökenleri]. **Harvard University Press**. 1981. Pp. 219-220.
- Jayes, Janice Lee: "The illusion of ignorance: Constructing the American Encounter with Mexico, 1877–1920." **University Press of America, INC**. 2011.
- Jenkins, John S: "History of the war between United States and Mexico from the commencement of hostilities to the ratification of the treaty of peace, 1871." **Nabu Press**. USA, 2010.
- Katz, Friederich: "The Secret War in Mexico: Europe, the United States, and the Mexican Revolution Vol. 2" [Meksika'da Gizli Savaş: Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri ve Meksika Devrimi Cilt 2]. **Chicago: University of Chicago Press**. 1981, pp 659.
- Keller, Gary: "Chicano Cinema [Chicano Sineması]." **Bilingual Review/Press**. "Image of the Chicano [Chicano İmgesi]" adlı makalesinde Lester D. Friedman'ı alıntılanmıştır. Binghamton, NY. 1985. Pp. 97.
- Keller, Gary: "Hispanics and United States Films" [Hispanikler ve Birleşik Devletler Filmleri]. **Bilingual Press**. Arizona. USA. 1994. Pp.25.
- Lamb, P. Blaine: "The convenient villain: the early cinema views of the Mexican-American[Münasip Hain: Meksikalı Amerikalıların Sinemanın İlk Zamanlarına Dair Görüşleri]." **Journal of the West. October Edition. Volume 14, Issue 4**. Arizona. USA. 1975. Pp.75-81.
- Lasswell, H.D: "The Structure and Function of Communication in Society" [1948:37] **Bryson,L (ed.) The Communication of Ideas, Institute for Religious and Social Studies**. NY, 1964. Pp. 201.
- Leen, Catherine: "Borders, Batos Locos and Barrios: Space as Signifier in Chicano Film." **NUI Maynooth Papers in Spanish, Portuguese and Latin American Studies, No. 11**. November, USA. 2004.
- Lewis Jon: "Essential Cinema: An Introduction to Film Analysis." **Wadsworth Cengage Learning**. Boston, USA. 2014. Pp.88.
- Losilla, Carlos: "The Invention of Hollywood." **Paidos Editorials**. Barcelona, 2003.

- Livingstone, Grace: “America’s Backyard: The United States and Latin America from the Monroe Doctrine to the War on Terror.” **Zed Books. Latin America Bureau.** New York. 2009.
- Lizárraga Morales, Omár: Migration and development - Immigration of U.S. retirees in Mexico and transnational practices: Study case in Mazatlan, Sinaloa and Cabo San Lucas, Southern California, Mexico. **University of Sinaloa. Migration and Development press.** November, Mexico. 2011.
- Mandell, Lee; Shaw, Donald: “Judging People in the News- Unconsciously: Effect of Camera Angle and Bodily Activity.” **Broadcast Education Association. Journal of Broadcasting and Electronic Media, Volume 17, Issue 3.** USA, 1973.
- Minelli, Claudia: “The birth of cinema and the first views: the social impact in the Republic of Mexico”. **UNAM Diffusion.** D.F. Mexico City. November, 2011.
- Monsivais, Carlos: “South of the Border, Down Mexico’s Way: Latin American Cinema and Hollywood” [Sınırın Güneyi, Meksika’nın Yolu: Latin Amerika Sineması ve Hollywood]. **De Aires de familia. Anagrama,** Barcelona, 2000. Pp. 2.
- Mora Valencia, Rogelio de la: “The Denigrating Films for Mexico screened in Argentina and Brazil, 1919-1924.” **University of Veracruz. Institute of social and historic research. Vol. 6 No.12 pp. 29-52. Jul/Dec.** Mexico, 2008.
- Morales Padrón, Francisco: “A history of difficult relationships.” **University of Sevilla Publications.** 1987.
- Miller, Robert J.: “Native America, Discovered and Conquered: Thomas Jefferson, Lewis & Clark, and Manifest Destiny” [Keşfedilen ve Kuşatılan Amerika: Thomas Jefferson, Lewis & Clark ve Açık Kader]. **Praeger Publishers.** USA, 2006. Pp. 8; 83.
- Odabaş, Battal: “Üçüncü Sinema.” **Agora Kitaplığı.** 2013.
- Paredes, Américo: “With His Pistol in His Hand: A border ballad and its hero.” **University of Texas Press.** 1958.
- Paz, Octavio: “The Laberynth of Solitude [Yalnızlık Dolambacı]”. **17.bs. Ediciones Cátedra.** Madrid, España, 2011.
- Paz, Octavio: “El Laberinto de la Soledad” [Yalnızlık Dolambacı]. **Ediciones Cátedra.** Madrid, España. 1993, pp.23-147. *Yalnızlık Dolambacı.* Çev. Bozkurt Güvenç. Cem Yayınevi. Üçüncü Baskı. İstanbul. 1990. s. 4-5. Güvenç, “Çevirmen’in Önsözü”nde kitabın İngilizce’sini Türkçeleştirdiğini belirtir (s. ix).

- Petit G., Arthur: "Images of the Mexican American in Fiction and Film." **TX: A&M University Press.** Texas, USA.1980.
- Pick, Zuzana M.: "Constructing the image of the Mexican Revolution." **University of Texas Press. Cinema and the Archive.** 2010.
- Pike, Fredrick B.: "The United States and Latin America: Myths and Stereotypes of Civilization and Nature." **University of Texas Press .** 2010.
- Postman, Neil: "Televizyon: Öldüren Eğlence – Gösteri Çağında Kamusal Söylem". **İstanbul. Ayrıntı Yayınları.** 1985. S.19.
- Ramírez Berg, Charles: "Latino Images in Films. Stereotypes, Subversion, and Resistance." **1 b.s, University of Texas Press Austin.** 2002.
- Ramírez Berg, Charles: "Cinema of solitude a critical study of Mexican film, 1967-1983." **1 b.s, University of Texas Press.** 1992.
- Ramos, Samuel: "The outline of man and culture in Mexico." **13 b.s, Planet Editorial, Austral Collection.** México, 2001.
- Renehan Jr, Edward J.: "The Monroe Doctrine, The Cornerstone of American Foreign Policy." **Chelsea House Publishers.** New York, 2007.
- Reyes, Aurelio de los: Medio siglo de cine mexicano [1896 – 1947]. **Editorial Trillas.** México, 1987.
- Reyes, Aurelio de los: "Cinema and Society in Mexico (1896 - 1930)". **Institute of Estetic investigations. UNAM.** México, 1981.
- Robinson, Russell: "Hollywood's Race/Ethnicity and Gender-Based Casting: Prospects for a title VII Lawsuit". **UCLA Chicano Research Studies Center. Latino Policy issues brief. No.14 December,** 2006.
- Roman, Robert C.: "The Western: From Silents to Cinerama by George N.Fenin; William K. Everson." **University of California Press. Film Quarterly. Vol.17, No. 2. Winter 1963-1964.** Pp.54-57.
- Rosales Castañeda, Oscar: "The Chicano Movement in Washington State 1967-2006. Part 1- Political Activism". **McNair Scholarship Project.** 2005-2006. Pp.2.
- Schmidt, Friedhelm: "Wild Paradise - Red Hell. Images of Mexico in Modern Literature and Film (*Wildes Paradies - Rote Hölle: Das Bild Mexikos in Literatur und Film der Moderne*)."**Bielefeld: Aisthesis.** Germany, 1992.
- Serrano Álvarez, Pablo: "Porfirio Díaz y el Porfiriato." **Secretary of Public Education. INEHRM (National Institute of Mexican Revolution Historic Studies).** México. 2012.

- Solanas, Fernando; "Towards a Third Cinema." **Cine Club, [OSPAAAL]**. México, 1970.
- Getino, Octavio:
- Taibo II, Francisco "The Alamo, a story not suitable for Hollywood." **Planeta Editorial**. México. 2011. Pp. 55.
- Ignacio: **Ceylan Yayınları, Opera Mundi**. İstanbul Türkiye. (18 Mart 1985)
- "Teks" No.7. "Indian Wars of Mexico, Canada and the United States, 1812-1900".**Routledge**, New York. 2006
- Vandervort, Bruce:
- Vargas, Lucila; "Using Media Literacy to Explore Stereotypes of Mexican Immigrants".**Social Education, (v62 n7 p407)**.12 Nov-Dec. 1998. Pp.1.
- dePyssler, Bruce: "TEXAS, 1791-1835 A STUDY IN MANIFEST DESTINY". **1b.s.1969. Texas Ranger Hall of Fame E-Book**. East Texas State University, USA, 2006. Pp: 1-18.
- William O'neal, John: "A people's history of the United States 1492 – present." **4.bs. Harper Collins Publishers**.New York, 1999. Pp.42.
- Zinn, Howard:

İNTERNET KAYNAKLARI

- Hispanics of Mexican Origin in the United States. PewHispanic. <http://www.pewhispanic.org/2013/06/19/hispanics-of-mexican-origin-in-the-united-states-2011/16>Erişim Tarihi: 16 Ekim 2013
- Background on Suffrage Rights in 19th century Texas Website http://www.digitalhistory.uh.edu/mexican_voices/voices_display.cfm?id=50Erişim Tarihi:16 Ekim 2013
- California State University Bakersfield <https://www.csub.edu/~gsantos/img0061.html> Erişim Tarihi: 12 Ocak 2014
- The Alamo History <http://www.thealamo.org/history/myths-and-pop-culture/alamo-myths.html#houston>Erişim Tarihi: 15 Ocak 2014
- Migration Policy Institute <http://www.migrationinformation.org/feature/display.cfm?ID=416>Erişim Tarihi: 16 Ekim 2013
- 10 myths about Migration <http://www.tolerance.org/immigration-myths> Erişim Tarihi: 25 Kasım 2013
- Racism Review <http://www.racismreview.com/blog/2011/03/11/no-dogs-or-illegals/>Erişim Tarihi: 5 Kasım 2013

Library of Congress	http://www.loc.gov/today/pr/2005/05-262.html Erişim Tarihi: 16 Aralık 2013
Internet Movie Database (IMDB)	http://www.imdb.com/title/tt0318974/?ref_=nv_sr_1 Erişim Tarihi: 27 Aralık 2013
Internet Movie Database (IMDB)	http://www.imdb.com/title/tt0053580/ Erişim Tarihi: 27 Aralık 2013
Internet Movie Database (IMDB)	http://www.imdb.com/title/tt0083365/?ref_=ttco_co_tt Erişim Tarihi: 27 Aralık 2013
Native Languages in Mexico. INEGI.	http://cuentame.inegi.org.mx/hipertexto/todas_lenguas.htm Erişim Tarihi: 28 Haziran 2013.
Digital History – Mexican Voices	http://www.digitalhistory.uh.edu/mexican_voices/voices_display.cfm?id=50 Erişim Tarihi: 30 Haziran 2013
American Film Association	http://www.afi.com/members/catalog/about.aspx?s=&bhcp=1 Erişim Tarihi: 25 Şubat 2014
Internet Movie Database (IMDB)	http://www.imdb.com/title/tt0056085/ Erişim Tarihi: 26 Şubat 2014
Digital History – Mexican Voices	http://www.digitalhistory.uh.edu/mexican_voices/voices_display.cfm?id=50 Erişim Tarihi: 28 Şubat 2014.
Internet Movie Database (IMDB)	http://www.imdb.com/title/tt0047977/ Erişim Tarihi: 11 Mart 2014
Chicago Tribune Newspaper	http://articles.chicagotribune.com/keyword/davy-crockett Erişim Tarihi: 27 Nisan 2014
United States Census Bureau. State and County Quick facts.	http://quickfacts.census.gov/qfd/states/06/06037.html Erişim Tarihi: 16 Ekim 2013.
U.S. Department of State. Office of the Historian	http://history.state.gov/milestones/1866-1898/alaska-purchase Erişim Tarihi: 17 Aralık 2013.
Mexican Empire Map	http://4.bp.blogspot.com/-KDIZ3o-62eY/UBSphuXDfUI/AAAAAAAAAbU/lvHvHAzOY/s1600/704px-Mapa_de_Mexico_(Imperio_Mexicano)_1821.PNG Erişim Tarihi: 12 Aralık 2013.
Mexico Atlas	http://www.lib.utexas.edu/maps/atlas_mexico/political_div_1824.jpg Erişim Tarihi: 12 Aralık 2013

Nbc News	http://www.nbcnews.com/id/37340747/ns/us_news-security/t/obama-orders-guard-troops-border/#.U-fEmZXok5h Erişim Tarihi: 12 Aralık 2013.
Cine Mexicano	http://cinemexicano.mty.itesm.mx/directores/hermanos_alva.html Erişim Tarihi: 01 Ocak 2014.
University of Chicago Thesis	http://durkheim.uchicago.edu/Summaries/dl.html 01/01/2014. Tez yazımı sırasında İngilizce'den Türkçe'ye çevrildi. Erişim Tarihi: 1 Ocak 2014.
The Yellow Kid. Good Comics	http://goodcomics.comicbookresources.com/wp-content/uploads/2007/08/Yellow%20Kid%202.jpg Erişim Tarihi: 02 şubat 2014.
The Yellow Kid archives	http://moorishsociety.com/tag/fez/ Erişim Tarihi: 02 şubat 2014.
Tomas Vera Ziccardi	http://tomasveraziccardi.blogspot.com.tr/2010/08/la-influencia-de-estados-unidos-en.html Erişim Tarihi: 14 şubat 2014.
Mexico National Archive	http://www.bibliotecas.tv/zapata/1911/z31dic11.html Erişim Tarihi: 02 şubat 2014.
California Newspaper koleksiyonu. San Francisco Call gazetesi, Cilt 111, Sayı 99, 8 Mart 1912.	http://cdnc.ucr.edu/cgi-bin/cdnc?a=d&d=SFC19120308.2.3 Erişim Tarihi: 02 şubat 2014.
Internet Movie Database (IMDB)	http://www.imdb.com/title/tt0047977/ Erişim Tarihi: 11 Mart 2014
Chicago Tribune Newspaper	http://articles.chicagotribune.com/keyword/davy-crockett Erişim Tarihi: 27 Nisan 2014
Internet Movie Database (IMDB)	http://www.imdb.com/title/tt0337824/ Erişim Tarihi: 2 Mayıs 2014
Mexican Silent Cinema [Meksika Sessiz Sineması]	http://cinesilentemexicano.wordpress.com/category/revistas-cinematograficas/moving-picture-world-the/page/10/ Erişim Tarihi: 23 Mayıs 2014
The Films of Mexican Cinema, Top 100 Films [Meksika Sineması]	http://cinemexicano.mty.itesm.mx/peliculas/vamonos.html Erişim Tarihi: 02 Haziran 2014.

Filmleri, En İyi 100 Film].

- Internet Movie Database (IMDB) http://www.imdb.com/title/tt0045296/?ref_=nv_sr_1
Erişim Tarihi: 5 Haziran 2014.
- Library of Congress <http://sheg.stanford.edu/zoot-suit-riots>
Erişim Tarihi: 13 Haziran 2014
- NBC News http://www.nbcnews.com/id/37340747/ns/us_news-security/t/obama-orders-guard-troops-border/#.U-fEmZXok5h
Erişim Tarihi: 12 Aralık 2013.
- Photos of war. Mexican Americans arrested after Zoot Suit Riots, 1943 <http://photosofwar.net/mexican-americans-arrested-after-zoot-suit-riots-1943/> Erişim Tarihi: 13 Haziran 2014
- Director's Guild of America <http://www.dga.org> Erişim Tarihi: 22 Haziran 2014
- Zapata Westerns: The Short Life of a Subgenre (1966-1972). <http://noblebandits.asu.edu/Topics/Gaberscek.htm>
Erişim Tarihi: 24 Haziran 2014.
- Cine Mexicano <http://cinemexicano.mty.itesm.mx/industria.html>
Erişim Tarihi: 24 Haziran 2014.
- American Film Institute. America's 10 greatest films in 10 classic genres <http://www.afi.com/10top10/> Erişim Tarihi: 18 Haziran 2014
- Internet Movie Database (IMDB) http://www.imdb.com/media/rm1449048832/tt0047647?ref_=ttmi_mi_all_sf_9 Erişim Tarihi: 28 Haziran 2014
- Washington Archives http://depts.washington.edu/civilr/Chicanomovement_part1.htm
Erişim Tarihi: 12 Temmuz 2014
- Cine Mexicano <http://cinemexicano.mty.itesm.mx/cabrigo.html> Erişim Tarihi: 12 Temmuz 2014
- Rosales Castañeda, Oscar. The Chicano Movement in Washington State 1967-2006. http://depts.washington.edu/civilr/Chicanomovement_part1.htm
Erişim Tarihi: 12 Temmuz 2014
- Television show *Democracy Now*. Director David Riker interview about the American film, *The Girl* (2014). http://www.youtube.com/watch?v=NzTKO18_4d0
Erişim Tarihi: 12 Temmuz 2014
- Migration Policy Institute US Retirement Migration to Mexico and Panama <http://www.migrationinformation.org/feature/display.cfm?ID=416> Erişim Tarihi: 16 Ekim 2013

- 10 myths about Migration <http://www.tolerance.org/immigration-myths>
Erişim Tarihi: 25 Kasım 2013
- Texas State historical Association. El corrido de Gregorio Cortez
Turner classic movies. Barbarous Mexico
<http://www.tcm.com/tcmdb/title/562194/Barbarous-Mexico/>
Erişim Tarihi: 22 Haziran 2013
- Debunking the Mythical Numbers about Marijuana Production in Mexico and the United States. By Beau Kilmer
<http://www.ycsg.yale.edu/center/forms/debunking-mythical-numbers168-175.pdf>Erişim Tarihi: 11 Ağustos 2013
- The National Hispanic Media Coalition (NHMC). The Liberation Film Group and the manifesto Towards a Third Cinema (Part 2/3)
<http://www.nhmc.org/about-us/>Erişim Tarihi: 20 Haziran 2013
<http://iconica.cinetecanacional.net/index.php/contenidos/ensayos/96-tercer-cine-2>Erişim Tarihi: 08 Ağustos 2013
- The Western: From Silents to Cinerama
<http://www.jstor.org/stable/1210880>
Erişim Tarihi: 08 Ağustos 2013
- American Latino Theme Study
<http://www.nps.gov/latino/latinothemestudy/media.htm>
Erişim Tarihi: 21 Haziran 2013
- Center of Mexican history studies CARSO (Centro de estudios de historia de México CARSO)
Manuscripts of Lic.Federico González Garza
Univeristy of Chicago. Emile Durkheim Web page
<http://durkheim.uchicago.edu/Summaries/dl.html>
Erişim Tarihi: 03 Ocak 2014
- Marxists Internet Archive Library
<http://www.marxistsfr.org/archive/marx/works/1861/11/23.htm>
Erişim Tarihi: 03 Ocak 2014
- Mexican American Voices, The Fate of the Tejanos, Digital History Website
http://www.digitalhistory.uh.edu/mexican_voices/voices_display.cfm?id=50Erişim Tarihi: 28 Şubat 2014
- General Archive of the Nation. Archive Isidro Fabela F9-110-7.
Revolution and Madero's regime series.
<http://www.bibliotecas.tv/zapata/1911/z31dic11.html>
Erişim Tarihi: 02 Haziran 2013

California Newspaper
collection. San Francisco
Call newspaper, Volume
111, Number 99, 8 March
1912

<http://cdnc.ucr.edu/cgi-bin/cdnc?a=d&d=SFC19120308.2.3>
Erişim Tarihi 02 Haziran 2013

Mexican Silent Cinema

<http://cinesilentemexicano.wordpress.com/category/revistas-cinematograficas/moving-picture-world-the/page/10/>
Erişim Tarihi: 02 Haziran 2013

General Archive of the
Nation. Archive Isidro
Fabela F9-110-7.

<http://www.bibliotecas.tv/zapata/1911/z31dic11.html>
Erişim Tarihi: 28 şubat 2014

Revolution and Madero's
regime series.

California Newspaer
collection. San Francisco
Call newspaper, Volume
111, Number 99, 8 March
1912.

<http://cdnc.ucr.edu/cgi-bin/cdnc?a=d&d=SFC19120308.2.3>
Erişim Tarihi: 8 Mayıs 2014

Mexican Silent Cinema

<http://cinesilentemexicano.wordpress.com/category/revistas-cinematograficas/moving-picture-world-the/page/10/>
Erişim Tarihi: 23 Mayıs 2014

Mexican presidents

<http://presidentes.mx/presidentes/antonio-lopez-de-santa-anna/>
Erişim Tarihi: 28 Aralık 2018